

**KKTC
YAKIN DOĞU
ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT
FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI BÖLÜMÜ
DÜNDEN BUGÜNE
İZMİR**

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

DANIŞMAN

Doç. Dr. Bülent YORULMAZ

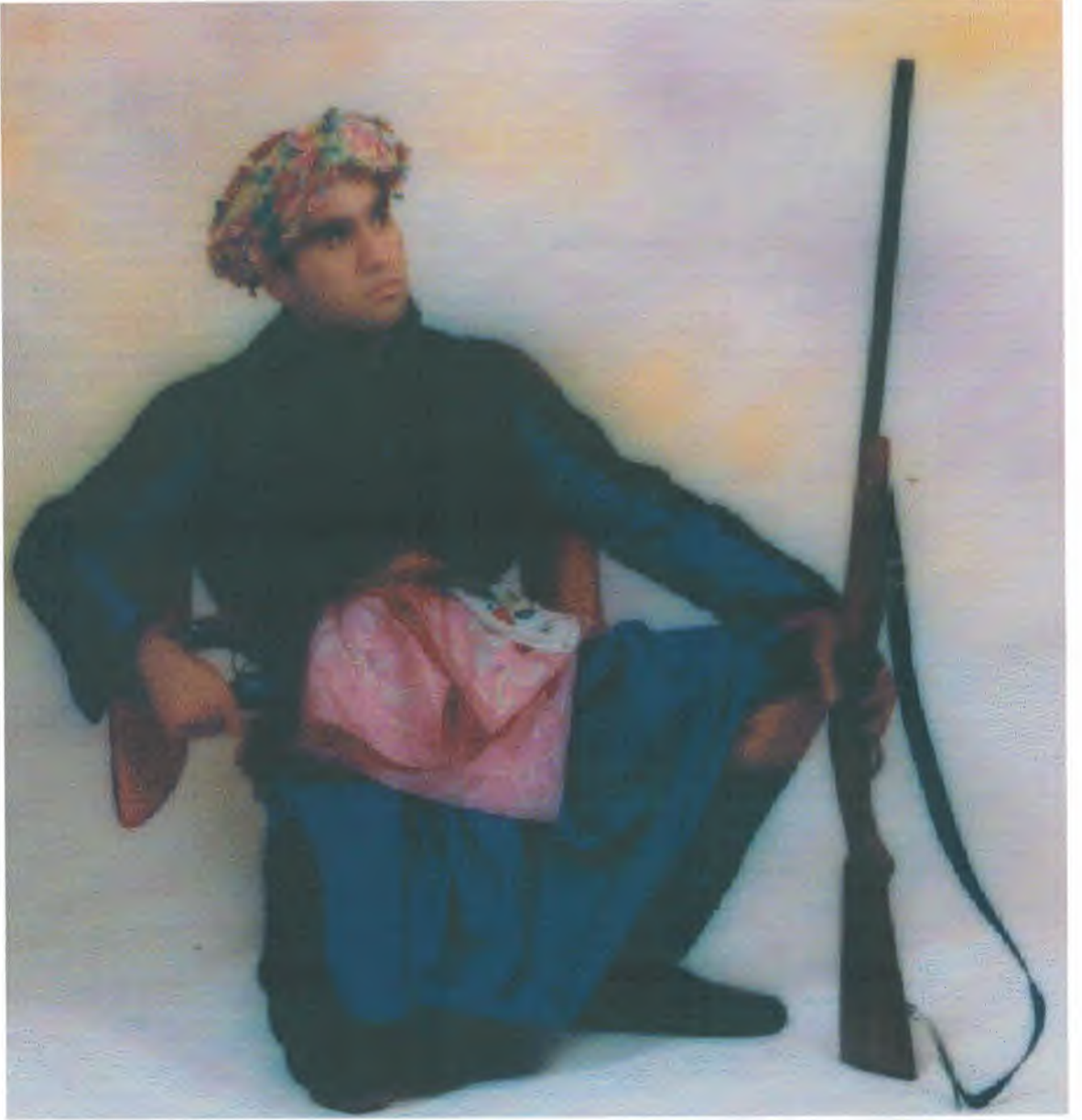
HAZIRLAYAN

Özlem ERDOĞAN / 990419

Lefkoşa/2002

DÜNDEN BUGÜNE
İZMİR

*Uzun olur gemilerin direği
Ah çatal olur Efelerin yüreği*

İÇİNDEKİLER

1. Önsöz.....	1
2. Giriş.....	2
3. İzmir'in Tarihi.....	3
4. Coğrafi Durumu.....	6
4.1 Dağlar-Ovalar.....	6
4.2 Göller.....	6
4.3 Akarsular.....	6
4.4 İzmir İlinin İklimi.....	7
4.5 Bitki Örtüsü.....	7
5. Kentleşme ve Ekonomi.....	8
5.1 İlçeler.....	8
5.2 Konak.....	8
5.3 Karşıyaka.....	8
5.4 Bayındır.....	8
5.5 Ödemiş.....	8
5.6 Tire.....	8
5.7 Çeşme.....	9
5.8 Didim.....	9
5.9 Selçuk.....	9
5.10 Seferihisar.....	10
5.11 Foça.....	10
5.12 Gümüldür-Özdere.....	10
5.13 Urla.....	11
5.14 Bergama.....	11
5.15 Şirince.....	12
5.15.1 Ekonomi.....	12
5.15.2 Sanayi ve Ticaret.....	12
5.15.3 Tarım ve Hayvancılık.....	12
6. Tarihsel Kültürel Çevre.....	13
6.1 İzmir Arkeoloji Müzesi.....	13
6.2 Etnografya Müzesi.....	14
6.3 İzmir Atatürk Müzesi.....	15
6.4 İzmir'e Damgasını Vuran Tarihi İsimler.....	15
6.4.1 Kibele ve İyonya Kraliçesi.....	15
6.4.2 İzmirli Şair Homeros.....	15
6.4.3 İlyada Destanı.....	16
6.4.4 Meles Çayı.....	16
6.4.5 Büyük İskender İzmir'de.....	17
6.4.6 Kahinin Yorumu.....	17
6.4.7 Kadifekale'nin Kaderi.....	17
7. Gezi Mekanları.....	18
7.1 Kültürpark.....	18
7.2 Kımız Çiftliği.....	18
7.3 Yamanlar Dağı.....	18
7.4 İnciraltı.....	18
7.5 Bademler.....	19
7.6 Tarihi Gezi Yerleri.....	19
7.6.1 Kadifekale.....	19

7.6.2 Tepekule.....	19
7.6.3 Kemeraltı.....	20
7.6.4 Akdeniz Mutfağı ve İzmirde Gece Keyfi.....	20
7.6.5 Kordon.....	20
7.6.6 Efes.....	20
7.6.7 Milet.....	21
7.6.8 Agora.....	21
7.6.9 Kızlarağası Hanı.....	22
7.6.10 Kadifekale.....	22
7.6.11 Saat Kulesi.....	23
7.6.12 Bergama Agora.....	24
7.6.13 Asansör.....	24
7.6.14 Yalı Camii.....	24
7.6.15 Alsancak Evleri.....	25
8. Diğer Tarihi Mekanlar.....	26
8.1 Hükümet Konağı.....	26
8.2 Diş Hastanesi.....	26
8.3 Milli Kütüphane.....	26
8.4 Pasaport İskelesi.....	26
8.5 Alsancak Garı.....	27
8.6 İzmir Atatürk Lisesi.....	27
8.7 Mithat Paşa Enstitüsü.....	27
8.8 Turizm Müdürlüğü.....	28
8.9 Anıtlar.....	28
8.10 Atatürk anıtı.....	28
8.11 İlk Kurşun Anıtı.....	28
8.12 Dokuz Eylül anıtı.....	28
8.13 Zübeyde Hanım.....	28
9. Kaplıca ve Ilıcalar.....	29
9.1 Balçova Kaplıcaları.....	29
9.2 Bayındır Ilıcaları.....	29
9.3 Bergama Kaplıcaları.....	29
9.4 Dikili Ilıcası.....	29
9.5 Menemen Ilıcaları.....	29
9.6 Tire Ilıcaları.....	29
9.7 Çeşme Ilıcaları.....	29
9.7.1 Şifne Kaplıca ve Çamuru.....	29
10. İzmir'in İbadet Mekanları.....	30
10.1 Camiler.....	30
10.1.1 Konak Camii.....	30
10.1.2 Kemeraltı Camii.....	30
10.1.3 Salepçioğlu Camii.....	30
10.1.4 Başdurak Camii.....	30
10.1.5 Kestane Pazarı Camii.....	30
10.1.6 Şadırvan Camii.....	31
10.1.7 Hisar Camii.....	31
10.1.8 Hatuniye Camii.....	31
10.2 Kiliseler.....	31
10.3 Sinagoglar.....	31
11. İzmir'de Yükseköğretim.....	32

11.1 Ege Üniversitesi.....	32
12. İzmir’de Yetişen Edebi Şahsiyetler.....	33
12.1 Halit Ziya Uşaklıgil.....	33
12.2 Şükran Kurdakul.....	33
12.3 Necati Cumalı.....	38
12.4 Atilla İlhan.....	40
13. Kültür Sanat.....	42
13.1 Kültür Sanat Merkezleri.....	42
13.2 Yabancı Kültür Merkezleri.....	42
13.3 Önemli Günler.....	42
13.3.1 Mahalli Kutlama Günleri.....	42
13.3.2 Kurtuluş Günleri.....	43
13.3.3 Fuarlar.....	44
13.3.4 Festivaller.....	44
13.3.5 Şenlikler.....	44
14. Mesire Yerleri.....	45
15. Sosyal Faaliyetler.....	48
15.1 Folklor.....	48
15.1.1 Ege Bucaklarımızda Oyun.....	48
15.1.2 Giyim.....	49
15.2 Zeybek Oyunları.....	50
15.3 Çalgılar.....	50
15.4 Giysiler.....	50
15.5 Zeybek Oyunlarını Figürleri ve Anlamları.....	51
15.6 Zeybek Oyunları.....	51
15.6.1 Selamlaşma.....	51
15.6.2 Düğünlerde Oyun.....	51
15.6.3 Oyunlarda Çalgı.....	52
15.6.4 Zeybek Kıyafeti.....	52
16. İzmir Yöresi Türküleri.....	54
16.1 Geleneksel Yaşam.....	54
16.1.1 İzmir’de Düğün ve Evlilik.....	54
16.1.2 El Sanatları.....	63
17.1 İzmir’e Özgü Yiyecekler.....	67
17.2 İzmir Yemekleri.....	67
18. Hasret Şiiri (Necati CUMALI)	72
19. Özgeçmiş.....	73
20. Kaynakça.....	74

ÖNSÖZ

Tarihe yön vermiş medeniyetlerin üçgeninde yer alan İzmir, var olduğundan bu yana “Güzel” olarak anılmış ve günümüzde de bu cazibesini muhafaza etmiştir. Öteden beri tabii güzellikleri ve kültürüyle Anadolu’nun vazgeçilmez bir parçası olan İzmir, Türk insanının kurtuluş mücadelesinde de etkin bir rol oynamıştır.

Mezuniyet çalışmamı hazırlarken İzmir kent kültürünün ve bu şehirle ilgili aidiyetlerimin bir kez daha farkına vardım ve yine u şehrin bir parçası olmaktan gurur duydum. Kendimi bu çalışma sayesinde, yıllardır içinde yaşadığım kente daha yakın hissettim. Tezimin araştırma safhalarında İzmir ile ilgili birçok kaynağa eğilme fırsatı buldum. Göze hitap eden güzelliklerinden geniş halk kültürüne kadar ilgimi çeken birçok ayrıntıya rast geldim. İzmir’in bu çok yönlü yapısını ele alırken edindiğim bilgileri resim, harita ve fotoğraflarla süslememin araştırmayı zenginleştirdiği düşüncesindeyim.

Bu önemli araştırmayı hazırlarken değerli tavsiye ve görüşlerinden istifade ettiğim saygıdeğer dekanımız ve hocam Doç. Dr. Bülent YORULMAZ’a katkılarından dolayı teşekkürlerimi arz ederim.

GİRİŞ

İzmir halkı Yunan, Yugoslav, Bulgar göçmenleri ve İzmir'in yerlilerinden oluşmaktadır. Ayrıca Rum, İtalyan ve Musevi azınlıklar da önemli yer tutar. Bunun dışında İzmir'de yaşayan Avrupa ve Amerikalıların da sayısı oldukça fazladır. İzmir halkı çoğunlukla Müslüman olmasına karşın; yabancılar, yabancı kökenliler ve azınlıkların kendi ibadethaneleri bulunmakta ve burada özgürce dinlerini devam ettirmektedirler.

Tarihsel kültür birikimi çok fazla olduğundan; demokratik, ileri görüşlü ve modern bir halkı vardır.

İzmir ülkemizin en güzel kentlerinden biri, çoğu kimseye göre tartışmasız en güzeli. Buna en uygar kent sıfatını da rahatlıkla ekleyebiliriz.

Her sokağının köşesinde, kapıların önünde, evlerin pencerelerinde göreceğiniz renk renk, koku koku çiçekleri ve rahat, uygar insanları ile yüreğinizi ısıtır. Mevsim baharsa yörük gelinleri narçiçeği rengiyle; yazın ilerlemiş zamanı ise Sakız yaseminleri her yeri boyayan düşsel kokusuyla kanınıza girer. Bahar deyince aylardan mayıstır sanmayın, şubatın ortalarıyla başlar bahar ve mayıs artık yaz sayılır İzmir'de.

İZMİR'İN TARİHİ

İzmir M.Ö.3000 yıllarına uzanan bir tarihe sahip bir kenttir. Gediz nehrinin denize kavuştuğu büyük ve korumalı bir körfezin kıyısında kurulmuştur. Kazılarda çıkan belgelerde İzmir'in ilk yerleşim yerinin M.Ö. 3000 yıllarında Bayraklı sırtlarında gerçekleştiği görülmektedir. M.Ö. 2000 yıllarıyla ilgili bulgulara İzmir ve çevresinin Hititlerle olana ilgisi ortaya çıkmaktadır. Hitit başkenti Hattuşaş ile Ephesos'a (Efes) uzanan bir ticaret yolu mevcuttu. Büyük saldırılar sonucu Troya'nın ele geçirilmesiyle 500 yıl sürecek karanlık bir dönemde Batı Anadolu'da başlamış oldu. Eski

kaynaklarda İzmir kentini Erektid kralı Tantanos'un kurduğu belirtilmektedir. M.Ö. 14. yüzyılda İzmir'de yıkıma yol açan depremden sonra, kuzeyden gelen Amozonlarla savaşan Erektidler, savaşı kaybetmişlerdir. Erektid önderi These savaş sonrası Amozonların önderiyle evlenerek kente onun adını verir. SMYRNA. Bir başka anlatıma göre de Erektidleri yenen Amozonlar kentte kendi önderlerinin adını vermişlerdir. Amozonların İzmir'le ilgisini ortaya koyacak belgeler günümüzde de mevcuttur. Ele geçen sikkelerde bu görülmektedir. M.Ö. 1200 yıllarında

yaşanan büyük göç dalgası sırasında Amozonlarında İzmir'i terk ettiği varsayılmaktadır. M.O. 800 yılları arasında kent İyonların yönetimi altına girmiş ve en parlak dönemlerindeki yaşamıştır.

Ünlü ozan Homeros'ta bu dönemde yaşamıştır. İzmir daha sonra M.Ö. 610 - 546 yılları arasında Lidyalılar'ın, M.Ö. 546 - 333 yılları arasında da Perslerin yönetimine girmiştir. M.Ö. 333 yılında İzmir'de Helenestik dönem başlar. Mekodanya Kralı Büyük İskender, hocası

Aristo'nun
övmesinden
İzmir'e gelir.
yeni bir
kurulmasını
Ama ömrü
görmeye
Babil'de ölür.
generalleri
Lysimakhos
gerçekleştirir.
dönem İzmir'i
istilalar ve
karşısında
hiç bir şey

M.Ö

395 yılında

Yönetimine girmiştir. Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasıyla, İzmir Bizans kenti olarak tarihteki yerini alır. Bizans dönemindeki şehir 440 yılında Hunların, 665 yılında ise Arapların saldırısına uğrar. Bu tarihler Türkler ve Müslümanların İzmir'le tanışmasını da sağlar. İzmir'i 1081 Yılında Emir Çaka Bey ele geçirir. 200 sonra bu yönetim Haçlılar tarafından yıkılır. 1327 yılında Aydınolu Memed kentin yarısını zapteder. Kadifekale Türkler'in, Yenikale civarı ise Bizanslıların elinde kalır. 1329 yılında Memed Bey'in oğlu Umur Bey kenti tümüyle ele geçirir. Umur Bey'den sonra kent sırasıyla 1344 yılında Haçlılar'ın, 1390 yılında Osmanlılar'ın, 1402 yılında Timur'un, 1403'de İzmiroğlu Cüneyd Bey'in ve 1426'da tekrar Osmanlılar'ın yönetimine girer.

İzmir Tarih boyunca ticaret ve liman kenti olmanın avantajlarını yaşamış bir kenttir. Irak, İran, Suriye ve daha uzak doğu şehirlerinden gelen mallar, İzmir'de müşteri bulur ve Avrupa kentlerine doğru bir yolculuğa çıkarlardı. 18. yüzyılda İzmir Frenklerin fazgeçemedikleri bir Kent haline gelmiştir. Türkler ve Frenkler kendi mahhalarında yaşamakta ve pekte ilişki içine girmemekteydiler. 18. yüzyıldan başlayarak 19. yüzyıl sonlarına kadar İzmir bir çok değişiklikleri görmüş ve o yansımalarla gelişimini de sürdürmüştür. Tanzimatla birlikte Avrupalıların sosyal ve ekonomik alanlarda yayılmaları başlamıştır. Adalarda ve Yunanistan'da Rum Nüfusun etkinlikleride bu dönemde yoğunlaşır. Batı Anadolu'da İngiliz ve Fransız egemenliği sanayi ve ticari hayatta kendini gösterir. Bu yatırımların yönetilmesi ve ticari aktiviteler Laventen'ler sorumluluğunda yürütür. 19 yüzyılda alınana imtiyazlarla , önce İngilizler sonra Fransızlar ekonomik hayata damgasını vururlar. Bunları İtalyanlar, Belçikalılar ve Amerikalılar takip eder. İngilizler, İzmir Aydın demiryolunu işletmesinin yanı sıra, havagazi, madencilik, sigortacılık, dokuma ve yağ sanayinde kendini gösteriyordu. Fransızlar, İzmir Kasaba (Turgutlu) demiryolu, İzmir Limanı, Maden Şirketi, Kordon Tramvayları ve İzmir Suları işletmelerini yönetiyorlardı. İtalyanlar, çeşitli sanayi ve ticari işletmeleri yönetiyorlardı. Belçikalılar Göztepe Tramvaylarını, Körfez Vapurlarını, Elektrik Fabrikasını işletmekteydiler. Amerikalılar tütün şirketleriyle İzmir'de bulunmakta ve bu piyasayı yönlendirmekteydiler. Ayrıca Meyan Kökü Fabrikasıda bunlara aitti.

İzmir'i
etkilenecek
Bu kentte
İzmir'in
emreder.
bunu
yetmez,
Bu vasiyeti
Antigonos ve

Helenestik
depremler,
saldırıları
görmekinden
kaybetmez.
133 - M.S.
Roma

Birinci Dünya Savaş'ından Osmanlıların yenik çıkması İzmir'de ticari hayatı ellerinde bulunduran yabancılarında çok işine gelmiştir. Artık işgaller başlayan Anadolü'da, İzmir'de Yunanistan'a bırakılıyordu. Emperyalistlerin bu uygulaması 15 Mayıs sabahı başlıyor ve Yunan savaş gemileri körfeze demirliyordu. 1919'da başlayacak olan kurtuluş ateşi, 9 Eylül günü İzmir'de Emperyalistlerin son direnişinin de kırılmasıyla başarıya ulaşmış ve İzmir'de yeni bir döneme başlamıştır. İzmir'e Türk Ordusunun girmesinden sonra 13 Eylül sabahı Frenk

bir yangın
yerde aynı
Yangın,
Aya Katerina,
Dimitri,
Franko
etmiş, daha
Meyhane
Aya Vukla
yayılmış ve
kadar

mahalesinde büyük başladı. Yangın 3-4 anda başlamıştı. Ermeni mahalesini, Aya Trikona, Aya Kurtkaya, Hacı mahallelerini kül sonra Yenimahalle, Boğazi, Plavmina, mahallelerine Birinci Kordon'a varmıştır.

Cumhuriyet sonrası İzmir eski özelliklerini bir süre daha korumuştur. Ancak çeşitli dönemlerde yanlış kararlar ve basiretsiz yöneticilerin tutumları, ekonomik ve sosyal hayatı İzmir'de etkilemiştir.

COĞRAFI DURUMU

DAĞLAR – OVALAR

İzmir İlinin kuzeyinde 1250 metreyi aşan Madra Dağları bulunur. Bu dağların güneyinde Bakırçay Ovası ve ovanın güneyinde Yurt Dağları yer alır. Bunlar doğudaki Sultan Dağları ve güneyindeki Dumanlı Dağları ile birleşirler. Dumanlı Dağının güneyinde, içinden Gediz Nehrinin geçtiği Gediz Ovası, güneyinde Yamanlar ve Manisa Dağları bulunur. Yamanlar Dağının üzerinde Karagöl ismi verilen bir krater gölü vardır.

Yamanlar ve Manisa Dağlarının güneyinde bir çöküntü alanı bulunmaktadır. Bu çöküntü çukurunun batı kısmı, su ile kaplanmış ve İzmir Körfezinin oluşmasını sağlamıştır. Körfezin doğusunda Bornova Ovası, onun doğusunda da Kemalpaşa Ovası bulunur. Bu iki ova arasında yüksekliği 250 m. ye kadar varan Kahvecibeli (Belkahve) yer alır. Ayrıca Körfezin doğusunda Kemalpaşa Dağları bulunmaktadır.

İzmir Körfezi ve Kemalpaşa Ovasının doğu-batı doğrultusunda Sarıgöl'den Çeşme'ye kadar Bozdağ uzanmaktadır. Bozdağ'ların devamı, İzmir Şehrinin batısında Çataalkaya (Kızıldağ) diye anılır. Bozdağ'ların güneyinde Küçük Menderes Ovası yer alır. Karaburun yarımadasında kuzeyden güneye doğru uzanan dağlar vardır. İzmir İlinin güney sınırı üzerinde Aydın Sıra Dağları uzanır.

GÖLLER

İzmir İli içinde büyük bir göle rastlanmaz. Var olanların en önemlileri arasında Gölcük, Belvi Göl, Çakalboğazı Gölleri ve Karagölü sayabiliriz.

Gölcük, Ödemişin kuzeyinde yer alır. Gölcük'ün oluşmasında alüvyonların birikintilerinin de rolü olmuştur. Küçük bir dere ile Gediz nehrine ulaşan gölün suyu tatlıdır. Belevi Gölü, Torbalı ile Selçuk arasında Küçük Menderesin sol tarafında bulunan sığ bir göldür.

Çakalboğazı gölleri, Küçük Menderesin Selçuk'tan 5-6 Km. ilerilere kadar doldurduğu körfezde oluşmuş ovanın kuzeyindedir.

Karagöl, Yamanlar Dağı üzerinde küçük, güzel görünümlü bir krater gölüdür. Çevresi çam ağaçları ile kaplı olduğu için yaz aylarında dinlenme yeri olarak kullanılmaktadır.

AKARSULAR

İzmir İli içinde Ege Bölgesinin önemli akarsularından olan Gediz Nehrinin aşağı çıkışı ile Küçük Menderes Nehri bulunur. Diğerleri sel karakterli akar sulardır.

Murat Dağından doğan Gediz Nehri, Menemen Boğazından geçerek, Foça'nın güneyinden denize dökülür.

İlin ikinci akarsuyu olan Küçük Menderes, Bozdağlardan doğar, kendi ismi ile anılan bu ovayı sulayarak, Selçuk İlçesinin batısından denize dökülür. Küçük Menderesin alüvyon getirip kıyı çizgisinden sürekli olarak ilerlemiş olması neticesinde, İlk çağların en önemli liman şehirlerinden biri olan Efes bu gün denizden 5-6 Km. içeride kalmıştır.

Bakırçay, Davullu Dağlarından doğar. Önce güneye sonra batıya doğru akar. Soma ovasının kuzeyinden geçip, İzmir İli içine girer. Kendi adı ile anılan ovaadan akarak Dikili'nin güneyinden denize ulaşır.

Gediz'in en önemli kolu olan Kemalpaşa Çayı, Yamanlar Dağından çıkar, önce doğuya akar, Manisa Dağının doğu eteklerinden bir yay çizerek Gediz'e ulaşır.

Melez Çayı Seydiköy yakınlarında doğar, İzmir şehrine ulaştığı yerde Şirinyer Deresi adı ile anılır, Mersinli yakınlarında İzmir Körfezine dökülür.

İZMİR İLİ'NİN İKLİMİ

İzmir'in coğrafi konumu nedeniyle il sınırları içinde hemen her tarafta benzer iklim özellikleri görülür.

İzmir'de genel olarak Akdeniz ikliminin Kıyı Ege alt tipi görülür. Yani, yazları Akdeniz kıyı şeridiyle aynı sıcaklıkta ve kurak, kışları ılık ve Batı Akdeniz'den daha az yağışlıdır.

Sıcaklık ortalaması yüksek olan ilimiz de, ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu temmuz ayının uzun yıllar değeri 27.6 derece, en düşük ortalama değer ocak ayında 8.6 derecedir.

İzmir'in 60 yıllık yağış bilgilerine göre, ortalama yıllık toplam yağış miktarı 691 mm.dir. Toplam yağışın miktarı yıldan yıla değişmektedir. İzmir en fazla yağışı Aralık (uzun yıllar ortalaması 154.3 mm.) ve Ocak (uzun yıllar ortalaması 132.6 mm.) aylarında almaktadır. En kurak aylar uzun yıllar ortalaması 2 mm. civarında olan temmuz ve ağustos aylarıdır.

İzmir ilinde kar yağışı en ender görülen yağış türüdür. Ancak, ili çevreleyen dağlarda kış aylarında kar örtüsü gözlemlenir.

İzmir'de her mevsimde görülen nem, hava sıcaklığının yazın bunaltıcı, kışın dondurucu hissedilmesine neden olur.

İzmir'de rüzgarın en çok estiği yönler mayıs ve ekim ayları arasında batılı, kasm ile nisan ayları arasında da güneydoğuludur.

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Bitki örtüsü Akdeniz İkliminin etkisi altında olup, Akdeniz bitkilerinden her türü ilde yer almaktadır. Yüzyıllar boyu aşırı otlatma, yangın ve tarla açma nedenlerinden dolayı ormanların ortadan kalktığı yerde maki florası kendini gösterir. Bu floraya ardıç, yabani zeytin, çitlenbik, sakız ve katır tırnağı gibi kuraklığa dayanıklı ağaçlar girer. Makiler, denizden 600 m. yüksekliğe kadar çıkmaktadır.

Dağlık bölgelerin büyük bir kısmı ormanlıktır. Ormanlar İl içerisinde 490.692 hektarlık bir alanı kaplar. Denizden 600 m. kadar yükseklikte kızıl çam, daha yukarılarda kara çam ormanları vardır. Dere yataklarında çınar, kestane, söğüt, kavak, kara ağaç ve kızılçık gibi yayvan yapraklı ağaçlar bulunur. Palamut meşesi de İl Ormanlarının belirgin ağaçlarından biridir. Kültür bitkilerinden biri olan zeytinlik ve üzüm bağı geniş bir alanı kapsamaktadır.

KENTLEŞME VE EKONOMİ

Yüzölçümü: 11.973 km²

Nüfus: 2.694.770 (1990)

İlçeler:Bornova, Buca, Karşıyaka, Konak, Menderes, Aliğa, Beydar, Bayındır, Bergama, Çeşme, Dikili, Foça, Karaburun, Kemalpaşa, Kınık, Kira, Menemen, Ödemiş, Seferihisar, Selçuk, Tire, Torbalı, Urla.

Konak

Konak Alanı kentin merkezidir. Buradaki saat kulesi de kentin sembolü sayılır. 1838-1814 arasında Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yılına armağan olarak yapılan kuleyi ve İstiklal Savaşı'nın başlangıcı sayılan ilk kurşunu atan Hasan Tahsin'in tabancasında her zaman bir güvercin göreceğiniz heykelini arkanıza aldığınızda, yani denize sırtınızı dönüp yürüdüğünüzde çok büyük bir alanı kaplayan tarihi çarşı Kemeraltı'na girersiniz.

Karşıyaka

Eski evleri arkalara sıkıştırmış modern yapıları ile Karşıyaka, büyük bahçeli konakların bulunduğu Bornova, eski Levanten köşkleri ile Buca ve kaplıcaları ve çiçek seraları ile Balçova. Balçova'dan teleferikle çıkılıp kendir pişir - kendin ye usulü sofralar kurulan teleferik, Karşıyaka'nın arkasını verdiği ve üzerinde krater gölü bulunan Yamanlar tepesi... İzmir'de gezilip görülecek çok yer var daha.

Bayındır

Tarihi M.Ö.3000 yıllarına dayanan Bayındır'da Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar yaşamışlardır. Osmanlı döneminde eğitim ve Kültür merkezi olarak kullanıldığından,yörede tarihi ve turistik özelliği olan yapılar bulunmaktadır. En önemlilerinden biri olan Hacı Sinan Camii ve Külliyesi 1485 yılında yapılmıştır.

Ödemiş

Ödemiş ve civarının çok eski medeniyetlere dayanan bir tarihi olduğunun en önemli kanıtı,yaklaşık 9 km. uzaklıktaki Birgi Kasabasıdır. Birgi, Lidya dönemine önemli bir merkez konumundaydı. Daha sonra Pers, Roma ve Bizans egemenlikleri altına girmiştir. Aydınoğulları döneminde başkent olmuş ve bu durum Aydınoğulları'nın merkezinin Selçuk'a taşınmasına sebep olmuştur.

Bu nedenle Birgi'de Aydınoğulları ve Osmanlı devri eserlerine sıkça rastlanmaktadır . Bunlardan bazıları Ulucami, Aydınoğulları Türbesi, Sultan Şah Türbesi, Kral Kızı mezarı,Birgivi Mehmet Efendi Medresesi,klasik Osmanlı mimarisi örneği olan Karaoğlu Camii (1762) ve Dervişağa Camii (1663) ve Çakırağa Konağı'dır. Yörenin bir başka ilgi çeken özelliği de 30 km uzaklıktaki Beydağ'da bulunan "Doğu Çınarı" dır. Anıt ağaçlar içine alınan bu çınar 500 yaşında,22m boyunda ve 20m çapındadır.

Yörenin doğal güzellikleri de bir başka ilgi çeken noktadır. Bölgenin en yüksek dağı (2157m) olan Bozdağ (Tmolos) , bunlardan biridir. Bir efsaneye de kaynaklık etmiş olan Bozdağ,turistik açıdan tercih edilmektedir.

Bir diğer doğal güzellik ise Gölcük'tür(Torrhebia). Çam ormanlarıyla çevrili göle seyahat ettiğinizde oteller,pansiyonlar yada yazlık evler tercihiniz olabilir.

Tire

Tire sahip olduğu zenginlikler sayesinde çağlar boyu birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Hitit, Frigya, Lidya, Pers, Hellen; Roma ve Bizans dönemlerinin izleri görülmektedir. Çoğunluğu 15. yy'a ait olan, Osmanlı Dönemi klasik yapılarına örnek birçok cami bulunmaktadır. Bunun dışında türbeler,tarihi su yapıları,hanlar ve yatırırlar da yörenin tarihi değerlerindendir.

Tire, tuğla dekorasyonları, ahşap işçiliği ve maden sanatındaki hünerlerin yanında; el sanatlarını da halen yaşatabilmektedir. Aydınoğulları ve Osmanlılardan gelen

urgancılık,yorgancılık, hasırcılık,seramikçilik,keçecilik,nalıncılık bunlardan bazılarıdır. Ayrıca ipek ve iplikten dokunan Beldi dokuması,bunun yanı sıra at,eşek ve güreş develerinin boncuklarla süslü deriden yapılan takımları olan yularcılık da halen devam etmektedir. Tire’de bir başka ilgi çekici nokta ise her Salı kurulan Tire pazarıdır. Burada direkt olarak üreticiden satın alabileceğiniz taze sebze ve meyvenin yanı sıra, köy peyniri,köy ekmeği,salça,zeytin gibi köy ürünlerini,ayrıca elişlerini bulmak mümkündür. Bu arada Tire’ye özgü Tire kebabını denemeden Tire’den ayrılmamanızı tavsiye ederiz.

Çeşme

Antik ve turistik özellikleri olan Çeşme(Cyssus),yerli ve yabancı turistlerin en çok tercih ettiği beldelerden biridir.

Tarihi M.Ö.1400’lü yıllara dayanmaktadır. İlk medeniyet İyon kentlerinden biri olan Erythria ile başlamaktadır. Yerleşimi Likya, Karya ve Pamfilyalılar tarafından yapılmıştır. Daha sonra Lidyalılar, Persler, Atinalılar ve Ispartalılar gibi birçok medeniyete sahne olmuş, M.Ö.334 yılında Büyük İskender’in fethiyle bağımsızlığa kavuşmuştur. Daha sonra Kelt ve Galat istilasına uğramış, ardından Roma topraklarına katılmış, daha sonra Türk egemenliği altına girmiştir.1.Dünya Savaşından sonra Yunanlıların eline geçmiş, Kurtuluş Savaşı’nda geri alınmıştır.

Böylesi derin bir tarih, Çeşme’nin birçok tarihi esere de sahip olmasını sağlamıştır.1508 yılında yapılan Çeşme Kalesi,1529’da Kanuni Sultan Süleyman’ın yaptırdığı Kervansaray, Türk kültürünün eseri olan 16 çeşme, türbeler, camiler, cami kalıntısı ve geniş mezarlarıyla 11.yy. Türk yerleşimlerine bir örnek olan Çeşmeköy, Athena mabedinin bulunduğu Erythrai (taşınabilir parçaları İzmir Arkeoloji Müzesi ve Çeşme Müzesi’nde sergilenmektedir) bunlardan bazılarıdır.

Tarihi güzelliklerinin yanı sıra,aynı zamanda doğal ve turistik açıdan da Türkiye’nin sayılı beldelerindendir. Yirmiye yakın kumsalı, şifalı su ve kaphıcaları bulunmaktadır.

Gece hayatının gösterişli olduğu Çeşme’de,eğlence sektörü çok gelişmiştir. Son yıllarda Alaçatı’da gelişen sörfçülük için Çeşme’ye çok sayıda turist gelmektedir. Ayrıca sualtı dalışları ve çeşitli su sporları da yapılabilmektedir.

Yat limanları bulunan Çeşme’ye, Çeşme Limanı’nın açılmasından sonra Yunanistan ve İtalya’dan feribot seferleri başlamıştır. Ayrıca İzmir Adnan Menderes Havaalanı’ndan direkt otoyol bulunması da Çeşme’nin ulaşımını oldukça kolay hale getirmiştir.

Didim

Didim sığ denizi ve geniş kumsalıyla en önemli tatil merkezlerimizden birisidir. Hızla gelişen Akbük, Didim’e çok yakın olup deniz sporları açısından tercih edilmektedir. Priene ve Milet’e yakınlığı, Bodrum güzergahında olması Didim’in bugün bile önemli bir merkez olmasını sağlamaktadır.

Didim’in en önemli tarihi kalıntısı Didymaion (Apollon Tapınağı) dır. M.Ö 7.y.y da yapılan tapınak M.Ö 560 yılında son halini almıştır. Pers istilasının harap ettiği tapınağı daha sonra Büyük İskender yeniden inşa ettirmiştir. Zamanının Efes ve Sisam dan sonra en büyük tapınağı olma özelliğini korumuştur.Milet’in en kutsal merkezi durumunda olan Didim, iki tarafı heykellerle dolu bir yolla Milet antik kentine bağlanmaktaydı.

Bugün tapınağın bazı sütunlarının ayağa kaldırılmış olup bulunan kalıntılarla tümünün yeniden inşa edilebileceği söylenmektedir. Birçok zenginliğimizde olduğu gibi kutsal yolda bulunan bazı eserler yurt dışına kaçırılmış ve British Museum’da yerini almıştır.

Selçuk

İlçenin tarihçesi ilk çağlara kadar dayanmaktadır. Efes ismi Türk ve Osmanlı egemenliğine geçtikten sonra 1914 yılında Selçuk olarak değiştirilmiştir.

İlçe tarihi ve doğası ile çok zengindir. Çam ormanları ve zeytin ağaçlarıyla eski eserler tam bir açık hava müzesi görünümünü vermektedir.

Selçuk Kalesi ilçenin merkezinde olup Bizanslılar tarafından inşa edilmiştir. Ve yine Hz.İsa 'nın 12 havarisinden biri olan St.Jean Kilisesi ve mezarı, Selçuk Kalesi eteklerindedir. Bilindiği üzere St.Jean İncil'i burada yazmıştır.

Selçuk'tan 9 km mesafede Bülbül Dağı'nda bulunan kutsal Meryem Ana Evi St.Jean'ın hazırlattığı ve Meryem Ana' nın son günlerini geçirdiği kutsal yerlerden birisidir.

İsa Bey Camii yapım tarihi olarak iki ayrı dinin yan yana yaşamasının bir sembolü olarak yükselmektedir. Şarabıyla ünlü Şirince Köyü ve antik Efes şehri, ilçe sınırları içindedir.

Birçok medeniyetin geçtiği Selçuk'tan Kuşadası plajlarına ve çam ormanlarıyla kaplı piknik alanlarına kolayca ulaşabilirsiniz.

Tarih ve doğayı sizin için yaşadık ve görüntüledik. Tabii anlatacak çok şey var. Selçuk ve Efes'i tanımak, hele anlatmak için bir gün yetmez.

Seferihisar

12 İyon kentinden biri olması nedeniyle çok eski bir yerleşim yeridir. M.Ö.7.yy.'da Anadolu'dan göçen Etrüskler tarafından kurulduğu sanılmaktadır. Teos ve Sığacık limanlarını kurup, burayı yerleşim yeri yapmışlardır. Tysaferinopolis, ismini Romalı bir generalden almıştır.

Bölgede M.Ö.7. yy. ve 5.yy. arasında Lidyalılar, İranlılar, Atinalılar, Ispartalılar yaşamışlardır. Daha sonra İranlılar, Bergama Krallığı, Makedonyalılar, Yunanlılar, Romalılar, Bizanslılar egemenlik kurmuşlardır. Ardından Selçuklular , Aydınogulları, Osmanlılar, Timur İmparatorluğu ve tekrar Osmanlılar sırasıyla ele geçirmişlerdir.

Seferihisar'da bütün bu uygarlıklara ev sahipliği yapmış olmasının sonucu olarak birçok tarihi-turistik yapı ve kalıntı bulunmaktadır.

Foça

Üç tarafı denizlerle çevrili,çamlık bir yarımada üstüne kurulan Foça'nın koylarında,tarih boyunca bölgede yaşamış olan fokları andıran birçok adacık bulunmaktadır.

Foça'nın belgelere dayanan 3000 yıllık bir tarihi vardır. Yerleşik hayatın M.Ö.1200'lü yıllarda Dorlar, Akalar ve Aeoller'le başladığı ya da şehri Teos ve Erythrai'lilerin kurduğu yönünde iddialar vardır.

Phokaia halkı denizcilikte ün yapmış, bu nedenle kültürel bakımdan ilerlemiştir. Kolonizasyon hareketinin başı olan Phokaia'lılar, canlılık ve dirilik sembolleri "Horoz"u Marsilya, Korsika, Nis ve Antib'e taşımışlardır. Bugün Fransızların sembolü olan "Gal Horozu"nın bu horoz olduğu sanılmaktadır.

Daha sonra, bölgede Persler hakimiyet kurunca, Phokaialılar Akdeniz'de kurdukları kolonilere göç etmişlerdir. M.Ö.535'te geri dönmüşler, M.Ö.334'te Büyük İskender'in gelişiyle Persler ortadan kalkmış, İskender kente özgürlüğünü vermiştir. Daha sonra Selevkoslular, Bergama krallığı, Romalılar ve Bizanslıların eline geçmiştir.

Roma döneminde (M.S.17) büyük bir deprem yaşamıştır. Eski Foça'yı Venedikliler, Yeni Foça'yı da Cenevizli tüccarlar yeniden inşa etmiş,bölge önemli bir ticaret merkezi haline gelmiştir. Daha sonra Osmanlılar bölgede egemenlik kurmuşlardır.

Gümüldür-Özdere

Menderes

12 İon kentinden birisi olan Lebedos antik kenti Menderes ilçesi sınırları içindedir. Efes'ten zorla getirilen kişilerce kurulmuş olan kent kendi adına para basan kentlerden birisidir. Ayrıca Claros tarihi kenti görülesi yerlerden birisidir. Apollon, Artemis ve annelerinin adına sunaklar bulunan bu tapınakta Grek sütun başları ve kolonlarının bazıları hala ayaktadır.

Bu yöremizden Kuşadası, Efes ve Teos'a ulaşım çok kolaydır. Birbirinden güzel koylarında gün batımının muhteşemliğini mutlaka görmeniz gerekir. Çam ormanlarıyla kaplı

Özdere'de doğanın size sunduğu deniz ve çam kokuları içinde günbatımına karşı bir bardak içki yudumlamak alınabilecek en büyük keyiflerden olması gerek.

Satsumas üretimiyle ünlü Özdere'de aynı zamanda rüzgar surfü ve balık avcılığı yaparak gününüzün tadını çıkarabilirsiniz. Otel ve pansiyonlarının dışında belki de bir villa kiralayabilirsiniz çünkü konaklama olanakları çok geniştir bu güzel beldelerimizin.

Adnan Menderes havaalanına yakınlığı sizin gerek İzmir gerekse diğer tarihi yerlerden gün içinde en kolay yararlanmanızı sağlayacaktır.

Bu muhteşem manzaralı yöremizi sizin için gezdik ve güzel koylarını görüntüledik. Yılın büyük bir bölümü güneşli olan bu tatil beldelerimizi mutlaka ziyaret etmelisiniz.

URLA

Urla, Ege kıyısındaki tüm diğer yerleşim yerleri gibi, ulaşımına imkan tanınması nedeniyle birçok medeniyete ev sahipliği yağımıştır. Tarihi açıdan zengin olmasının nedeni de budur. Limantepe'de bulunan sur duvarları, buranın çağdaş bir kültür şehri, aynı zamanda merkez olduğunu göstermektedir.

Urla'da Hititler ve muhteşem İyon şehri Klazomenai'yi kuran Aka ve Dor göçmenlerinin yaşadığı, ayrıca şehrin Pers, Yunan, Roma ve Bizans dönemlerinde merkez şehir olduğunu kanıtlayan bulgular vardır. Sahip olduğu güzelliklerden dolayı Bizans İmparatorlarının yazlık dinlenme merkezi olmuştur. Daha sonra Büyük Selçukluların, Haçlıların, Aydınoğullarının ardından Osmanlıların eline geçmiştir.

Doğal güzellikleriyle dikkat çeken Urla'nın şifalı suları, ormanları, plajları, koyları, birbirinden ilginç 12 adası, tarihi eser ve kalıntıları bulunmaktadır.

Limantepe'de yapılan arkeolojik çalışmalarda yedi kültür tabakası bulunmuştur. Klasik ve Arkaik çağlardan Tunç çağının çeşitli evrelerine, Sümer uygarlığına hatta Bakırtaş (kalkolitik) Çağı'na bile ulaşılmıştır. Limantepe, Ege sahil bölgesinin bilinen en eski ve uzun süreli yerleşimine sahip arkeoloji merkezidir.

Limantepe yakınlarındaki bir diğer bulgu da kuşkusuz Ege insanının bölgenin önemli ürünlerinden olan zeytine verdiği önemi gösteren, Anadolu'da ele geçen en eski zeytinyağı fabrikasıdır. Daha eskisine rastlanmayan ve kökleri M.Ö.6.yy'a dayanan Klazomenai zeytinyağı işliğinde arkeolojik çalışmalar halen devam etmektedir.

Doğal ve tarihsel güzellikleriyle tanınan Urla, Roma döneminde olduğu gibi, günümüzde de yazlık dinlenme merkezi olarak tercih edilmektedir. Güzel yazlık evleri ve plajlarıyla ilgi çeker. Urla'dan bir yazlık ev kiralayıp, tarihin ve doğanın içinde huzur arayabilirsiniz.

BERGAMA

Bergama'nın tarihi Frigyalılar ve Lidyalılar'la başlar. Büyük İskender'in M.Ö 334'te Pers hakimiyetini yıkmasıyla oğlu Herakles, sonra da Lysimachos yönetmiş ve Bergama Krallığı kurulmuştur. M.Ö 133'te Romalılar'a kalan şehir daha sonra Bizanslılar'a , daha sonra 1306 yılında Karesioğulları Beyliği'yle Türk hakimiyetine geçmiştir. 1341'de Osmanlılar'ın eline geçen şehir, 14.ve 15.y.y'da en iyi dönemini yaşamaya başlamış, 1919 başlayan Yunan egemenliği 1922 ye kadar sürmüştür.

Bergama ve çevresinde Hellenistik, Roma, Bizans, Türk ve Osmanlı eserlerini görebilirsiniz.

Bergama da görebileceğiniz yerler:

Artemis Köşesi

Bazilika

Kütüphane

Traian Tapınağı

Kral Sarayları

Türk İslam Eserleri

Akropol

Asklepion

Ayrıca Bergama Müzesi'nde Cilalıtaş Devri eserlerini dahi görebilirsiniz.

Bergama, doğal ve tarihi güzellikleriyle Ege'nin en önemli ilçelerinden birisidir. İlçede bulunan kaplıcalar, romatizma ve cilt hastalıklarına iyi gelmektedir. Dokumacılık ve bazı eski Türk el sanatları hala yapılmaktadır. Sizin için gezdiğimiz Bergama'da Akropol'dan Bergama Ovası'nın inanılmaz manzarasına hayran kaldık. Gözümüzde o devirde yaşananlar canlandı. Sanki atlı arabaların taşıdığı erzak konvoyunu düşledik.

ŞİRİNCE

Efes'ten 12 km uzaklıkta Çeşmeden de 30 km mesafede adından da anlaşılacağı gibi Ege'nin şirin köyü Şirince ye ulaşmak için zeytin , şeftali ağaçları ve üzüm bağlarının arasından geçip dağın üzerinde bulunan Şirince ye ulaşmak kolay. Eski adı Çirkince olan bu köyün adını yerlileri , yabancıların gelmesini engellemek için koymuş ama pek başarılı olamamışlar ve köyü ziyaret eden yabancılar adını değiştirip köyün güzelliğine yakışan Şirince adını vermişler.

Eski bir Rum Ortodoks köyü olan Şirince de hala eski Rum evlerine rastlamak mümkün. Kurtuluş Savaşından sonra Türkler ve Yunanlılar arasında mübadele yapılmasına rağmen köyde hala Rum karakteristik özellikleri görülmektedir. Köyün içerisinde bir Rum Ortodoks kilisesi ve restore edilmekle olan bir manastır bulunmaktadır. Ağ örgüsü şeklinde sokak yapısına sahip olan köyde köylülerin sattığı ev şarabı , zeytin , zeytin yağı , badem ve köylü kadınların yaptığı el işi ürünleri satın alabilirsiniz. Köyün içerisinde özellikle ot yemekleri tadabileceğiniz bir çok lokanta bulunmaktadır.Bu köye seyahat ettiğimizde iki katlı muhteşem evlerine ve doğal taşlarla döşeli yollarına hayran kaldık. Dağ çileği toplamış köylü ihtiyar temiz havasından olsa gerek çok dinç ve güleryüzlüydü. Sizin adınıza yaptığımız bu geziyi sizde yaşamak istiyorsanız.....

Ekonomi

Gümüş ve altın takı, mücevherat, tavla takımı, deri, nazar boncuğu, halı ve kilim gibi popüler hediyeliklerin yanı sıra ,aklınıza gelebilecek her türlü ürünü bulabilirsiniz. Özellikle,Türkiye'nin tekstil alanında üretici ve ihracatçı olması nedeniyle ,tekstil konusunda alışverişe saatlerinizi verebilirsiniz. İzmir,Türkiye'nin yaşam standardı açısından en ucuz şehirlerindendir.

Sanayi ve ticaret

İzmir bir liman kenti olduğundan, özellikle ithalat ve ihracat kolaylıkla yapılmaktadır. Gelişmiş bir sanayi ve yan sanayi sektörü vardır. Avrupa'nın yatırım sıralamasında en ön sıradadır.

Tarım ve hayvancılık

Her türlü sebze ve meyve yetiştiriciliği, açık alanlarda olduğu gibi seralarda da yapılmakta, hem yurt içine hem de yurt dışına ihraç edilmektedir.

Hayvancılıkta, özellikle tavukçuluk çok gelişmiş olup, diğer tür besicilik de yoğundur. Yaş sebze ve meyvenin yanı sıra çiçekçilik de gelişmiş olup, Avrupa pazarlarına sürülmektedir.

TARİHSEL-KÜLTÜREL ÇEVRE

İZMİR ARKEOLOJİ MÜZESİ

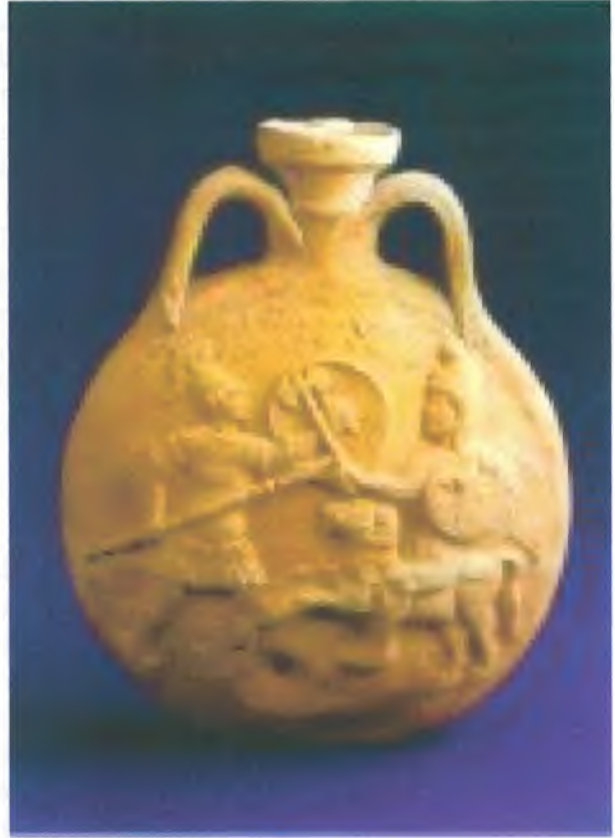
İzmir adının kaynağı ile ilgili birçok efsane olduğu bilinmektedir. Bilimsel çalışmalardan elde edilen bilgilere göre İzmir sözü eski İyon lehçesinde Smurne, Attika (Atina çevresi) lehçesinde ise Smyrna şeklinde yazılıyordu. Söz konusu Smyrna sözcüğü Yunanca olmayıp, Ege Bölgesindeki birçok yer adı gibi Anadolu kökenlidir. M.Ö.2.binin başlarına ait Kayseri'deki Kültepe yerleşmesinden elde edilen metinlerde Tismurna diye bir yer adına rastlanmaktadır. (Ti) eki atılarak zamanla kentin ismi (Smurna) şeklinde telaffuz edilmiştir. Böylece kent büyük bir olasılıkla M.Ö.3.binin başlarında ya da en geç M.Ö.1800 sıralarında Smurna adı ile anılıyordu. Türk döneminde ise Kent'in ismi (İzmir) şeklinde kullanılmıştır.

M.Ö.3000'li yıllarda Batı Anadolu büyük ve zengin Truva uygarlığının etkisi altındadır. Ege kıyılarında kurulan yerleşim alanları da genellikle Truvalıların etkisi altında gelişmiştir. Homeros'un İlyada'sında (Ket)i olarak söz ettiği Hititler, diğer adıyla Etiler Anadolu yaylasında etkin bir güç ve uygarlık idiler. Truvalılar ile Hititler müttefik oldukları için Ege yerleşimlerinde Hititlerin de büyük katkısı olmuştur. Hatta Bakırçay yaylasında Pitane (Çandarlı) ve benzeri yerleşimler Hititlerce kurulmuştur. Amazonlar'ın ise bölgede Karya ve Lidyalılar arasında kalan bugünkü Yamanlar Dağı yamaçlarına yerleştikleri ve Aioller ile İyonlar gelinceye kadar da burada varlıklarını sürdürdükleri düşünülmektedir.

M.Ö.1000 yıllarında Dor istilasından kaçan Aioller ve İonlar, Yunanistan'dan gelerek İzmir ve çevresine yerleştiler. Aiol ve İon yerleşmesi olarak adlandırılan yerleşimlerden önemli olanlarının başlıcaları şöyle sıralanabilir: Bergama (Pergamon), Manisa (Magnesia), İzmir (Smyrna), Urla (Klazomenai), Kemalpaşa (Nimphaion), Çeşme-İldır (Erythrai), Sığacık (Teos), Selçuk (Ephesus).

M. Ö.7. yüzyıllara kadar İzmir, komşuları ve özellikle Lidya ile yaptığı ticaret sayesinde zenginleşti. Lidya ile olan iyi komşuluk ilişkileri, Lidyalıların Persler tarafından yenilgiye uğratılmasına kadar sürmüştür. Perslerin egemenliği Büyük İskender'in M.Ö.334'de Anadolu'ya geçişi üzerine son bulur. Helenistik Dönemin başladığı bu yıllarda şehre ve körfeze yeni bir yerleşim kurulur. Kadifekale ve surları Helenistik döneme ait olmakla birlikte sonraki dönemlerde bir çok onarım görmüştür.

M.Ö.197 yılında Bergama Krallığı'na bağlanan kent kısa bir süre sonra Roma İmparatorluğu'nun hakimiyetine geçer. Roma dönemi M.Ö.27 ve M.S.324 yılları arasında kapsar. Roma egemenliği, İzmir'i önemli bir ticaret ve liman kentine dönüştürür. Batı için

İzmir, Asya'nın merkezidir. Agora, Akropol, Tiyatro, Stadyum, Altınyol, bugüne kadar izleri kalmayan kütüphaneler, çeşmeler bu dönemde yapılmıştır. Özellikle Kadifekale'den Efes ve Sart'a giden iki yol Roma dönemi eseridir.

Roma İmparatorluğunun ikiye ayrılmasından sonra M.S.324 yıllarında İzmir, Bizans İmparatorluğuna geçmiş klasik, Helenistik, Roma ve Bizans dönemlerinde özellikle Efes önemli bir kültür ve dini merkez durumundaydı. Bizans döneminde İzmir'de önemli bir ilerleme görülmemiştir.

İzmir 440'ta Hun İmparatoru Atilla'nın eline geçmişse de bu hakimiyet kısa sürmüş ve kent tekrar Bizanslıların eline geçmiştir.

İzmir, Selçuklu Türkleri tarafından ilk defa, Selçuklu Sultanı Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından, 1076 yılında fethedilmiştir. Çaka Bey döneminde, Urla ve Foça ile Sakız, Sisam ve İstanköy adaları fethedilmiştir. Çaka Bey'in ölümünden sonra kent ve çevresi 1098 yılında tekrar Bizanslıların eline geçmiştir. İstanbul'un Haçlılar tarafından işgal edildiği sıralarda İzmir de şövalyelerin eline geçmiştir. 1320 yılında Türk denizcisi Umur Bey İzmir'i Katolik

şövalyelerin elinden alarak tekrar Türk topraklarına kattı.

Beylikler devrinde İzmir ve yakın çevresinin bir bölümü Aydınogulları Beyliği'nin, bir bölümü Saruhanogulları Beyliği'nin egemenliği altındaydı. Bergama ve çevresi Karasioğulları Beyliğine bağlıydı. İzmir ve çevresi 1426 yılında tamamen Osmanlı idaresine geçmiştir.

ETNOĞRAFYA MÜZESİ

Etnografya Müzesi binası 19.yüzyıl başlarındaki Neoklasik tarzda meyilli bir teras üzerine inşa edilmiştir. 1985-1988 yıllarında restore edilerek Etnografya müzesi şeklinde kullanılmaya başlanmıştır. Müze binası zemin kat üzerine üç katlı olarak inşa edilmiştir. Birinci ve ikinci katları teşhir salonları, üçüncü kat depo, laboratuvar, fotoğrafane ve büro olarak hizmete sunulmuştur. Teşhirde İzmir ve yöresinin sosyal yaşamdan kesitleri özellikle de 19. Yüzyıl ev hayatından örnekler verilmiştir. Bu şekilde endüstrileşme ile birlikte bugün yer yer terk edilen tenekecilik, nalıncılık, çömlekçilik, göz boncukçuluğu, tahta baskıcılık, halı dokumacılığı, urgancılık kosacılık ve saraciye gibi el sanatlarımızın tanıtılması düşünülmüştür. Konular fotoğraf ve tanıtım panolarıyla anlatılmıştır.

BİRİNCİ KAT TEŞHİRİ:

Sağda birinci bölümde 19. Yüzyıl misafir odası, el işlemleri ha-mam takımları ile ikinci bölümde, göz boncuğu fırını ve örnekleri, tahta işleme örnekleri, İzmir ilinin il Türk eczanesi (İttihat Eczanesi) kesecilik vs. sergilenmiştir. İzmir'in meşhur şerbetçisi bu bölümde yaşadığı yüzyıldan bizi selamlar. Üçüncü bölümde Menemen Çömlek çarşısı ve mamulleri, saraciye deve güreşleri, halk oyunları Efe ve Efe giysileri tanıtılmıştır. Salonların iç kısmında yer alan koridorlardaki vitrinlerde para keseleri, sedef kakmalı eşyalar, cam vb opelin eşyalarla, el işlemleri teşhir edilmiştir.

İKİNCİ KAT TEŞHİRİ

Sağda birinci bölümde 19. yüzyıl gelin başlığı, kadın süs eşyaları gelin odası, gelinliklerin vitrini, sünnet odası, oturma odası, mutfak malzemeleri, el yazması kitaplar,

Osmanlı devri sikkeleri ve yazı takımları teşhir edilmiştir. Üçüncü bölümde Osmanlı devri ok, yay zırh, kama, süngü, mızrak tabanca ve tüfek gibi savaş malzemeleri çoğunluğu ege bölgesine ait halı, kilim, sicim, heybe torba gibi dokuma örnekleri ile halı tezgahı sergilenmiştir. Salonların iç kısmında yer alan koridordaki gömme vitrinlerde gelin yorganı, el işleme örnekleri, çeşmibülbüller, şerbet takımı, erkek keyif eşyaları, çini porselenler yer almaktadır.

İZMİR ATATÜRK MÜZESİ

İzmir 1. Kordon üzerinde bulunan bina 1875-1880 yılları arasında bir İcwanten tarafından konut olarak yapılmıştır. 17 Şubat 1923'te toplanan İzmir İktisat Kongresi için kente gelen Atatürk bu binada kalmıştır. Bina 1926'da İzmir Belediyesi tarafından satın alınarak Atatürk'e hediye edilmiştir. Bina 1941'de müze olarak halka açılmıştır. 1962'de "Atatürk İl Halk Kütüphanesi ve İzmir Şehri Atatürk Müzesi" adını almıştır. 1873'de resmen arkeoloji müzesine bağlanan Atatürk müzesi yeniden restore edilip düzenlenerek 1978 de "Atatürk ve Etnografya Müzesi" olmuştur. Bina zemin kat, 1. Kat salon, yatak odası, bekleme-kabul odası, kütüphane, yemek odası, banyo bölümlerinden oluşmakta ve bölümlerde değerli heykeller, halılar, özgün dönem özellikleri taşıyan çeşitli mobilya ve dekoratif eşya, tablolar, vazolar, biblolar ve Atatürk'ün kullanmış olduğu bazı özel eşyalar ile kütüphanede 408 adet Fransızca (1843-1913) ansiklopedi bulunmaktadır.

İZMİR'E DAMGASINI VURAN TARİHİ İSİMLER

Kibele ve İyonya Kraliçesi

Anadolu'nun en eski halkları, "Tanrıça Kibele" isimli güzellik, bereket ve iyiliği simgeleyen iri yarı ve sevimli bir kadına taparlardı. Anaerkil bir toplum düzeninin egemen olduğu o çağlarda Anadolu'lular, özgürlük ve uygarlığın temel dayanağını bu tanrıçada bulmuşlardır.

Üç kadınısı özelliği (kız oğlan kızlık, kadınlık ve analık) şahsında bütünleştiren bu tanrıça, Luwi, Lelej, Frig, Amazon, Eti veya Hitit kavimlerinin kutsal önderi idi... Daha sonra Anadolu'ya gelen Helen kavimleri de Kibele'yi kabullenerek, kendi Olympus Tanrıalarının Anası ilan etmişlerdir.

1886 yılında, Buca'nın kuzeydoğusundaki bir mağaranın içinde kayaya oturtulmuş bir dev kadın tanrıça kabartması bulunarak, British Museum'a taşınmıştı. Bu kabartmanın Hitit ve Amazon öncesi ilk İzmirililer tarafından yontulduğu sanılmaktadır. Batı Anadolu'daki Hitit kavimlerinin Kibele'ye taptıklarına dair en önemli bulgu ise, Manisa'nın Spil dağında bulunan 8 metre boyundaki Kibele kabartmasıdır. Bu kabartmanın yanında yarı hiyegrolif Hitit yazıları vardır. Kabartma, yapıldığı yerde aşınmış bir şekilde aynen durmaktadır.

Luwi, Lelej, Frig ve giderek Amazon veya Hitit türevi halkların oluşturduğu ilk İzmirililerce adı, "Spiloslu Ana" idi. Savaş ve barışlarda onun üzerine yemin edilirdi ve paraların üzerine "Tanrıların Smyrnalı Anası" ibaresi konmuştur.

İzmir'li Şair Homeros...

İlyada ve Odysseia isimli efsanevi yapıtları günümüze kadar ulaşmış olan tarihin ilk ve en büyük şairi Homeros, İzmirde doğmuştu. Halikarnaslı Tarihçi baba Heredotos'a göre İ.Ö.850 yıllarında yaşadığı ileri sürülen Homeros kadar gelmiş geçmiş tüm dünya halklarını etkilemiş bir başka ozan daha yoktur.

Homeros'a yedi kent sahip çıkararak, kendi hemşehrileri olduğunu iddia etmişlerdir. Bu kentler içindeki Salamis, Argos, Atina ve Rodos'ta, Homeros'un yaşadığını ileri sürmek bilim dışıdır.

Çünkü Homeros destanlarını bir Anadolu lehçesi olan İyonca-Aiolya'nın sınır kenti İzmir'dir. Bu sözlü şairler daha sonra yazıya geçirilmiştir. Ayrıca o çağlarda bu eserleri Yunanistan'da değil yazılacak, okuyacak ve anlayacak bir kültür düzeyinin bulunabilmesi imkansızdır. Homeros'tan ancak 200 yıl sonra örneğin bir Solon alışveriş için geldiği Anadolu'da okuma yazma öğrenebilmiştir.

Homeros'un Sakızlı olduğunu gösterecek en ufak bir işaret ve belge de yoktur (Yalnızca Homeros'un Sakız'a sürgün gittiğine dair söylentiler vardır, bu bağlamda adada Homeros Kayalıkları diye isimlendirilen bir yer bulunmaktadır). Geriye Kolophon (Değirmendere) ve Smyrna (İzmir) kalmaktadır.

Tarihin En Büyük Şairi Homeros

İlyada Destanı

Homeros'un baş yapıtı "İlyada" Destanı, Greklerle, Anadolu'lu Troya halkı arasında on yıl süren savaşların son Yaklaşık 16.000 mısradan Homeros, bu destanında tutmuş, Yunanlı önder ve olarak olarak göstermiştir. gösteren en büyük delil de "Odysseia" Destanı ise, sonraki dönemi anlatır. Bu savaşçının yurduna dönmek Yaklaşık 12.000 mısradır.

Anadolu kültür kaynakları olan Dünya Edebiyatının en yaşamında etkisini tüm

Homeros'un baş yapıtı "İlyada" Destanı, Greklerle, Anadolu'lu Troya halkı arasında on kırk günlük bölümünü içerir, oluşmuştur. Yurt sevgisi ile tutuşan açık ve net olarak Troyalıları savaşçıları gaddar ve saldırgan Onun Anadolu'lu olduğunu budur. Homeros'un ikinci yapıtı Troya savaşlarından on sene destanda, "Odysseus" isimli bir için gösterdiği çaba işlenir.

Uygarlıklarının en eski tarih ve "İlyada" ve "Odysseia" Destanları, çarpıcı metinleri olarak günümüz şüurselliği ile sürdürmektedir.

Homeros, tarih boyunca edebiyata meraklı toplumlar için baştacı edilmiş efsanevi bir şairdir.

Meles Çayı...

Aristoteles, Homeros'un doğumunu şöyle anlatır: "Anadolu'ya İyon göçleri sırasında İos Adası'nın bir kızı olan Kriteis, bir ilah tarafından hamile kalır. Bu kadın Egina'ya kaçarsa da, korsanlar, kadını İzmir'de Lidya Kralı Maion'a sunarlar. Kral, kadına aşık olur ve onunla evlenir. Bir süre sonra Kriteis, Meles Çayı kenarında Homeros'u doğurur ve akabinde ölür. Maion bu kendinden olma- yan çocuğu büyütür ve ona doğduğu yeri vurgulayan "Melesigenes" (Meles'in çocuğu) ismini verir.

Antikçağın çeşitli yazarları Homeros'un yaşantısı hakkında farklı şeyler söylemelerine karşın birleştikleri iki önemli konu vardır: Kör olan Homeros, İzmir doğumludur ve bu şair Meles Çayı'nın kıyısında şiirlerini söylemiş, çayın denize kavuşmak için kıvrıla fışkıra ilerlediği yörelerde lir çalarak destanlar şakımıştır...

Eski yazarlar, Meles Çayı'nın günümüzdeki Halkapınar Çayı olduğu konusunda birleşmişlerdir. Ancak, modern çağın yazarları, tarihçeleri ve arkeologları, Meles Çayı'nın Kemer Çayı olduğuna dair eğilime sahiptirler...

"Deniz perilerine ismini veren ve kaynağından denize kadar yatağını kazan Meles, kentin kapıları önünde kolunu uzatır. Kaynadığı yer, denize doğru suları akan bir hamamdır (Diyana Hamamları).. Meles, mağaraların, evlerin ve ağaçlık korulukların arasından geçip gider. Meles çağıldamaz, bunun dalgaları sessiz ve usulca denize kavuşur. Bazen, denizin

dalgaları köpürünce Meles'in dalgaları geri bile çekilir. Meles'in her tarafı balıkla doludur. Yaz, kış aynı seviyededir. Ne kurur ve ne de kükrer... Meles, serseri değildir, yatağını terk etmez, çünkü İzmir'in aşığıdır. Onun amacı, şehri öpe koklaya, yavaş yavaş sevişerek, denize ulaşmaktır..."

Büyük İskender İzmir'de

İsa'dan önce 336 - 323 yılları arasında bir dünya imparatorluğu kuran, Batı ile Doğu'yu devleti içinde birleştirmeyi amaçlayan ve "Helenistik Uygarlık" diye bir dönemi yaratan Makedonyalı Büyük İskender, antik çağın en ünlü kişilerinden biridir.

Ege Denizi'nden İndus havzasına, Libya çölünden Hazar denizine kadar yayılan geniş İmparatorluğu ile, Bütün fetihlerini gerçekleştirdiği zamanın kısıtlığı, çağdaşlarının belleğinde silinmez bir iz bıraktı ve yığınla efsanenin kahramanı durumuna getirdi onu.

İskender Makenodya dağlarından yola çıkıp, bilinen tüm kıtalara yayılmayı amaçlayan büyük bir fatihtir.. İşte Anadolu'ya da, bu yüzden muazzam ordularıyla birlikte gelmişti..

İzmir'in ikinci kez kurulması bu öykü içinde yer alır..

Tıpkı İskender'in ismini taşıyan nice kentler gibi (İskenderiye, İskenderun), İzmir de bu dönemden sonra İskender'in mührünü taşımaya başlayacaktır. Efsanelere karışmış olan İzmir'in ikinci kuruluşu öyküsü şöyledir.. İsa'dan önce 334 yılında Sardeis'ten (Sart) İzmir'e gelen Büyük İskender, o zaman ormanla kaplı " Pagos Tepesi" denilen Kadifekale'de Nemesis Kutsal Alanı'nda (İzmirliiler çifte Nemesis'i, yani ikili su perisini kutsal sayarlardı) avlanırken, bir ara ulu bir çınarın (bazı kaynaklarda palmye diye geçer, örneğin George Bean) altında uykuya daldı. Rüyasında gördüğü iki Nemesis, İskender'den yepyeni bir kentini uyuduğu tepenin eteklerinde kurmasını isterler.

Kahinin yorumu

Uykusundan uyanan İskender, Klaros'un (Ahmetbeyli) Apollon Kahini'ne gördüğü rüyayı anlatarak, fikrini sordu. Kahini Rüyayı tek bir cümlede yorumladı:

- Kutsal Meles Çayı kenarındaki Pagos Tepesi eteklerinde yerleşecek İzmirliiler, eskisinden dört kez daha mutlu olacaklardır.

İskender generalleri Antigonos ve Lysimakhos'a yeni kenti kurmaları için emir verdi. İnşaatlara Antigonos başladı, kenti bitiren ise, Lysimakhos oldu. Nemesis adında Kadifekale'de bir tapınak yapıldı. Böylece Bayraklı'daki yerleşmeden sonra, "ikinci İzmir kenti" şekillenmeye başladı...

K.Kale'nin kaderi

Kadifekale'nin tarih içinde pek mutlu olabildiği söylenemez. Çünkü Kale, tam on kez yıkılıp yeni baştan yapılmıştır. İkisi zelzeleden olmak üzere, İskender, Çaka Bey, 1. Murat, Timurlenk, Cüneyt Bey, Rodos Şövalyeleri, Çelebi Mehmet ve 2. Murat, önce bu Kale'yi yerle bir edip, sonra yaptılar. Büyük İskender'in emri ile yer değiştiren İzmir kenti M.Ö. 4'üncü yüzyılın sonlarında Kadifekale yamaçlarına nakledilmişti. İskender'in ünlü Generali Lysimakhos'un kurduğu kent, Kadifekale'yi "İçkale /Akrapol" kabul ediyor ve tepenin batı yamaçlarını kaplıyordu.

GEZİ MEKANLARI

Dikili, Foça, Çeşme, Seferihisar ve Gümüldür Kıyıları, Balçova-Çatakkaya Teleferiği, Asansör, Yamanlar-Karagöl, Tunay, Uzunkuyu, Belkahve ve Çamlık Orman İçi Dinlenme Yerleri, Balçova-Agamemnon, Çeşme-Şifne, Bergama-Güzellik, Menemen, Seferihisar, Bayındır, Foça (Phokaia), Larisa, Erythrai, Klazomenai, Teos, Lebedos, Kolophon, Klaros, Notion ve Efes (Ephesos) İlkçağ Kent Kalıntıları, Meryem Ana Evi, Bayraklı, Kadifekale, Artemis Hamamı, Kızılçullu ve Selçuk Sukemerleri, İzmir Agorası, Çeşme ve Selçuk Kaleleri, Belevi Tümülüsü ve Mezar Anıtı, Bergama, Ödemiş ve Tire Ulucamileri, Faik Paşa, Hisar, Hacı Hüseyin (Başdurak), Kestane Pazarı, Ali Ağa, Hatuniye, Çorak Kapı, Konak, Kurşunlu, Şadırvan, İkiçeşmelik, Salepcioğlu, İsa Bey, Mehmed Bey, Kazganoğlu, Yeni, Paşa ve Rüstem Paşa Camileri, Kızlarağası, Mirkelamoğlu ve Karaosmanoğlu Hanları, Sultan Şah, Mehmed Bey, İbn Melek ve Süleyman Şah Türbeleri, İzmir Saat Kulesi, İzmir Atatürk ve Menemen Kubilay Anıtları, Uluslararası İzmir Fuarı, İzmir Arkeoloji, İzmir Resim ve Heykel, İzmir Atatürk, Efes Arkeoloji, Bergama ve Tire Müzeleri.

Kültürpark

Yorulup ya da, sıcağın bunalıp da nefes almak isteyenler geniş bir alana yayılan Kültürpark'ın yeşiline, buradaki çay bahçelerine, lokantalara kapağı atıyorlar. Ülkemizin en büyük fuarının kurulduğu Kültürpark'ta çeşitli eğlence yerleri de var.

İzmir'in adının güzeller güzeli Smyrna'dan geldiğini yazının başında söylemiştik. Adının güzel bir kadından gelmesinden mi nedir, İzmir'in kadınları gerçekten güzeldir. Ülkemizin ünlü mankenlerinin yarısı İzmirlidir, bütün Türkiye de diğer yarısını paylaşır. Güzellik kraliçelerinin çoğu da öyle.

KİMİZ ÇİFTLİĞİ

İzmir - Ankara yolunda Torbalı yönüne sapıp Kemalpaşa ilçesini sağınızda bırakarak 4 km. ilerleyin. Sağa dönün, Alaş Kımız Üretim Çiftliği karşınıza çıkacak.

Türkiye'nin tek kırmızı üretim yeri küçük bir Kazakistan gibi. Çiftlik çalışanları Kazak kıyafetleri içinde, otağın dekorasyonu da Kazak usulü yapılmış. Otağ'da yere serilmiş keçelerin üzerine oturup kırmızı içiyorsunuz. Kırmızı at sütünden yapıldığı için çiftlikte Avusturya kökenli Haiflinger cinsi kısıraklar besleniyor.

Kısıraklar bül süt versin diye işe koşulmuyor. Kırmızın iyisi en az iki kez yavrulmuş kısırağın sütünden oluyormuş. Çiftliğin 200 dönüm arazisi var, kısıraklar burada özgürce gezip otluyorlar. İsterseniz ata da binebilirsiniz, tabii sağmal olanlarına değil. Çiftliğin lokantasında Kazak, Kırgız, Özbek gibi Asya Türk boylarının yemekleriyle de karnınızı doyurabilirsiniz.

YAMANLAR DAĞI

Karşıyaka'nın arka tarafında yükselen Yamanlar Dağı'na 40 km'lik bir yolla çıkılıyor. Tepede büyük bir çamlık içinde yüzme havuzu ve restoranı ile güzel bir mesire yeri var. Buradan 20 dakika ötede ise güzel bir krater gölü olan Karagöl. Gölün kenarındaki çamlar altında piknik yapmak isterseniz malzemenizi İzmir'den getirmelisiniz.

İNCİRALTI

Çeşme yolundan ilerleyip Balçova girişinin karşısına dönerek dev okaliptus ağaçlarının arasından bir kaç kilometre ilerlerseniz kimi şık, kimi salaş balıkçı lokantalarıyla karşılaşacaksınız. Burası İnciraltı'dır.

Bir zamanlar çok popülerdi, sonraları gözden düştü. Son yıllarda yeniden ilgi görmeye başladı. Havaya göre açık veya kapalı alanda oturup iyi bir yemek yiyebilirsiniz. Biraz daha lüks lokanta arıyorsanız sola doğru devam edip sahili izleyin.

Bademler

Urla sınırları içerisinde bulunan Bademler Köyü, Türkiye'nin en ilginç köylerinden biridir. Konukseverliği ve güler yüzlülüğüyle dikkat çeken Bademler halkı, köye ayak bastığınız anda dostunuzdur ve misafirperverliğiyle sizi şaşırtır.

Köy dediğinizde ilk akla gelen şekilden oldukça farklıdır Bademler. Bir köyde görmeyi ummayacağınız bir müzesi, tiyatrosu ve Kültür Sanat Derneği vardır. Bademler halkı eğitime ve öğretime verdiği önem, öğretim seviyesinin yüksekliği ve Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu olan Atatürk'e gösterdiği değerle bir Ege köyünden çok, bir kültür merkezi gibidir. Tarım ve hayvancılığın yanı sıra, Bademler'in en önemli ticaret kaynaklarından biri çiçekçiliktir. Çiçeklerini yarım saat uzaklıktaki İzmir'in büyük süpermarketleri ve dükkanlarına olduğu gibi, yurt dışına da ihraç etmektedir.

Sıcaklığı, yeşilliği, doğal güzellikleri, temizliği ve zeytin bahçeleriyle aklınızda kalır Bademler. Hem köy hayatını, hem modernliği bir arada yaşarsınız. Sanki evdeymiş gibi hissedersiniz, Bademler insanlarıyla çay içerken ...

TARİHİ GEZİ YERLERİ

Dikili, Foça, Çeşme, Seferihisar ve Gümüldür Kıyıları, Balçova-Çatalkaya Teleferiği, Asansör, Yamanlar-Karagöl, Tunay, Uzunkuyu, Belkahve ve Çamlık Orman İçi Dinlenme Yerleri, Balçova-Agamemnon, Çeşme-Şifne, Bergama-Güzellik, Menemen, Seferihisar, Bayındır, Foça (Phokaia), Larisa, Erythrai, Klazomenai, Teos, Lebedos, Kolophon, Klaros, Notion ve Efes (Ephesos) İlkçağ Kent Kalıntıları, Meryem AnaEvi, Bayraklı, Kadifekale, Artemis Hamamı, Kızılçullu ve Selçuk Sukemerleri, Şirince, İzmir Agorası, Çeşme ve Selçuk Kaleleri, Belevi Tümülüsü ve Mezar Anıtı, Bergama, Ödemiş ve Tire Ulucamileri, Faik Paşa, Hisar, Hacı Hüseyin (Başdurak), Kestane Pazarı, Ali Ağa, Hatuniye, Çorak Kapı, Konak, Kurşunlu, Şadırvan, İkiçeşmelik, Salepcioğlu, İsa Bey, Mehmed Bey, Kazganoğlu, Yeni, Paşa ve Rüstem Paşa Camileri, Kızlarağası, Mirkelamoğlu ve Karaosmanoğlu Hanları, Sultan Şah, Mehmed Bey, İbn Melek ve Süleyman Şah Türbeleri, İzmir Saat Kulesi, İzmir Atatürk ve Menemen Kubilay Anıtları, Uluslararası İzmir Fuarı, İzmir Arkeoloji, İzmir Resim ve Heykel, İzmir Atatürk, Efes Arkeoloji, Bergama ve Tire Müzeleri.

Kadifekale

İzmir'i önce kuşbakışı görmeye ne dersiniz? O zaman Kadifekale'ye veya Asansör'e çıkacağız. 186 metre yükseklikteki Kadifekale'nin kalesi Büyük İskender tarafından yaptırılmıştı. Bugün batıdaki beş kulesi ile güneydeki duvarları ayakta. Burada bir çay içip İzmir'i, körfezi seyretebilirsiniz.

Smyrna-Tepekule

Tekel Şarap Fabrikası bağlarının sınırları içindeki 150 dönümlük alanda kalan Tepekule isimli höyük ilk yerleşimin bulunduğu yerdir. Görünürde çok şey olmadığına bakmayın, burası beşbin yıllık bir yerleşimden kalan ve tarihin görülebilen en eski yerleşimidir. Son kazılarda burada MÖ. 925 yılına tarihlenen bir evin ortaya çıkarıldığını söylersek Bayraklı'nın önemini anlatmış oluruz herhalde.

Smyrna'dan kalan en önemli yapı olan Devlet Agorası Namazgah semtinde, 920. Sokak'tadır. İki katlı bazilikanın kemerleri iyi durumdadır.

Smyrna örenindeki Athena Tapınağı, dünyanın bilinen en eski Athena Tapınağıdır. Yapının başlıklarından biri ören yerinde sergilenmektedir.

Smyrna'da 1949'dan bu yana Akurgal tarafından sürdürülen kazılarda ayrıca, İ.Ö. 4. yüzyıldan bir kralın 16 odalı, avlulu konutu, Tepekule'nin güney eteklerinde ise sur duvarlarına bitişik anıtsal bir çeşme ortaya çıkarılmıştır.

İzmir'den Aydın yoluna doğru devam edip giderken Şirinyer'de bir bölümü ayakta su kemerleri görülmektedir. Kemerler Kadifekale'deki kente su getirmek için yapılmışlardı. Eski çağlardan kalan Roma Yolu'nun 140 metrelik bölümü Eşrefpaşa'da Cumhuriyet Parkı'nın içinde görülebilmektedir.

Çok eski ve çok zengin uygarlıklara yurt olmuş İzmir çok da yıkım gördüğü için o çağlara ait çok fazla iz kalmamıştır.

Kemeraltı

Bayram arifelerinde gerçek anlamda yürümenin mümkün olmadığı çarşı her zaman cıvılcıdır. Ana caddesinden ilk Syi çizip biraz ilerlediğinizde bir lezzet molası verin. Solunuzda kalan küçük, eski bir dükkana girin. Adı Özsüt. Burada bir kazandibi yiyin de bakın bakalım kazandibi nasıl olurmuş!

Kemeraltı'nda sadece ana caddeden yürümeyin; sokaklara, içerilere girin. Hisar Camisi (1592) ve önündeki Hisarönü egzotik bir yöredir. Her türlü çiçeği ucuz fiyatla bulabilirsiniz. Lokantaların bulunduğu küçük sokaktaki lokantalar lezzet yarışındadır.

İzmir'in iki ilçesi Tire ve Ödemiş de çevrede köfteleri ile rekabet halindedirler. Biz ikisini de salık veririz.

Ünlü Kızlarağası Hanı geçtiğimiz yıllarda restore edildi. Orta avlusunda öğle yemeği veren lokantalar var, yazın serin bir yer. İçeride turistik eşya satıcıları ağırlıklı dükkanlarla dolmuş. Bir zamanların ünlü hanı yeniden hayata dönmüş.

Akdeniz Mutfacı ve İzmir'de Gece keyfi

İzmir yemek konusunda tam bir Akdenizli kenttir. Yılın çok büyük bir bölümünü yaz ve baharlarla geçiren İzmir'in sokakları; dükkanları, büfeleri ve seyyarları ile tümüyle açık hava lokantasıdır. Sokakların en popüler yemeklerinden bir kelle söğüşdür. Sabahları has İzmirli boyoz satılır. Gevrek (simit) yanında İzmir tulumu olmadan alınmaz. Öğlenden itibaren de adım başına da bir midye dolmacı bulunur. Ve tabii akşamları çöp şiş. Kemeraltı'nda Havra Sokağı'ndaki Talmut Tora Musevi tapınaklarının en eskisidir. Sokağın adı da buradan geliyor. Şimdilerde meyhaneleriyle biliniyor.

Tarihi çehresi biraz değişikliğe uğradıysa da ünlü Meserret'i görmelisiniz.

Kordon

Kordonboyu İzmir'in sahil gezi yoludur, yol boyunca lokantalar, biracılar, publar sıralanır. Kaldırıma konulan masaların arasından insanlar yürür. Ve böyle bir şey sadece İzmir'de yadırganmaz. Ne masalara oturmuş yiyip içenler ve ne de masaların arasından geçip gidenler tedirgin olurlar. İyileri biraz pahalıca olan lokantalarda iyi bir sofraya öncelikle rokası, teresi ile bol yeşillikli olur. Kalamar bulunur ve aman ha kalamara limon sıkılmaz. İstanbul'da tekir olan balık artık Egelidir ve barbundur, çipura İzmir'in yerlisidir ve hemşerisi trança ile lezzet yarışındadır. Çipura yiyecekseniz denizden mi, çiftlikten mi olduğunu anlamaya çalışın. Çiftlik çipurasında denizden gelenin tadını bulamazsınız. Kaşık kaşık yenilen sütlü trança ise yalnızca İzmir'de yapılır.

Akşamüstü ortalığı tatlı bir serinlikle saran İmbat da çıkmışsa Kordon keyfi katmerlenir.

Kordon'dan içeriye doğru yüründüğünde Alsancak'ın eski Rum ve levanten evlerinin oldukça iyi korunduğu sokaklarına girilir. Son yılların gözdesi buralar oldu ve kimi İzmirli Kordon'u bile unuttular. Sokağa çıkan masaları ile lokantalar, barlar yan yana sıralanıp gidiyor bu güngörmüş sokaklarda.

Efes

İlk çağ yazarlarından Strabon'a göre kente Efes adında bir amazonun adı verilmiştir. Miken mezar kalıntıları bulunan en erken kalıntılardır.

Kentin tahmini kuruluşu M.Ö 14-13 yıllarına rastlamaktadır. Dor ve İon göçleriyle başlayan ve Atinalı Androklos'un M.Ö 10 Y.Y da Bülbül Dağı eteklerine arkadaşlarıyla beraber yerleşmesiyle devam eden Efes'in kuruluş öyküsü daha sonra lidyalılarla devam etmiştir.

En parlak dönemi Kallinos, Hipponaks ve Herakleitos'un yaşadığı M.Ö 6.y.y dır. Daha sonra Efes i işgal eden Persler sadece vergi almış ve Efes'in iç ve dış işlerine karışmamışlar, bu sayede kent en muhteşem günlerini yaşamıştır. M.Ö 334 te Büyük İskender ,Efes'i ele geçirmiş ölümünden sonra Roma komutanı Sulla Efes'i tekrar Roma'ya bağlamıştır. M.S 37 Hristiyanlığın yayılmaya başlangıç tarihi olup sırasıyla Bizans,Türk ve Osmanlılar kente hakim olmuşlardır.

Anadoludan çıkıp evrim geçiren Efes Artemisi, Efeslilerin tek tanrısıydı. Heykeli ve diğer buluntular Selçuk Arkeoloji müzesinde sergilenmektedir.

Bu muhteşem kent tiyatrosu, kütüphanesi, yamaç evleri ve mermer yollarıyla mutlaka ve mutlaka görülmesi gereken tarihi yerlerin en başında gelmektedir. Şehrin ısıtma ve kanalizasyon sistemleri, çeşmeleri bizde hayranlık uyandırdı. Liman kenti olan Efes zamanla Menderes nehri alüvyonlarıyla dolmuş ve denizden uzaklaşmıştır. Eski liman kazıları ve diğer kazılar hala devam etmektedir. Efes için bize göre en azından tam bir gün ayırmanız gerekmektedir. Şundan da eminiz ki mutlaka daha sonra tekrar ziyaret etmek isteyeceksiniz. Çünkü böylesi bir medeniyet anlatmakla bitirilemez.

Milet

Bodrum yolu üzerinde mutlaka ziyaret etmeniz gereken tarihi mekanlarımızdan birisidir. Geçmiş M.Ö 2000 yıllarına kadar dayanır.

Zamanında bir liman kenti olan Milet, M.Ö 650 yılından M.Ö 546'da Perslerin kenti ele geçirip yakıp yıkmasına kadar en görkemli günlerini yaşamıştır. Daha sonra M.Ö 479 yılında kent Perslerin yenilgisinden sonra yeniden inşa edilmiştir.

İlk şehir plancısı olan Hippodamos'un bugün bizi bile kışkırtan geometrik planı kentte uygulanmıştır. 1500 kişilik tiyatrosu, Faustina hamamı, Palaestra, Serapis tapınağı bu medeniyetin kalıntıları arasındadır. Agora'nın tamamı ve bazı heykeller yurt dışına kaçırılmıştır. Ayrıca kilise ve kutsal mezarlık dışında restore edilmiş olan Gmnasion ve Selçuklu eseri olan İsa Bey Camisi kent dokusu içinde hayran kaldığımız eserlerdendi . Kutsal yolun sonunda yer alan liman kapısı, Demeter ve Kore tapınakları ayrıca Tanrıça Athena Tapınağı mutlaka görülmelidir.

Thales, Anaximandros, Anaximenes, Hekataios ve İsidoros, ticaret, sanat ve bilim merkezi olmuş Milet'in yetiştirdiği en büyük şahsiyetlerdendi.

Kentteki eserlerden bazıları Berlin, İstanbul ve Didim müzelerindedir. Bu harika medeniyeti sizin için gezdik ve limana yanaşmış olan ticaret gemilerini düşledik.

AGORA

İzmir Agorası , Büyük İskender tarafından yeniden kurdurulan kentin iskan sahası Kadifekale'nin kuzey yamacında şimdiki adı ile Namazgah Mahallesi'ndedir. Eskiden Türk Mezarlığı olan Agora kalıntıları yüzyıllardır yarı açıkta duran bazı mermer sütunların ilgi çekmesi sonucu ortaya çıkarılmıştır.Agoranın ortaya çıkarılmasındaki en büyük hizmeti İzmir Arkeoloji Müzesi'nin Eski Müdürü Selahattin Kantar yapmıştır.

İzmir Agorasının kalıntılarında Roma döneminde yapılmış Tanrı POSEİDON'un kabartma şeklinde enfes bir heykeli bulunmuştur. İzmir Agorasında Poseidon kabartmasının hemen yanında Tanrıça DEMETER'inde bir kabartması bulunmuştur. İzmir Agorasında bulunan Poseidon ve Demeter heykelleri şimdi İzmir Arkeoloji Müzesi'ndedir.

KIZLARAĞASI HANI

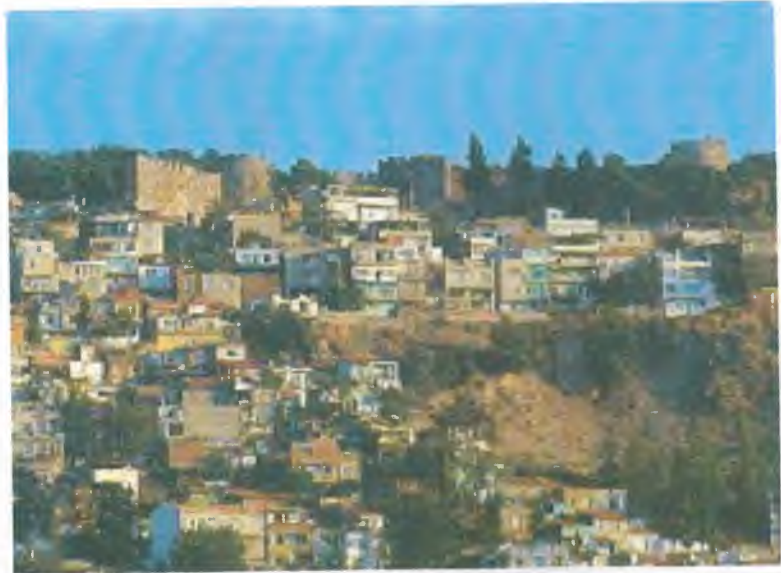

1741 yılında Hacı Beşir Ağa tarafından Hisar Camii'nin yanına yaptırılmıştır. İki katlı , yüz odalı ve dört kapılı Kızlarağası Hanı'nın en önemli özelliği kendine has kokusu ve serinliğidir. Osmanlı Hanları tipinde yapılmış olan bu yapı tamamen taş kaplıdır. Ortasında avlu ve mescit bulunur. Avlunun ortasında bulunan mescit bugün dini özelliğini yitirmiş, alt katı kahve, üstü ise halı ve kilim satan bir mağaza olarak kullanılmaktadır. Yeniden restore edilen Kızlarağası Hanı bugün de alışveriş edebileceğiniz bir mekandır.

KADIFE KALE

Helenistik Dönemi'nde Büyük İskender'in yaptırdığı Kadifekale'de halen yer yer bu dönemin duvarlarına rastlanmaktadır. Bugün görülen kale duvarları ise Ortaçağa aittir. Ayrıca kalede Bizanslılara ait bir sarnıç bulunmaktadır.

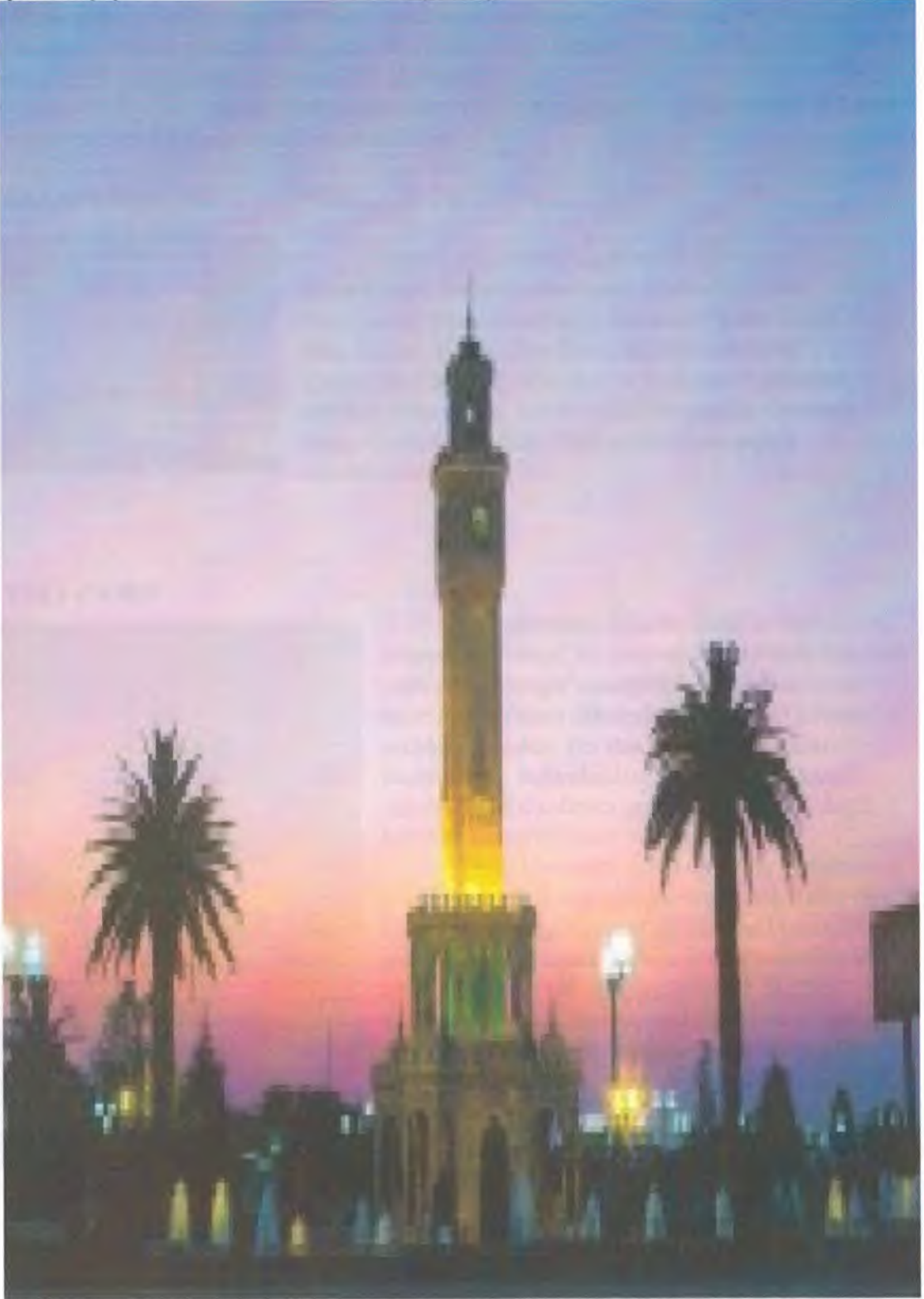
Kadifekale'ye çıkıp da bir ulu çınarın altında düş görürseniz bilin ki bu düş gerçekleşecektir. Neden mi? Büyük İskender, düşünde iki su perisi görmüştür. Periler ona Pagos Tepesinde bir kent kurmasını öğütler. Gördüğü rüyayı kahine yorumlatan İskender İzmirlilerin eskisinden dört kez daha mutlu olabileceklerini öğrenir ve Pagos Tepesine bir kale kurulması için emir verir ve İzmir böylece yabancı kavimlerin saldırılarından korunmuştur.

SAAT KULESİ

1901 Yılında II. Abdülhamit 'in tahta çıkışının 25. yılı için Sadrazam Küçük Sait Paşa tarafından Alman Konsolosluk binasını yapan mimara yaptırılmıştır.

25 metre yüksekliğindeki kulenin saati Alman İmparatoru II. Wilhelm'in armağanıdır. Dört köşesinde çeşmesi bulunan Saat Kulesinin yazıtı yoktur.

BERGAMA AGORA

İzmir tarihi, gerek tarihi bilgiler ve gerekse arkeolojik kazılar sonucuna göre M.Ö.3000 yıllarına kadar götürülebilmektedir. Prof. Dr. Ekrem AKURGAL 'ın 1959'lı yıllardan bu yana aralıklı olarak Bayraklı sırtlarında sürdürdüğü kazı çalışmaları, Bergama'da 1866-1878 yılları arasında Alman arkeoloğu Carl Humman'ın Zeus Altarını bulması, Selçuk Artemis Tapınağının 1869'da İngiliz Wood tarafından bulunması ve 1904'den bu yana da çeşitli aralıklarla Avusturyalı arkeologların Efes Antik kenti kazıları, İzmir tarihini gün ışığına çıkarmaya yönelik yapılan araştırmalara birkaç örnektir.

Ayrıca Türkiye'nin çeşitli üniversitelerinden pek çok araştırmacı, kentin tarihi gelişimi ile ilgili araştırmalarına halen devam etmektedirler.

ASANSOR

İzmir'i yüzyıllardır süsleyen Türk mimari eserleri: Hisar Camii, Şadırvanaltı Camii, Hatuniye Camii, Konak Yalı Camii, Kemerlatı Camii, Kestane Pazarı Camii, İzmir Saat Kulesi, Kızlarağası Hanı, Mirkelamoğlu ve Çakaloğlu Hanı, diğer hanlar ve bedesteni hamamlar, sebiller, şadırvanlar, kuş köşkleri ve çarşılar Osmanlı barışı içinde inşa edilen Türk kültürünün seçkin örnekleridir.

YALI CAMİİ

16. yüzyıldan itibaren İzmir'in tüm dünya ticaretinde önemli bir yeri vardı. Özellikle Osmanlı idaresinin Avrupa'ya sağladığı kapitülasyonlar nedeniyle yabancı ülkelerin konsolosluklarında artışlar olmuştur. Bu konsoloslukların ticari faaliyetlerde bulundukları ve her birinin kendi rıhtımı olduğu yabancı gemilerin iç imana değil buralara demirledikleri bilinmektedir.

İzmir körfezine giren ve çıkan gemileri kontrol etmek için körfezin en dar noktasına bir kale inşa edilmiştir. 17. yüzyılın ikinci yarısında şehrin ticaretinin gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla yeni yapılar inşa edilmiştir. Bunlar arasında Gümrük Binası, ve 19. yüzyılda inşa edilen yeni rıhtım binası en önemli örneklerdir. Kentte ambalajlama, sigorta, borsa ve bankacılık sektörü o yıllarda gelişmiştir.

ALSANCAKEVLERİ

Dünyada demir yolu ulaşımının ilk uygulandığı ülkelerden biri de Türkiye'dir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1856-1863 yılları arasında faaliyete geçen İzmir-Aydın ve İzmir-Turgutlu demiryolları Türkiye'deki ilk demiryolu hatlarıdır.

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğunun çöküşü esnasında 15 Mayıs 1919'da İzmir Yunanlılar tarafından işgal edilir. Kurtuluş mücadelesinin verildiği o yıllarda İzmir büyük tahribatlar, yangınlar görmüş büyük bir çöküntü yaşamıştır. 9 Eylül 1922'de büyük önder Mustafa Kemal ATATÜRK'ün önderliğindeki Türk ordusunun Yunanlıları bertaraf etmesi üzerine İzmir, genç

Türkiye Cumhuriyeti Devletinin modern bir kenti olma yoluna girmiş ve her geçen gün bu özelliğini geliştirmiştir.

DİĞER TARİHİ MEKANLAR

Hükümet Konağı

1868-72 yılları arasında inşa edilmiş olan Hükümet Konağı, İzmir için mimari özelliğinden çok Kurtuluş Savaşı'ndaki yeri nedeniyle önemli olan bir yapıdır. 9 Eylül 1922'de Türk ordusunun İzmir'e gelmesi ile Hükümet Konağı'na çekilen Türk Bayrağı adeta zafer ile özdeşmiş bir görüntüdür. Bu nedenle, Konak 1970'de yandıktan sonra 1971 yılında açılan Yeni Hükümet Konağı mimari proje yarışmasında, yapının bayrağın çekilmiş olduğu balkonlu bölümünün korunması öngörülmüştür.

1970'lerin ortalarında tümüyle yıkılan Konak, uzun süren tartışmalar sonucunda 1980'den sonra cepheleri orijinaline çok yakın bir şekilde yeniden inşa edilmiştir.

Diş Hastanesi

Eski Devlet Hastanesi'dir. Daha önceki isimleri ise Guraba-ı Müslimin Hastanesi, Memleket Hastanesi olarak geçmiştir. 1849'daki deprem ve salgından sonra Emin Muhlis Paşa İzmir'de ilk darüşşifayı kurmuştu. Bugünkü hastanenin yerindeki İngiliz Konsolosluğu arsayı, hastane yapılması koşulu ile Osmanlılara vermişti.

1851'de padişahın izni ve halkın da bağışları ile bu arsada İzmir'in ilk hastanesi (Guraba-i Müslimin) kuruldu. 1897'de artık yetersiz kalan hastaneye cephane depolarının bulunduğu arsa tahsis edildi. 1903'de o dönem için tam teşekküllü sayılabilecek bir hastane oluşturdu. 1913'de İdare-i Vilayet-i Umumiye kanunu ile "İzmir Memleket Hastanesi" adını alan kurum, 1950'de "İzmir Devlet Hastanesi" oldu. Bir süre Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni barındıran bina, Devlet Hastanesi'nin 1982'de yeni yerine taşınmasından sonra, 1985'de İzmir Doğumevi olarak kullanıma açıldı. Sonra Diş Hastanesi oldu.

Milli Kütüphane

İzmir Milli Kütüphanesi, İzmirli avukat Kadızade İbrahim Bey'in öncülüğü ile 1911 yılında kurulmak istenmiş, mali yetersizlikler sonucunda kütüphanenin açılışı bir yıl soraya kalmıştır. 23 Haziran 1912 tarihinde Beyler Sokağı'nda Salepçizade konağının selamlık bölümünde hizmete giren kütüphanenin bugünkü binasına taşınması ise uzun yıllar almıştır. Kütüphanenin açılışından kısa bir süre sonra valilik, kütüphane ve ona gelir sağlamak amacıyla planlanan sinemanın tesisi için arsa bulunmuş, hatta duvar inşaatının bitirilmesini sağlamıştı. O dönemde sinemanın yanındaki bina patinaj salonu olarak düşünülmüş, kütüphane için ise Bahribaba Parkı'nda bir yer ayrılmıştı. Bu yapı da temel üstüne inşa edilmişti. Ancak, Balkan Savaşı, Dünya Savaşı ve işgal yılları inşaatın durmasına neden olmuştu. 1922'den sonra özellikle sinemanın inşası ele alındı ve o zamana kadar birikmiş olan 23.000 TL ve sinemanın işletmesinin altı yıllık kira karşılığı 45.000 TL'nı üstlenen İpekçi kardeşlerin yardımı ile Milli Sinema (Elhamra Sineması) 1926 yılında hizmete açıldı. Bu arada, Bahribaba parkında kütüphane arsası Belediyece kamulaştırılmıştır, elde edilen gelir ile yangın yerinde alınan arsaların satışı sonucunda toplanan 92.212 TL ile de kütüphanenin inşaatına geçilmişti.

Milli Kütüphane 29 Ekim 1933'de Cumhuriyet'in onuncu yıl şenliklerinde hizmete açıldı. Neo-Klasik tarzdaki Milli Sinema ve Milli Kütüphane'nin projeleri Vali Rahmi (Arslan) Bey tarafından 1909'da Sanayi-i Nefise Mektebi'nden (daha sonraki Güzel Sanatlar Akademisi) mezun olmuş olan kolordu mimarı Tahsin Sermet'e yaptırılmıştı.

Yıllarca Milli Kütüphane'ye bağlı olarak çalışan ek bina, Elhamra Sineması olarak İzmirliilerin beğene yerleşti. 1980'den sonra İzmir Devlet Opera ve Balesi'ne verildi.

Pasaport İskelesi

1867'de başlayan İzmir Limanına inşaatının bir bölümünü oluşturan Pasaport rıhtımı, 1876'da Fransız Guiffroy şirketi tarafından ve İngiliz mühendislerin projelerine göre bitirilmişti. 1884'de kurulan İzmir Körfezi Osmanlı Vapurları Hamidiyye Anonim Şirketi,

Karşıyaka, Alaybey, Osmanzade, Turan, Bayraklı, Pasaport, Konak, Karataş, Salhanr ve Göztepe vapur iskeleleri arasında sekiz gemilik filo ile hizmet veriyordu. Eski bir kartpostalda "Debarcadere et Bureau de Passeports" (İskele ve Pasaports Bürosu) olarak belirlenen yapının 1884'den önce inşa edilen bu ilk yapı olması gerekmektedir.

Günümüzdeki Pasaport İskelesi ise örneklerine Cumhuriyet'in ilk yıllarında rastladığımız, Osmanlı ve Selçuk mimarlığından esinlenen 1. Milli Mimari stilindedir.

Alsancak Garı

Robert Wilkin adlı İzmirli tüccar ile dört ortağı 1855'de İzmir-Aydın demiryolu için imtiyaz talebi ile Osmanlı Hükümetine başvurmuş ve 1856'da imzalanan sözleşme ile bu imtiyazı almışlardı. 1857'de şirket el değiştirmiş ve "İzmir'den Aydın'a Osmanlı Demiryolu " adını almıştı. 1857'de Vali Mustafa Paşa döneminde temel atılan demiryolunun başlangıcında yer alan Alsancak (o günkü adıyla Punta) Garı, 1858'de hizmete açıldı.

İzmir Atatürk Lisesi

1988'de kurula İzmir İdadisi, Konak'ta bir yapıda öğretime başlamış, işgalden sonra ise bu yapı adliye tahsis edilmiştir (adı geçen yapı Hükümet Konağı'na bağlı ve şimdi yıkılmış olan eski Adliye'dir.

Kuruluşundan bir süre sonra Mekteb-i Sultani adını alan bu eğitim kurumu, 1925'den sonra Rum Gündüzlü Kız Okulu'na taşınmıştır. Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra İzmir Erkek Lisesi ve İzmir Birinci Erkek Lisesi olarak anılan okul, 1942'de İzmir Atatürk Lisesi adını almıştır.

Karataş semtinde, Mithatpaşa caddesinde yaklaşık 40 m yükseklikteki Halil Rıfat Paşa caddesine çıkan Asansör, 1907 yılında Nessim Levi tarafından yaptırılmıştır.

Asansör'ün giriş kapısı üzerindeki yuvarlak madalyon içindeki kitabe de bulunan "Ascenseur, Construit par Nessim Levi, 1907" yazısı bu konuya bir açıklık getirmektedir. Tescil fişinin yaptıran hanesinde yer alan bu isim, daha sonraki metinde asansöre yapan usta olarak tanımlanmaktadır.

1942 yılında Şerif Remzi Reyent'e satılan Asansör, onun ölümü üzerine yeğeni Ayla hanıma kalmış, Ayla hanım ise, 1977 yılında Belediye'ye bağışlamıştır. Asansör kulesinde iki asansör bulunmakta, bunlardan soldaki buharla, sağdaki ise elektrikle çalışmaktadır. 1985 yılında gerçekleştirilen restorasyonda her iki asansörde elektrikle çalışmak üzere düzenlenmiştir.

Mithatpaşa caddesi girişinde holün solunda hidrolik kazan dairesi yer almaktadır. Eski İzmirliilerin söylediklerine göre, asansör, buhardan önce su gücü ile çalışmış. Halil Rıfat Paşa caddesi seviyesine, Asansör'ün solundaki makine dairesi yer almaktadır. Ayrıca istinat duvarı içinde kullanılan mekanlar bulunmaktadır.

Asansör'ün Halil Rıfat Paşa caddesine ulaştığı yerde demir konsollar ile taşınan ahşap bir balkon bulunmaktadır. Balkonun dökme demir korkuluklarının o dönemde İzmir ve İstanbul'da çok sık kullanılan motifleri taşıması ilgi çekicidir. Kule, taş olan ilk bölümden sonra tuğla olarak yükselmekte ve balkona kadar iki kademe de ufalmaktadır. Balkon üzerinde kalan bölüm ise daha ufaktır. Günümüzde Asansör'e Dairo Marino Sokak'ından geçilerek girilmektedir. Asansör'ün yanında ki park, Yaşar Aksoy Park'ı ismini taşımaktadır.

Mithatpaşa Enstitüsü

Mithatpaşa tarafından 1881'de Askeri Hastane Sahil Sıhhiye Karantina Tahaffuzhanesi yakınında kurulan İzmir Islahhanesi, mahkumlara daha iyi koşullar sağlama amacını güdüyordu.

Daha sonra öksüzlere ait bir Mekteb-i Sultani olan kurum, bugünkü binasına geçtiği 1. Abdülhamit döneminde Hamidiyye Sanat Mektebi adını almıştır. Yıllar geçtikçe yeni atölyeler de eklenen okul 1997'de yanmış yeniden aynen inşa edilmiştir.

Turizm Müdürlüğü

1891'de kurulan İzmir Ticaret Borsası 1919'a kadar bu yapıda etkinliğini sürdürmüş, işgalden sonra 1921'de Yunan Milli Bankası'nın kullanımına ayrılmıştır. 1922'den sonra İzmir Merkez Postanesi ve Paket Postanesi olan yapı, halen İzmir Turizm Bölge Müdürlüğüdür. İzmir'de ki 19.Yüzyıl sonu 20.Yüzyıl başı kagir mimarisinin tipik bir örneğidir.

Anıtlar

Anıt, hemen her uygarlığın ya da ulusun kendi tarihini veya tarinde olmuş olan anlamlı bir olayı, sonsuza dek yaşatmak amaç ve arzusunun bir ürünü olarak dikilir. Bu nedenledir ki her anıt kendi uygarlığının ve çağının, mimari ve heykeltıraşlık alanındaki en özgün, görkemli yapıtları arsında yer alır.

Birşehrin, bir devlet büyüğü tarafından ziyaret edilmesi adına, savaşlarda yitirilen binlerce askerin anısına, toplumsal bir anlam ifade eden örnek davranışı sonsuza kadar yaşatmak için anıt dikilir.

Bu anlamda İzmir'de de son derece anlamlı ve yapı itibariyle de son derec anıtlar bulunmaktadır.

Atatürk Anıtı

Cumhuriyet alanında büyük önderimizin "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir ileri" komutunu taşıyan anıt 1933 yılında yapılmıştır. Atatürk'ü üniforma ile ve bir at üzerinde tüm heybeti ile gösterir.

İlk Kurşun Anıtı

Yunan Ordusunun İzmir'i işgali sırasında, denezinden karaya çıkan düşman askerlerine karşı ilk kurşunu sıkarak, Türk direnişinin ilk örnek davranışını gösteren ve ardından şehit olan gazeteci Hasan Tahsin adına dikilen ve onu ilk kurşunu sıkarken gösteren heykel-anıt bugün Konak Meydanındadır. Anıt, 1974 yılında yaptırıldı.

Dokuz Eylül Anıtı

İzmir'in 1922 yılında kurtuluşu esnasında şehit düşen Türk askeri için yapılmış olan anıt, Halkapınar semtinde bulunmaktadır.

Zübeyde Hanım

Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanımın mezarı anıt şeklinde 1940 yılında İzmir Belediyesi tarafından Karşıyaka semtinde Osmanpaşa Camii yaptırılmıştır.

KAPLICA ve ILICALAR

BALÇOVA KAPLICALARI

Balçova kaplıcaları, sıcak su çamur banyosu ve içme suları bulunmaktadır. Konaklama tesislerinin bulunduğu Balçova kaplıcaları daha çok üst solunum yollarının kronik iltihapları, nefritler, bazı iltihaplar, romatizma sentromları, metabolizma ve deri hastalıkları gibi durumlarda yararlı olmaktadır. Balçova kaplıcalarında bulunan şifalı su, sodyum bikarbonat ve klorür ihtiva etmektedir. 63 derece sıcaklıkta olan kaplıcalarda 3.3 oran değerinde radyoaktivite bulunmaktadır.

BAYINDIR ILICALARI

Bayındır Ilıcısı, Bayındır'ın kuzeydoğusunda Turgutlu yolu üzerinde 8 km. uzaklıktaki Ergendi Ilıcısı ve Dereköy kaplıcasından oluşmaktadır. Birbirlerine 15 dakika uzaklıkta bulunan kaplıcalardaki su sıcaklığı ortalama 40 c' dolayındadır. Kükürt ve sodyum bikarbonat ihtiva eden kaplıcaların daha çok romatizma ve deri hastalıklarının tedavisinde başarılı olduğu belirtilmektedir.

BERGAMA KAPLICALARI

Mahmudiye Ilıcısı

Paşa Ilıcısı

Geyiklidağ Ilıcısı

Güzellik Ilıcısı

Dereköy Ilıcısı

Haydar Ilıcısı

DİKİLİ ILICASI

Bademli Ilıcaları

Kaynarca Çamuru

MENEMEN ILICALARI

Deniz Ilıcısı

Ilıcagöl Ilıcısı

TİRE ILICALARI

Tavşan Adası Ilıcısı

ÇEŞME ILICALARI

İzmir - Çeşme yolu üzerinde ve Çeşme'ye 5 km. uzaklıkta deniz kıyısında bulunan Çeşme Ilıcaları plajı ve ılıcası aynı yerde olan dünyanın en ilginç ve zor bulunur ılıcalarından biridir. Suların sıcaklığı 58 derece dolayındadır. İçinde sodyum klorür, potasyum klorür ve magnezyum klorür bulunmaktadır. Romatizmanın kronik her şekli, gut şişmanlık gibi metabolizma bozuklukları ile raşitizm, kadın, deri, hastalıkları, karaciğer ve idrar yollarının ağrılı hastalıklarında yararlı olmaktadır. Kaplıca civarında modern konaklama tesisleri mevcuttur. Ayrıca bu konaklama tesislerinde termal özellikte havuz ve banyolar bulunmaktadır. Çeşme kaplıcalarına ulaşım uçkuyulardan kalkan Çeşme otobüsleri ile mümkündür.

Şifne (Reisdere) Kaplıca ve Çamuru

Çeşme Ilıcalarının 5 km kuzey doğusunda şifne körfezinde küçük bir yarımada üzerinde bulunan etrafında çeşitli konaklama ve yeme- içme tesisleri yer almaktadır. Büyük bir genel havuzu ve sıra bankoları bulunur. Suyu sodyum, klorür ve kalsiyum ihtiva eder. Ayrıca kaplıca kaynaklarında sıcaklık 38 derece, radyoaktivite oranı ise 5.3 emandır. Romatizma, raşitizm, kadın ve idrar yolları, mide, bağırsak, egzama, kan çıbanı gibi deri hastalıklarında yararlıdır.

SEFERİHİSAR ILICALARI

Cumalı Ilıcaları

Karakoç Kaplıcaları

İZMİR'İN İBADET MEKANLARI

CAMİLER

Osmanlı eyaletleri içinde Osmanlı mimarisinin abidevi yapılarının en az olduğu yer İzmir'dir. Dikkat edilirse Osmanlı padişahları adına tek bir yapı bulunmamaktadır. ayrıca İzmir'de bulunan Osmanlı dönemi eserlerinin mimari üsluplarının son derece sade ve gösterişsiz oldukları da dikkat çeker.

Konak Camii

Tarih kesin olarak belli olmasa da, caminin bir 18.yüzyıl yapısı olduğu anlaşılmaktadır. Bir öğrenci çalışmasında ise vakıf kayıtlarında caminin 1309(1891-95) tarihinde inşa olduğunun belirtildiği yer almaktadır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında Vali Rahmi Bey'in camiye onarttığı bilinmektedir. Caminin kapısı üzerinde bulunan mermer süslemeler ile, Mimar Tahsin Sermet'in yaptığı olan Milli Kütüphane ve Milli Sinema'daki mermer süslemelerin benzerliği göz önüne alınırsa, bu onarımın Mimar Tahsin Sermet tarafından yapılmış olduğu düşünülebilir.

Kemaraltı Camii

İzmir'in belli camilerinin sıralandığı Anafartalar Caddesi kenarında, eski iç liman kıyısındadır. 1960 yılında inşa edilmiştir. Anafartalar Caddesi ile 853 ve 856.Sokaklar arasında bulunan bu cami, 1812 yılında esash bir tamir görmüştür. Etrafında medrese, kütüphane ve sebilide vardı. Zeminde olup, tek bir kubbe, bütün cami sathını örter.

Salepçioğlu Camii

850 ve 917.Sokaklarda olup, son derece zarif bir yapı tarzına sahip olan cami Kemaraltında, bulunmaktadır. 1906 yılında Salepçizade Hacı Ahmet Efendi tarafından tek büyük kubbeli olarak yaptırılan camii, ince yapılı, zarif bir minareye sahiptir.

Camii'nin dış duvarları mermer ve yeşil taşlarla örülmüştür. Büyük kubbesi altın varakla işlenmiş olan caminin son cemaat yerinde üç kubbesi bulunmaktadır. İzmir'in en nadide camileri arsında sayılır. Kemaraltı'ndan gitmek istenirse, Salepçioğlu Hanı'nın içinden geçilerek erişilir.

Başdurak Camii

Hacı Hüseyin Camii ile ilgili en eski kaynak Evliya Çelebi Seyanetnamesi'nde yer almaktadır. Evliya Çelebi, caminin yapısal özelliklerini belirttikten sonra kapı üzerinde yer aldığını söylediği bir kitabenin metnini vermektedir.

"Kıldı hoş sa'y-ı himem sıdk ile ol Hacı Hüseyin..Yapıldı bu kabe-i uşsak-ı zehi cay-i emin İtmanın görücek dedi şifayı tarihin Barek -Allah zeci cami-i firdevs-i berin. Sene:1062(1652)"

Daha sonraki yıllara ait çeşitli vakfiyelerde Hacı Hüseyin Camii'den söz edilmekte, 19.Yüzyıldan sonra ise camii, bulunduğu mevkiin adını alarak Başdurak Camii olarak anılmaktadır.

Hacı Hüseyin Efendi'nin kimliği ve yaşadığı dönemle ilgili olmamasının yanı sıra, caminin yapılış dönemine ait vakfiyesi de bulunmamaktadır.

Kestane Pazarı Camii

Kestane Pazarı Camii eski iç liman kenarında olması nedeniyle Evliya Çelebi, minareye güçlüklerle oturttuklarından sözeder.

Çelebi'ye göre 1667 yılında yapılan camii, kare bir meken üzerine büyük bir kubbeyeyle etrafında dört kubbeden oluşmaktadır. Son derece güzel olan mihrabın Selçuk'taki İsa Bey Camiiden getirildiği söylenir. Giriş kapısı üzerinde bir kitabenin yer aldığı Kestane Pazarı Camiinin son cemaat yerinde üç kubbe bulunur. 872 ve 882.sokaklardadır.

Şadırvan Camii

Cihannüma'ya göre İzmir'in Ulucamii olan "Niflizade Camii" bu olmalıdır. Zira "derya tarafında ve denize yakın" idi. Anafartalar Caddesi ile 912 sokak köşesinde olup, ismini

altında ve yanında bulunan şadırvandan almıştır. Evliya Çelebi camiinin yapılışı için 1636 tarihini vermektedir. 1815 yılında da önemli bir tamir görmüştür. Evliya Çelebi'nin "bir beyaz inciye" benzettiği bu camiin altında o zamanlar "serapa aktar dükkanları" vardır.

Hisar Camii

1872 yılında kale arkasında, bugünkü Kemeraltı iş merkezi Hisarönü mevkiinde bulunan camii, 1592 yılında Yakup Bey tarafından yaptırılmıştır. Ortada bir büyük kubbe sekiz fil ayak üzerinde durmakta, yanlarda üçer büyük, geride üç küçük ve son cemaat yerinde yedi küçük kubbesi vardır. Batısında bulunan minaresi tek şerefelidir.

Mihrap minber ve vaaz kürsüsü son derece özenli işlenmiş tezyinata sahiptir. Sütun başlıkları ve diğer süslemeleri oldukça korunmalı bir durumda günümüze gelebilmiştir. Camii 1813, 1881, 1927 ve 1980 yıllarda onarım görmüştür.

Hatuniye Camii

Anafartalar Caddesi ile 943 sokak köşesinde olup eskiden yanında geniş bir medresesi de vardı.

17.yüzyıl başlarında Tayyibe Hatun adında hayırsever bir kadın tarafından yaptırılmıştır. Bir büyük ve iki küçük kubbenin örttüğü, iki eklentili bir gayrimuntazam planlı camii, 1737 de önemli tamir gördü.

Kiliseler

Katolik Kiliseleri: Dom Kilisesi (Şehit Nevres Bul.29), Saint Policarpe (Gazi Osman Paşa Bul.No:18), Santa Maria (Halit Ziya Bul.No:67), Domeniken Kilisesi (1408 Sokak No:8), Notre Dame de Laurdes (81 Sokak No:11), Saint Jean Babtiste (Kemalpaşa Cad.15 Buca), Santa Maria (Bornova), Saint Antoine (1611 Sokak No:7 Bayraklı), Saint Helene (1729 Sokak No:53 Karşıyaka)

Protestan ve Anglikan Kiliseleri: St.John Kilisesi (Talat Paşa Bul.Alsancak Garı karşı), Mary Magdalena (Hürriyet Cad.18 Bornova), Felemenk Protestan Kilisesi(1274 Sokak No:24)

Sinagoglar

Beth İsrail (Mithatpaşa Cad.265), Sinyora Giveret(927 Sokak 77), Şaar Aşamayim (1390 Sokak 4/2), Hevra (Talmut Tora (937 Sokak 4/17), Şalom (927 Sokak 38), Bikur Holim (İkiçeşmelik Cad.40), Algazi (927 Sokak 73), Etş-Hayim (937 Sokak 5), Bet İllel (920 Sokak 23), Roşaar (3.Karataş 281 Sokak 67).

İZMİR'DE YÜKSEK ÖĞRETİM

Türkiye'nin en gelişmiş üçüncü büyük şehri olan İzmir aynı zamanda eğitim merkezlerinden biridir. İzmir kenti bünyesinde iki büyük üniversite bulundurmaktadır. Bunlar geniş öğrenci potansiyeli ve kaliteli eğitimleri ile taleplere cevap veren Dokuz Eylül Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'dir.

EGE ÜNİVERSİTESİ

İzmir, Türkiye'nin üçüncü büyük ili, en büyük ihraç ve ikinci büyük ithal limanıdır. Ülkenin ve özellikle Ege Bölgesi'nin endüstri, turizm ve kültür merkezidir. İzmir ve Ege Bölgesindeki eğitim ve kültürün odak noktası ise Ege Üniversitesi'dir.

Üniversite İzmir'in en büyük ilçelerinden Bornova'da kurulmuştur. Bornova'daki Kampüs 3700 dekar alanı olan ve bir park görünümü ile eğitim, kültür, spor ve sosyal hizmetler amaçlarıyla kullanılan binalardan oluşmaktadır. Kampüs yeterli otoparklar, yollar, trafik işaret ve yönlendirme levhaları ile donatılmıştır. Ayrıca Ege Üniversitesi kampüsündeki telefon ve bilgisayar ağıyla birimlerarası, İzmir içi, ulusal ve uluslararası iletişim kurmak mümkündür.

Ege Üniversitesinin Ankara, İstanbul, İzmir kavşağında olması nedeniyle şehirler arası ulaşımı sorunsuz yaşayan kampüsümüze, Büyük Şehir Belediyesinin devamlı otobüs servislerinin yanı sıra Üçyol-Bornova hattında hizmet veren metro ile de İzmir'in her tarafından ulaşım oldukça kolay olmaktadır.

Üniversitemiz öğrencilerinin konaklamaları için Kampüs içerisinde Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı Kız ve Erkek Yurtları hizmet vermektedir.

İZMİR'DE YETİŞEN EDEBİ ŞAHSİYETLER

Halit Ziya UŞAKLIGİL

Başlıca eserleri-Romanları: *Nemide (1892), *Bir Ölünün Defteri (1892), *Ferdî ve Şürekası (Ferdî ve Ortakları, 1896), *Mai ve Siyah (1897), *Aşk-ı Memnu (Yasak Aşk, 1900), *Kırık Hayatlar (1924) *Hikaye kitapları: Bir Yazın Tarihi (1900), Solgun Demet (1901), Bir Şi'r-i Hayal (Bir Hayalin Şiiri, 1914), Sepette Bulunmuş (1920), Bir Hikaye-i Sevda (1922), Hepsinden Acı (1934), Aşka Dair (1936), Onu Beklerken (1935), İhtiyar Dost (1937), Kadın Pençesi (1939), İzmir Hikayeleri (1950) * Oyunları: Kabus (1918), Fûruzan (adapte, 1918), Fare (adapte, 1919) *Anıları: Kırk Yıl (beş cilt, 1936, altıncı cilt: 1969), Saray ve Ötesi (üç cilt, 1940-1942), Bir Acı Hikaye (Tiran'da intihar eden oğlu Vedat'a ilişkin anılar, 1942) *Deneme ve yazıları: Sanata Dair (dört cilt, 1938-1963) *Halit Ziya'nın roman ve hikayeleri birkaç kere basılmıştı, bu kez Nevzat Kızılcan tarafından günümüz Türkçesine uyarlanarak İnkılap ve Aka Kitabevlerince yeniden yayınlanmaktadır (1973) *Halit Ziya üzerine tanıtma kitaplarından biri Varlık Yayınları'dır (haz.L.Sami Akalın, 1953 vd.)

Halit Ziya'nın Gözüyle Geçmiş'in İzmir'ini Okurken

“Genel tarihsel yaşamın yetersizliğinin bir diğer yüzü de bireysel yaşamın bir tarihinin hala olmamasıdır.”

Yaşamsal ilgi çapının dışına itilmiş olan, üzerinde düşünülmeyen, dikkate alınmayan, aslında bir önem ve değer taşımakla birlikte ayrıntı kapsamına alınarak yaşamsal gerçekliğin parçalanmışlığında kaybettirilmiş olgular çevreler bizi; belki bir anı, bir kitap, eski bir eşya, bir iskele, ya da belki arnavut kaldırımları... Böylesi olguların bir temsil değeri vardır. Hepsi de bir yaşanmışlığı, “geçmiş”i temsil etmektedir. Anımları tek bir zaman ile sınırlı değildir. İşte bu yüzden, yani bütünü yansıtmadıklarından genel içinde eritilip dışlanır ve dikkate alınmazlar. Ama bütünün içindeki farklılaşmış parçalardan biri olarak kazandıkları önemleri daha da artar. Bu doğrultuda, bugünü anlamanın ve yorumlamanın bir zaman yolculuğundan geçtiğini kabul eder ve “geçmiş yaşanmışlıkların” peşinde koşarsak, başvurabileceğimiz önemli kaynaklardan biri de “anısal öyküler olacaktır. Nitekim bu yolculuk sonuçta bizi bir alternatif tarihe, bir başka mekana ve bir başka zamana götürebilecektir. O mekanın adını İzmir koyar, zamanı da 19. yüzyılın sonlarına kurarsak, “o” zamanın “o” mekandaki yaşanmışlıklarının izini sürmek ve bu “kenti anlamak” için kimliğine bürünebileceğimiz kişi, bu yazı bağlamında, Halit Ziya Uşaklıgil olacak ve şifreler böylelikle yazarın en son eseri olan “İzmir Hikayeleri”nde çözülebilecektir.

Türk edebiyatının bu önemli kişiliği İzmir'e adanmış son eseri ile kentin geçmişine ulaşmada önemli bir tanık olarak tarihteki yerini alıyor. Ve "İzmir Hikayeleri"nin Halit Ziya'nın diğer eserlerinden hem kullanılan dil, hem de konu edilen kişiler açılarından farkı var; çünkü daha önce hiç yansıtmadığı bir sosyal kesimi konu alarak İzmir'in kenar köşe semtlerini, her sınıftan ve tipten insanlarını, o dönemin yaşam ortamını, ve gelenek ve göreneklerini tüm yalınlığıyla ortaya koyabiliyor. Bu hikayelerde artık okumuş-yazmış, aydın ya da alafranga kişiler yerine avam tabakasından sayılan kimseler, yani "halk" vardır; ve yalnızca konak sahiplerinin değil, onların da yaşamları önemlidir. Farklı kültürlerin biraradalığı, etkileşimleri, gerilimleri yaşanır bu hikayelerde. O zamana ve o mekanlara bu sefer "onların", yani "ötekilerin" gözünden bakılır. İşte Guy Debord'un sözünü ettiği "bireysel yaşamın tarihi" de tam anlamıyla bu olsa gerek.

Halit Ziya'nın entelektüel kimliğini bir yana bırakıp bambaşka bir yaşama bakarak aktardığı başka bir İzmir tarihidir bu. Aslında, "o" zamanın "o" mekanına yapılacak bu yolculuk belki geçmişin saklı kalmış gerçekliklerinin, belki de bugün neleri, neden yitirdiğimizin bir başka açıklaması olarak geleceğe taşınabilir ve gereksinimini duyduğumuz yaşama ilişkin farklı bir bakış açısının tohumlarını atabilir. Bu tohumlar, kimi zaman bir "lando" gezintisinde, eskiden kalma izlerini her geçen gün kaybeden Kordunyolu'nda bir restoranda, İkiçeşmelik'te bir kahvede ya da bugün artık unutulmuş başka bir İzmir geleneğinde ortaya çıkabilir. Kısacası, bu satırlarda bugünden bambaşka bir İzmir Sahnesi var. Bambaşka yaşanmışlıkların ruhu saklı bu görüntüde... bize İzmir'i anlatacak başka bir sahne bu.

Bir Başka Zaman,

Bir Başka Mekan

Zaman, içerisinde yapılacak bir yolculuk içerisinde sayısız hikayeyi barındırır; bir başka zaman'da, bir başka mekan'da yaşanan, aynı "an"da yan yana dizilen "başka" hikayeler. O "başka" gerçekliğe Halit Ziya'nın gözüyle baktığımızda ise karşımıza kendisinin 12-24 yaşları arasında, yani 1878-1890 yılları arasında yaşayarak aktardığı İzmir manzaraları, ilişkileri ve gözlemleri çıkar. Hepsi ayrı birer hikaye iken, tek bir İzmir'i, tek bir kentin mekanlarını, insanlarını, "tarihini" anlatmaktadır.

Halit Ziya, "...Ah! Bu gerilere doğru gidişte ne büyük bir haz vardır!..." derken, gerçekten de geçmişin içerisinde saklı olanın değerini vermektedir. Bu "Gerilere Doğru" gidişte, eski semtler vardır... Tilkilik, Yokuşbaşı, Çakmakfırını, Arapfırını...; eski konaklar vardır.. Çorakkapı'daki aile konağı, Göztepe'deki yalı, Kevser Hanım'ın konağı; eski birliktelikler, ilişkiler... Yahudiler, Ermeniler, Rumlar, Çerkez kızları, Arnavut Süleymanlar,

Habeş kızları, Mecbur Bacılar, Zarif Ağalar, gudyeler..; eski bayramlar, eski gezintiler ve daha “eski” olan birçok yaşanmışlık.

“Eski”dirler, çünkü aralarında bugüne aktarılmış olabilen, zaman içerisinde yaşar “kalabilen” çok az şey vardır. Değişen yalnız insanlar değildir; ne mekan, ne de kültür bu değişim/dönüşüm süreci içerisinde kendi bütünlüklerini koruyabilmektedir. Öylesine hızlı bir sürüklenmedir ki bu, tarihin sayfalarından sadece canlı olan değil, cansız, ancak bir değeri, önemi, anısı olan herşey silinmektedir. “Modern” yaşam, geleneksel değer ve kabullerin zaman içerisinde yeni kesişim noktalarında buluşup, uzlaşabileceğini, başka deyişle, dönebileceğini kabul etmez ve biz “eski” olanı hep unuturuz.

İşin ilginç yanı, Halit Ziya’nın, yıllar sonra çocukluğunu geçirdiği kente, İzmir’e geri döndüğünde geride bıraktığı çok az şeyi bulabilmesi, ancak tüm yitip gitmelerin “geleceğin vaadiyle dolu yepyeni bir çağdaş kent adına” ortaya çıkacağına olan inancıdır..

Bugün yaşıyorsa aynı düşüncelere sahip olabiliyor muydu, bilinmez. Konformist çizgiler, geleceğe ilişkin umutları adeta bağlayarak mutlak çözümün gelenekten uzaklaşmak olduğu inancını körüklemektedir bir kere. Hatta Gellner’in “Büyük Unutuluşu”ndaki gibi unutmak gerekir geçmiş. Egemen tüm söylemler de bu “geleceğin bayındır, modern kentleri” hedefi üstüne kurulmamış mıdır zaten? Ancak Halit Ziya yine de geçmişini unutmamaktadır.

“Tilkilik’e, Yokuşbaşı’na, Çakmakfırını’na uğrayarak benliğimin çocukluk ve ilk gençlik dönemlerini burada yeniden yaşattı. Hatuniye’den başlayarak Tilkilik’e kadar büyük bir değişiklik vardır. Burada kendimi biraz yabancı buldum. Başka bir kentin bilinmeyen bir köşesine atılmış olmak ürpertiyle, yeni bir kahvehanede biraz dinlendim. Sonra, aradığımı bulamamış bir adamın hüznüyle yeniden bindim ve Çorakkapı’ya eski aile konağının önüne çektiirdim. Burada duyduğum ayrılık ve özlem sızısı çok acı oldu...

yabancılık, özlem, acı... ve yaşanmış bir mekana “canlıymışcasına” duyulan hisler. Bu duyguların sözkonusu mekanlara ayrı birer anlam yüklediğini söylemek yanlış olmasa gerek. Halit Ziya’nın çocukluk yıllarını anlattığı hikayesinin adını “Uzak Yıllar” koymasının nedeni de bu duygu yoğunluğu olabilir. Çünkü artık uzak olan yalnızca o yıllar değil, o mekanlar, o ilişkiler ve o yaşam’dır. Bugün gelinen aşamada, insanın yaşadığı kentinden kopması, aradaki etkileşim kanallarını yitirince, o mekana aidiyet eksenini giderecek daraltmıştır. İşte tam bu noktada, modern dünyanın insanı paranoyaya sürükleyen yalnızlığı gündeme gelir. Çünkü bu modernist çerçevede atomize olmuş birey, kendi ürettiği ve bir anlamda “kendilediği” ve karşılığında da kendi varoluşu üzerinde etken olan nesnesi ile ilişkilerini, belki doğduğu, büyüdüğü evi, ektiği bir ağacı, defalarca geçtiği, türlü dostluklar kurduğu sokakları, dükkanları, kısacası tüm yaşanmışlıklarını bulamadığında, doğaldır ki, kendinin bu dünya

üzerindeki varlığını da sorgular duruma düşecek, ardında bıraktığı bir izin olmamasının verdiği önemsizlik duygusuyla yalnızlık, yalıtılmışlık hissine kapılacaktır. Kaldı ki, uzaklaşan yalnızca mekanlar değil, insanlar, dostluklar, arkadaşlıklar, paylaşımlar, bir başka deyişle, insanca olan tüm değerlerdir. Geride tek tük kalmış evler, konaklar, at arabaları ya da sokaklar bile uzatır artık.

Şükran KURDAKUL'un Eserleri:

Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1927, İstanbul *İzmir Karşıyaka Lisesi'nde okurken (1946) "Ceza yasasının 142. maddesine aykırı eylemde bulunduğu savıyla 4,5 ay tutuklu kaldığı için okuldan çıkarıldı". İzmir Belediyesi'nde daktiloluk, İstanbul'da bir bankada memurluk etti, gazetelerde düzelti işlerinde çalıştı, Ataç Kitabevi'ni kurdu (1958) *Bir ara Rüknettin Resuloğlu'nun sahibi olduğu Yelken (ilk sayı: Şubat 1957) dergisini yönetmiş (1958-1962), kendisi de Ataç (15 Mayıs 1962-1 Ekim 1964, üç yıl, 30 sayı) ve Eylem (mart 1964-15 Mayıs 1966, 34 sayı) dergilerini çıkarmıştı *Şiirde ilk denemelerini Tomurcuk (1943), Zevklerin ve Hülyaların Şiirleri (1944) kitaplarında topladı. 1943-1953 yıllarında çeşitli dergilerde yayımlanmış şiirlerinden sonra toplumcu, devrimci sanata yöneldi. Bu tür şiirlerini şu kitaplarına koydu: Giderayak (1956), Nice Kaygılardan Sonra (1963), İzmir'in İçinde Amerikan Neferi (1965), Halk Orduları (1969), Acılar Dönemi (1977), Bir Yürekten Bir Yaşamdan (1982) yapıtıyla 1983 Nevzat Üstün Şiir Ödülü'nü kazandı. 50. Şiir Yılı nedeniyle toplu şiirleri Bir Yürekten Bir Yaşamdan adıyla yayımlandı(1993). Sonradan şairliğine hikaye yazarlığını da ekledi, beş kitabı var bu alanda: Tanığın Biri (1970), Beyaz Yakalılar (1972), *Kurtuluştan Sonra (1973), Onların Çocukları (1975), Öyküler (1987, seçme öyküler). *Sosyalist Açından Türk-İş Yargılanıyor (Şaban Yıldız'la birlikte; 1966), Şairler ve Yazarlar Sözlüğü (1971), Çağdaş Türk Edebiyatı I (Meşrutiyet Dönemi, 1976), Çağdaş Türk Edebiyatı II (Cumhuriyet Dönemi, 1987, iki ciltlik bu eser 1992'de genişletilmiş haliyle, 4 ciltlik olarak yayınlandı), Namık Kemal (1977), Nazım'ın Bilinmeyen Mektupları (1986), Şairce Düşünmek (yazılar, 1990) kitapları ise derleme-inceleme türünde çalışmalarıdır. Bir de oyunu var: Zindandaki Şair.

ŞÜKRAN YURDAKUL'UN HAYATI

1941'de yeni yetişen bir çocuğun, edebiyat meraklısı bir çocuğun, İstanbul'da kenar mahalle sayılan Topkapı'da yaşarken fikir hayatıyla somut bağlar kurması çok zor. Merkezler kuracaksınız. Karşıyaka'da yaşarken evimize 250 metre idi Halkevi, dolayısıyla kitaplığı. Kitaplıktan son derece yararlanma şansına sahip oldum. Şimdi birçok arkadaşım konuşurken tek parti dönemini tek yanlı olarak eleştiriyorlar. Dünyada hiçbir şey tek yanlı eleştirilemez, değerlendirilemez. Tek partinin biz ne olduğunu biliyoruz. Demokrasileşme savaşında kültür

açısından tabi ki kendi dünya görüşü koşutunda bir takım girişimlerde bulunacaktı ama, o Halkevlerinde dünya görüşünün şartlanmasını aşan kitaplarla karşılaşıyorduk biz. Sadece ‘Ülkü’ dergisi, “Çığır” dergisi gelmiyordu ki. Servet-i Fünun “Uyanış” adıyla çıkar 1928den sonra...Servet-i Fünun’u da 1941-42-43 de Halkevi kitaplığında okuyordum. Sait Faik’ten Cahit Irgat’a kadar oradaydılar. İlhan Berk’in ilk şiirleri ve Abidin Dino’nun yazıları yayımlanırdı.

Benim İzmir’i Karşıyaka’yı sevmemin nedenlerini daha kısaca anlatmaya çalışayım. Sonra da o yılların edebiyat kültür hareketlerine değinelim. Kuvayi Milliye’ciler hala yaşıyorlar. Halkevinde otururlar sabahtan akşama kadar konuşturlardı. O dönemde şöyleydik, Şair Eşref İttihatçılara böyle karışıydı, gibi... Yakın tanıklıklarıyla onları uzaktan dinleme şansına sahip olmak büyük şanstı. Benim babam aslında hem Kuvayi Milliyeci hem de asker kökenli. Sakarya cephesinde süvari müfrezesinin komutanlığını yapmış adam, en son görevini bilmiyorum. Ben 1.5 yaşındayken ölmüş. Onun manevi kimliğiyle Dede Remzi’lerin Bombacı Ali Çavuş’un isimleri aklıma gelir. Uhusal Kurtuluş Savaşının temel felsefesini kitaplardan öğrenmek, derinleştirmek merakı Karşıyaka’daki o saygın, 20 ile 40 yaşlarında dağları çekilen Kuvayi Milliye Cemiyetinin üyeler sayesinde olmuştur. O bakımdan benim Karşıyaka ve İzmir hayranlığım sürdü.

EGE DALGALARI

Denizdi, kıyılarımda sürüklendiğimiz

Solmayan, eskimeyen, yalnızlığını sarhoşluğa vuran deniz.

Değişik uyumları içinde batı rüzgarlarının

Delikanlı dalgalarla dalga geçiyordu baktım.

Duyulmamış şarkıları soluğunda çıldıran

Ey tadı düşüncemde yeşeren kavram

Gençlik gibi yalnız düşlerle kelepçeli

Yaşamın arkasına düşmeyen özgür elleri

Coşkusunu çizdikçe bu rüzgarların

Görülmemiş boyutlarla bildik çıkardım.

Benimle gülerdi bu renk, bu çatı,

Sustuğum yerde evren bile durmayı arzulardı.

Vardık, sabırsız dönüşümler içinde sürekli

İmbat bile saclarımıza değinemezdi belki.

Vardık... Bakışla, düşünceyle, dalınçla

Geceyle sarmaş dolaş, şafaklarla kol kola.

Öyle bizdendi ki kıyı çizgisinden ötesi
Mavi içinde yiter, mavi içinde bulurduk kendimizi.

İTHAF

Küçüğüm, sen şimdi onsekizindesin
Güzelliğin gün günden dillere destan
Hatırimda herbiri seninle canlanan
İzmir'in günlerinde gecelerindesin
Sönmüş yanardağlar, kaleler eteğinde
Yüzyıllardır uyuyan şu bizim İzmir
O aşık kadınları, levent erkekleri nerede?
Sahiden yaşayıp göçtüler mi kimbilir?
Balkonlara, yalılara dalar düşünürüm
O günler uzaklaşan yelkenlerin peşisıra
Akan bulutlar gibi geçmiş: ne iz, ne hatıra!
Sır şimdi bunca güzel hayat, güzel ölüm!
Sır şimdi gözyaşları, saadet dilekleri
Bize gelen yüzyılların hikayesi sır
Eski İzmir diye ne varsa şunun bunun bildiği
Yaşlıların kırık dökük anlattığıdır.
Aşkı şehirler yaratır, şehirler yaşatır diyorum
Gün gelir aşklarıyla anılır şehirler anılırsa
Niyetim sevdalı sözler etmek de olmasa
İzmir için ne yazarsam sana adıyorum!

Necati CUMALI

Günümüz şair ve yazarlarından, doğ.1921 Florina(bugün Yunanistan'da). İlk ve orta öğrenimini Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ailesinin yerleştirildiği Urla'da ve İzmir'de yaptı. Ankara Üniversitesi'ni bitirdi(1941). En sürekli işi urla ve İzmir'deki avukatlıkları oldu(1950-1957). Sonraki yılları, sadece yazarlığı iş edinerek Paris'te, İstanbul'da, İsrail'de geçti, İstanbul'a yerleşti (1970-)

İlk şiiri Urla Halkevi dergisi Ocak'ta çıkmıştı(1939). Garipçeler'in (Orhan Veli ve arkadaşları) ve öteki 1940 kuşağı şairlerinin ortak konu ve yazışlarından, bir süre sonra sıyrılarak, yalın bir duyarlığın şairi oldu. Şiirlerine net bir görünümle, birey

halleri(seviler,ayrılıklar, özlemler, acılar vb.), gündelik hayat,ntoplum ve dünya durumu yansıdı hep. Şiirimize kalın, aydınlık bir Cumalı çizgisi çizdi. 1955'ten sonra şiiri, hikayeyi, oyunu, romanı birlikte yürüttü. Yazdığı bütün türlerde uzatmalardan kaçman, şiirli bir yoğunluk yarattı.

Eserlerinden bazıları:

Şiir: Kızılçullu Yolu (1943), Harbe Gidenin Şarkıları (1945), Mayıs Ayı Notları (1947), Güzel Aydınlık (1951), İmbatla gelen (1955), Güneş Çizgisi (1957), Yağmurlu Deniz (1968), Başaklar Gebe (1970), Aç Güneş (1980), Bozkırda bir Atlı (1981), Kuma yazılı (1981), Yarasın Beyler (1982), Tufandan Önce (1983), Aşklar Yalnızlıklar (1985);

Hikaye: Yalnız Kadın (1955), Değişik Gözle (1956), Susuz Yaz (1962), Ay Büyürken Uyuyamam (1969), Makedonya 1900 (1976), Dila Hanım (1978);

Roman: Tütün Zamanı (1959), Acı Tütün (1974), Aşk da Gezer (1975);

Oyun: Mine (1959), Boş Beşik (1969), Nalınhar (1969), Susuz Yaz (1969), Derya Gülü (1969), Viran Dağlar (Makedonya 1900/2. kitap, 1994);

Deneme: Niçin Aşk (1971), Etiler Mektupları (1982), Şiddet Ruhu (1990);

Günlük: Yeşil Bir At Sirtında (1990).

HASRET

Bir gün İzmir'e gidersem

Bir faytona atlayacağım istasyondan

Hep böyle filimlerde göreceğim değilim ya İzmir'i

Cigaramı tellendirip

-Çek! Diyeceğim arabacıya

-Kordon boyuna!

Ellerimi denize sokacağım.

Sizin evin ışıklarını arayacağım karşı kıyıda

Çıkarıp boş kibrit kutusunu

Kayık yapıp bırakacağım

-Haydi kaptan, diyeceğim, uzaklaşsana!

Sonra dönüp sakalı uzamış adama:

-Ahbap, diyeceğim, haline şaşma,

Ben artık hep buralardayım;

Ben artık hiç gitmeyeceğim...

Şiiri sürmeseydim

Kim nereden bulurdu

Haritada İzmir'i

Diyeen Necati Cumalı, İzmir yöresini hem ad belirterek, hem de anonim olarak ürünlerinde dile getirmiştir. Üstelik bunu hamasete, basmakalıp olana başvurmada, şiirin her türlü olanağını bu türden konu ve temaları işlerken de kullanarak, kendine özgü yalın anlatımı, içtenliğiyle ustaca gerçekleştirmiştir. Her türlü dış görüntüyü olduğu gibi İzmir'i de insan yaşantılarıyla ilgili olarak, kendine özgü yorumlamalarıyla ele alması, onun ayrı bir özelliğidir. Bu kentin daha çok geçmiş zaman, yaşanmışa göre anlatılması ise şairin anılara fazlasıyla önem veren bir şair olmasından geliyor. Belki de o, şu an yaşananı bile hemen geçmiş zamana dönüştüren bir şair.

O'nun İzmir'i, sonunda bizi yaşama sevincine çıkaran, aşklarla hatırlanan, umut dolu, onurlu, emeğe kardeş bir İzmir. Kimi semtlerinde ve kırsal yörelerinde acılı yaşantılar görülse de şair İzmir'in kendisini düşsel biçimde yaşamayı daha çok seviyor. Kirli yanlarının, çöplüklerinin bir gün mutlaka temizleneceğine olan inancından olmalı: şiirlerine sevimsiz görüntülerini sokmamıştır İzmir'in.

Attilla İLHAN

Günümüz şair ve yazarlarından, doğ. 1925 Menemen. İstanbul Üniversitesi hukuk Fakültesi'ndeki yüksek öğrenimini yarıda bıraktı, gazete ve dergilerde çalıştı. Demokrat İzmir gazetesi Genel Yayın Müdürlüğü ve Başyazarlığından Ankara'da Bilgi Yayınevi Danışmanlığına geldi (1973-1980). Çeşitli gazetelerde köşe yazarlığını sürdürdü (1968→) (Yeni Ortam, Dünya, Milliyet, Söz, Güneş, Meydan) 1950'li yıllarda Vatan Gazetesi'nde sinema eleştirileri yazdı, senaryo yazarlığına başladı. Senaryolarında Aki Kaptanoğlu adını kullandı. Belli başlı filmleri: Yalnızlar Rıhtımı (Lütfi Akad), Ateşten Damlalar (Memduh Ün), Rıfat Diye Biri (Ertem Gönenc), Şoför Nebahat (Metin Erksan), Devlerin Öfkesi (Nevzat Pesen), Ver Elini İstanbul (Aydın Arakon). Şimdi İstanbul'da bağımsız yazar. İlk şiiri Balıkçı Türküsü, Yeni Edebiyat gazetesinde çıkmıştı (sayı: 23, 1.10.1941), ilk düzyazısı ise (Kültürümüz Üzerinde Düşünceler) Balıkesir'de yayınlanan Türk Dili gazetesi'nde (29.10.1944). Duvar kitabına aldığı Cebbaroğlu Mehmed şiirinin 1946 CHP Şiir yarışmasında ikincilik kazanmasıyla tanındı. Şairliğinin ilk on yılını, destan boyutlarıyla ve duygusal, gergin bir hava içinde, İkinci Dünya Savaşı'nın Avrupa'yı saran bezginlik ve çöküntülerini

yansıtmaya adanmıştı. Zamanla (1955→) toplumcu kollayışı bırakmamakla birlikte tek insanın duygu dünyasından kesitler verdi; artist abartmalarla ve yerli dünya görüşüne de yaslanarak, bireysel temaları işledi. Aynı gerginlik ve gerilim kendine özgü bir söz dizim ve hazinesiyle at başı, çarpıcı benzetmelerle zenginleşmiş romanlarında da görülür. Eleştiride uzun zaman toplumcu gerçekçilik ilkelerine bağlı kalmıştı.

Şiir kitapları: Duvar (1948), Sisler Bulvarı (1954), Yağmur Kaçağı (1955), Ben Sana mecburum (1960), Bela Çiçeği (1962), Yasak Sevişmek (1968), Tutuklunun Günlüğü (1973), Böyle Bir Sevmek (1977), Elde Var Hüzün (1982), Korkunun Krallığı (1987), Ayrılık Sevdaya Dahil (1993).

Romanları: Sokaktaki Adam (1953), Zenciler Birbirine Benzemez (1957), Kurtlar Sofrası (1963/64), Bıçağın Ucu (1973), Sırtlan Payı (1974), Yaraya Tuz Basmak (1978), Fena Halde Leman (1980), Dersaadet'te Sabah Ezanları (1981), Hacı Hanım Vay (1984), O Karanlıkta Biz (1988).

Öykü: Yengelin Kışkacı (1999).

Gezi notları: Abbas Yolcu (1957).

Deneme-anı türü: Hangi Sol (1970), Hangi Batı (1972), Faşizmin Ayak Sesleri (1975), Hangi Seks (1976), Hangi Sağ (1980), Gerçekçilik Savaşı (1980), Hangi Atatürk (1981), Batının Deli Gömleği (1981), İkinci yeni Savaşı (1983), Sağım Solum Sobe (1985), Yanlış Erkekler Yanlış Kadınlar (1985), ulusal Kültür Savaşı (1986), sosyalizm Asıl Şimdi (1991), Aydınlar Savaşı (1991), kadınlar Savaşı (1992), Hangi Edebiyat (1993), Hangi Laiklik (1995), Hangi Küreselleşme (1997), Bir Sap Kırmızı Karanfil (gazete yazıları, 1998), Ufkun Arkasını görebilmek (1999).

Senaryosunu yazdığı Sekiz Sütuna Manşet (6 bölüm) 1982'de, TV dizisi olarak oynandı. Atilla İlhan'ın Bütün Eserleri Bilgi Yayınevi tarafından basılıyor (1983→)

Tutuklunun Günlüğü kitabıyla Türk Dil Kurumu 1974 Şiir Ödülü'nü, Sırtlan Payı romanıyla da 1974-1975 Yunus Nadi Armağanı'nı kazandı. Yayımlanmış son senaryosu ise Mustafa Kemal'in hayatını ele aldığı O Sarışın Kurt (1998).

KÜLTÜR-SANAT

Sinema,tiyatro,sanat merkezi ve müzeler ilgi görmektedir. Birçok medeniyete sahne olmuş bir şehir, aynı zamanda bir liman kenti olması, modern ve ileri görüşlü bir halkı olmasının nedenidir.

Kültür-sanat merkezleri

Atatürk Kültür Merkezi :

Konak

İsmet İnönü Kültür Merkezi :

Kültürpak-Fuar

Sabancı Kültür Merkezi:

Konak

Atatürk İl Halk Kütüphanesi :

Mithatpaşa Caddesi Orduevi karşısı No: 45/1 Konak

Konak Belediyesi Kültür Sanat Merkezi:

Kıbrıs Şehitler Caddesi Alsancak

Konak Belediyesi Kültür Sanat Merkezi:

Güzelyalı Eski AS Sineması

Buca Belediyesi Kültür Sanat Merkezi:

Erdem Cad. No: 86 Buca

YABANCI KÜLTÜR MERKEZLERİ ise ;

Türk Alman Kültür Merkezi:

Gaziosmanpaşa Bulv. No: 13

Türk Amerikan Kültür Derneği : Şehit Nevres Bulvarı No: 23

Fransız Kültür Merkezi:

Cumhuriyet Bulv. No: 152 Alsancak

Kıbrıs Türk Kültür Derneği:

Ziya Gökalp Bulvarı Güner Apt. D. 2

Türk İtalyan Dostluk ve Kültür Derneği : 1452 Sokak No: 37

Önemli Günler

Mahalli Kutlama Günleri:

Ulu Önder Atatürk'ün Bergama'ya Gelişi

Bergama

Her Yıl 13 Nisan Günü

Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanımı Anma Günü

Karşıyaka

14 Ocak

İlk Kurşun Töreni

Ödemiş

Mayıs Ayının Son Pazar Günü

Atatürk'ün İlçeye Gelişi

Seferihisar

Müzeler Haftası

Tire

24-28 Mayıs

Sultan Nevruz Bayramı

Tire

21 Mart

Hidrellez Bayramı

Tire

6 Mayıs
Bağ Bozumu Şenlikleri
Urla
14 Ağustos
Kabotaj Bayramı
Karaburun
1 Temmuz
Kurtuluş Günü:
Bergama'nın Kurtuluşu
Bergama
Her Yıl Eylül Ayının 14'ünde
Beydağ'ın Kurtuluşu
Beydağ
7 Eylül
Çeşme'nin Kurtuluşu
Çeşme
16 Eylül
Çeşme Alaçatı'nın Kurtuluşu
Çeşme-Alaçatı
15 Eylül
Dikili'nin Kurtuluşu
Dikili
14 Eylül
Foça'nın Kurtuluşu
Foça
11 Eylül
Kiraz'ın Kurtuluşu
Kiraz
1 Eylül
İzmir'in Kurtuluşu
İzmir
9 Eylül
Karaburun'un Kurtuluşu
Karaburun
16 Eylül
Kınık'ın Kurtuluşu
Kınık
13 Eylül
Menemen'in Kurtuluşu
Menemen
9 Eylül
Ödemiş'in Düşman İşgalinden Kurtuluşu
Ödemiş
3 Eylül
Seferihisar'ın Kurtuluşu
Seferihisar
11 Eylül
Selçuk'un Kurtuluşu
Selçuk
8 Eylül

Tire'nin Kurtuluşu

Tire

4 Eylül

Torbalı'nın Kurtuluşu

Torbalı

7 Eylül

Urla'nın Kurtuluşu

Urla

10-11-12 Eylül

Fuarlar:

Uluslararası İzmir Fuarı, İzmir, 26 Ağustos-10 Eylül

Ödemiş Milli Fuarı, Ödemiş, 3-13 Eylül

Festivaller:

Uluslararası Karpuz Festivali

Bayındır

Temmuz

Uluslararası Müzik Festivali

Çeşme

4-9 Temmuz

Kültür ve Sanat Festivali

Dikili

Temmuz Ayının Son Haftası

Kültür ve Sanat Festivali

Foça

Ağustos Ayının 2. Haftası

Uluslararası İzmir Festivali

İzmir (Merkez)

29 Temmuz-19 Ağustos

Kemalpaşa Kiraz Festivali

Kemalpaşa

Mayıs Ayının 3. ve 4. Haftası

Menemen Kurtuluş Festivali

Menemen

7-8-9 Eylül

Çilek Festivali

Menemen-Emiralem

5 Mayıs

Kiraz Festivali

Ödemiş-Bademli

Mayıs Ayının Son Haftası ya da Haziran Ayının İlk Haftası

Uluslararası Selçuk-Efes Kültür Sanat ve Turizm Festivali

Selçuk (Efes Antik Stadium), 16-17 Ocak

Kültür ve Sanat Festivali, Tire, 3-6 Eylül

Şenlikler:

Bahar Şenliği, Kınık, 6 Mayıs

Torbalı Güz Etkinlikleri

Torbalı Basın ve Gülmece Konusu 7-8-9 Eylül

Çevre ve Gülmece Konusu 6-7-8 Eylül

Yaşam ve Gülmece Konusu 5-6-7 Eylül

Siyaset ve Gülmece Konusu 3-4-5 Eylül

MESİRE YERLERİ

ADI, YERİ, ÇEVRE ÖZELLİKLERİ, TESİSLER

Kalemlik

Seferihisar-Davutlar kıyı bandı üzerinde, Menderes-Palamuttepe Mevkiinde, Kızılçam ve meşe ormanı, deniz eğimli arazi

1.Derece doğal site; rekr. Potansiyeli yüksek, Günübirlilik rekreasyon piknik, plaj, çadırli kamping alışveriş tesisleri.

Gümüldür

Seferihisar Gümüldür yolunda, İzmir'e 70 Km. deniz kenarında.

Kızılçam ve fıstık çamı ormanı, deniz, plaj olanakları.

Günübirlilik rekreasyon piknik, plaj, çadırli kamping alışveriş tesisleri.

Klaros

Seferihisar Kuşadası Yolunda, İzmir'e 70 Km. deniz kenarında, Zengin bitki örtüsü, deniz, plaj olanakları, yamaç arazi, çevresinde antik kent, turizm. merk. içinde rekr.

Potansiyeli yüksek, Günübirlilik piknik, çadırli kamping, spor alışveriş tesisleri.

Karagöl, Karşıyaka'ya 27 Km. Muhafaza orman içinde, Kızılçam ve karaçam ormanı göl, dereler, tatlı su kaynağı; eğimli arazi, rekreasyon Potansiyeli yüksek, Günübirlilik rekreasyon piknik, çadırli kamping alışveriş tesisleri.

Tanay

Çeşme - Ilıca plajında, İzmir'e 70 Km. Çeşme'ye 8 Km. Çam orman az eğimli arazi. Günübirlilik rekreasyon piknik, çadırli kamping alışveriş tesisleri.

Teos - Ekmeksiz İzmir'e 52 Km. Seferihisar'a 7 Km., deniz kenarında. Orman, deniz, plaj eğimli arazi; rekreasyon Potansiyeli yüksek.

Günübirlilik rekreasyon piknik, çadırli kamping alışveriş tesisleri

Mesire Yerleri

ADI, YERİ, ÇEVRE ÖZELLİKLERİ, TESİSLER

Efeoğlu

İzmir-Aydın Karayoluna 35.km.si Mersinlikahve Mevki

Kızılçam koru ormanı, çevre özellikleri zayıf

Piknik alışveriş üniteleri.

Belkahve

İzmir-Ankara Karayolu üzerinde, İzmir'e 25 Km. Bornova Belkahve Mevki

Kızılçam koru ormanı, eğimli arazi

Günübirlilik Rekr. piknik alışveriş üniteleri.

Karabel

Kemalpaşa Karabel Mevki İzmir'e 50 Km.,

Kızılçam koru ormanı, çevresi tamamen orman eğimli arazi.

Piknik alışveriş üniteleri

Yahşelli Çamlığı

Menemen Emiralem yolu üzerinde, Menemen'e 2 Km.

Kızılçam ormanı

Piknik alışveriş üniteleri

Çiçekli

İzmir-İstanbul Karayolu üzerinde, İzmir'e 20 Km. Bornova Çiçekli köyü.

Kızılçam ormanı.

Piknik alışveriş üniteleri.

Teos-Çamlık

İzmir'e 50 Km., Seferihisara 5 Km. Sığacık Limanı yakını

Kızılçam ormanı, deniz manzaralı, antik kent yakınında rekr. Potansiyeli yüksek.

Günübirlik Rekr. ve piknik Üniteleri
Uzunkuyu.

İzmir-Çeşme Karayolunun 60 Km.'si
Kızılçam ormanı.

Piknik alışveriş üniteleri

Güvendik

Urla-Çeşmealtı Mevki İzmir'e 55 Km.

Kızılçam Orman, Deniz Manzaralı

Piknik Üniteleri

Pamucak

Selçuk - Kuşadası Karayolu üzerinde, Pamucak mevki İzmir'e 82.Km.

Orman Deniz Manzaralı

Piknik Üniteleri

Gölcük

Ödemiş-Gölcük Yaylası, Ödemiş'e 18 km, İzmir'e 130 km

Karaçam Ormanı, Gölcük Gölü Kenarında, Anadolu Kestanesi Doğa Anıtı;
ekr.potansiyeli yüksek

Günübirlik Rekr. ve piknik Üniteleri

Mermeroluk

Ödemiş-Bozdağ beldesi- Mermeroluk mevki

Karaçam-Kestane ormanı, eğimli arazi

Piknik, alışveriş üniteleri

Yiğitler

Kemalpaşa-Armutlu beldesi- Yiğitler Köyü

Karaçam Ormanı, dere; doğal peyzaj ve estetik değerleri yüksek.

Piknik, alışveriş üniteleri

Kargacık

Menderes-Ahmetbeyli köyü-Kargacık Mevki, İzmir'e 60 km

Çam Ormanı, Plaj; Doğal Peyzaj ve estetik değerleri yüksek

Günübirlik rekreasyon, Piknik, Plaj, Çadırılı Camping, Alışveriş tesisleri

Güzelbahçe

Güzelbahçe- Yaka Mevki, İzmir'e 25 km

Çam Ormanı, Yamaç Arazi Manzara değeri yüksek

Plan, Proje çalışmaları sürüyor

Çadırılı kamp, karavan kamping, plaj ve günübirlik dinlenme hizmeti veren

yerler.

TANAY(Çeşme)

GÜMÜLDÜR(Gazimir)

KALEMLİK (Gazimir)

TEOS EKMEKSİZ(Seferihisar)

DENİZ PINARI (KLAROS) (Gazimir)

KARGACIK(Gazimir)

KARGICAK(Seferihisar)

Sadece günübirlik dinlenme hizmeti veren yerler

EFEOĞLU(Torbalı)

KARAGÖL(Menemen)

TEOS ÇAMLİK(Seferihisar)

PAMUCAK(Selçuk)

UZUNKUYU(Urla)

BELKAHVE(Bornova)

YAHŞELLİ ÇAMLIĞI(Menemen)

ÇINARLI(Bergama)

GÜVENDİK(Urla)

GÖLCÜK(Ödemiş)

MERMER OLUK(Ödemiş)

KARABEL(Kemalpaşa)

ÇİÇEKLİ(Bornova)

Su Kuşları Koruma ve Üretim Sahası :

KUŞ CENNETİ(Çiğli)

SOSYAL FAALİYETLER

FOLKLOR

EGE BUCAKLARIMIZDA OYUN:

Zeybek oyunları çalım, kükreyişli ve belirli anların diz vuruşlarıyla sonra da oyun boyunca eni konu heykelleşmesini bilen dikelişleriyle en başta kahramanlığın timsalidir. Diz vuruş gösterilerinde düşmanın tepeleniş temsili yaşar. Yerleri okşayan eller topraktan bereket umuyor veya bereketi kutluyor görünür. Kollar yanlara açılınca da âdeta o bereketin herkese saçılışına şahit olunur.

Kahramanlıkta dillere destan olan Çakıcı, Çakırcalı ve Yörük Ali Efeler, Zeybeği âdeta gergef gibi işlemişlerdir. Aydın yöresinde İki Parmak Zeybeği oynanır. Aydın'ın "Kadı Kuyusu"

Zeybek türküsü oyunla destekleşir:

Ne oldu bize, ne oldu bize
Yaylanın dikenleri gül oldu bize
Hısmın hısmın kinnendi bize
Dön gel ağam, dön gel, berhüdayım
Garip bülbül gibi intizardayım
Kadı Kuyusu'dur bizim köyümüz
Germenciklidir aslımız, soyumuz
İçmezden yine garip kaldı birimiz
Gel kavuştur sen ey Boranlı dağlar
Eller göğsünde bir gelin ağlar

İzmir yöresinde Somalı ve Karadon Zeybeği, Ödemiş civarında Ağır Zeybek, Bergama yakınlarında Yalabuk ve Dağlı zeybekleriyle Koca Arap, İki Parmak, Soğuk Kuyu, Sabah Namazı ve Harmandalı Zeybekleri oynanır.

1. Kocaarap Zeybeği: Sözlerinde hamasî (yiğitlikle kahramanlıkla ilgili) bir eda vardır. Oynayanın halinden güvenin ifadesi akar. Arslanca bir güvenle yere diz kor ve adım atar.

Koca Arap dedikleri bir kara dana
Çeker bıçağı girer meydana
Böyle aslan doğuramaz her ana

Söylentiye göre bu oyun bir buçuk asır önceleri Bergama havalisinde ün salmış bir zeybeğin hareketlerinden çıkarılmıştır. Tek kişi oynar. Hareketler pek ağır, fakat zordur.

2. İki Parmak Ağır Zeybeği: Bunu iki zeybek yürütürler. Oyunda ellerin hareketi iki parmağa inhisar ettiğinden bu adı almıştır.

3. Soğuk Kuyu Zeybeği: Bir zamanlar Aydın ve Muğla yöresinde ün salmış Cert Osman adlı bir efenin Madra dağlarında soğuk kuyu başlarında otururken suyun soğukluğuna izâfeyle bu oyunu icat ettiği söylenirse de bu bir rivayetten ibarettir, bir ihtimaldir.

4. Harmandalı: Öbürlerine nispetle daha kıvrak olan bir Zeybek çeşididir. Birkaç kişi yer alabilir. Anadolu illerinde de benimsenildiğinden, epey yayılmıştır. (Öteden beri yaygın bulunmuş olması da ihtimal dahilindedir.).

5. Sabah Namazı: Bu oyun pehlivan bir zeybeğin o yöre güreşinde geçen belirli hareketlerinden kalmadır. Davranışların her sabah idman yapan adı meçhul bir zeybeğin o çevre pehlivanlık tavırlarından mülhem düştüğü intibai uyanmaktadır. Bir sıra üzere duran oyuncuların yekşekil hareketleri olurken birlikte diz vuruşlarıyla toprağın canı acır: Haydi yallah! En küçük tebessüm hiç bir Zeybek figüründe katiyen yer almaz. Ciddiyet bütün Zeybek çeşitlerinde esas olduğu halde, bazen kadınlar da oyunlara girebilir.

Giyim:

Zeybeğe kalkan efenin giyimi göz nuru eseridir. Sanat bakımından külfetli oldukları için emsâli (benzeri) günümüzde kolaylıkla yapılamıyor. Zeybek torunlarının sandık sepetlerinde dikkatle sakladıkları elbiselerden ancak faydalanılabiliyor. Mintan üzerine canfes bir gömlek ve sallama kollu cepken, açık mavi çuhadan bir dizlik ve üstünde sırma bağ bulunan tozluktan ibarettir. Ayaklarda pek yumuşak yemeniler, başta rengârenk oyali bir yazma ve başlık vardır. Zeybek oyunlarına davul zurna eşlik eder.

ZEYBEK OYUNLARI

Özellikle İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir ve Muğla basta olmak üzere tüm Batı Anadolu'da halk oyunları denince akla hemen "Zeybek Oyunları" gelir. Zeybek oyunları bugüne kadar yapılan araştırmalara göre 150 ' ye yakın çeşitlilik göstermekle birlikte, temelde iki ana grupta toplanmaktadır.

1 . Ağır Zeybekler

2.Yörük Zeybekler(Hızlı Zeybek)

Tek ve toplu olarak oynanabilen İzmir Zeybek oyunlarında efe ve zeybeklerin kendilerine güvenleri, dürüstlükleri, mertlikleri ve etrafa meydan okuyuşları anlatılır.

Mertlik ve yiğitlik vasıflarını bütün heyecanı ile canlandıran zeybekler, vakar ve gururun, birlik ve ahengin sembolü olarak yükselirler.

İzmir ve çevresindeki zeybek oyunlarından bazıları şunlardır. Arpazlı Zeybeği, Harmandalı, Kordon Zeybeği, Bergama, Dağlı, Kaşıkçı Koca Arap, Elifoğlu, İkiparmak, Soğukkuyu, Süslü Jandarma, Yunt Dağları, Bakirli, Kasnak, Hantuman, Bas Bas, Sabahın Seher Vakti, Ötme Bülbül, Yağdı Yağmur, Çakıcı, İnce Mehmet, Karşılama, Kozak, Somalı, Yandır, Yörük Ali, Minarede Ezan Var, Sümbül Bahçesinin Karanfil, Kemeraltı Zeybekleri.

ÇALGILAR

Zeybek Oyunları meydanlarda davul-zurna(Klarnet), kapalı yerlerde ise, bağlamalar eşliğinde oynanır oyunlarda çift zurna gelenektir. Zurnalardan biri ezgiyi çalarken, diğeri dem tutar.

GIYSİLER

Efe ve zeybeklerin giysileri şunlardır : Efeler baslarına çuhadan yapılmış, narçiçeği renginde işlemeli korunlu başlık giyerler. Zeybeklerin giydiği başlığa ise, "Kabalak" adı verilir. Efeler korunlu başlığın etrafına genç kızların işlediği kenarları oyalarla süslü "Poşu" bağlarlar. Efenin giydiği mavi renkli şalvara "Çasir Menevrek" adı verilir. Bu şalvarın boyu diz kapaklarına kadar uzanır. Dizler yaz-kış açık olur. Çasir menevresinin yan tarafları siyah ipek işlemeli kaftandır. "Koz" adı verilen püsküllü efeler takar ve uzundur. Bu püskülün 100 dirhem olması gerekir. Efelerin giydikleri ceketin kolları olursa "Cepken" kolsuz olursa "Çabadan" adını alır. Bunlar mavi veya lacivert çuhadan olup, üzeri siyah ipek kaftanla, çeşitli motiflerle işlenmiştir. Sırmalı cepkenleri ise, zeybekler giyer. Yakasız, pullu "Alakye" denen

mintan, cepkenin altına giyilir. Bebe "Acem Şalı" denilen kuşak, üstüne de deri silahlık bağlanır. Silahlığın arasında kulaklı yatagan bıçağı bulunur. Ayrıca silahlığın içinde gümüş bir tütün tabakası, kehribar bir ağızlık, mendil, iki okka kadar da temiz yapığı bulunur. Yapağı, herhangi bir yaralanma anında kullanılır. Ayrıca silahlığın yan tarafında "Meşe" denilen bir demir çubuk sarkar; yatağını "Pala" bilmek için kullandığı gibi, hasmıyla karşı karşıya geldiğinde, kendisine çekilen kamayı köreltmek için de kullanır. İki efe birbirine kesinlikle tabanca çekmez, bu korkaklığa işarettir. Efeler kollarına gümüş kaplı "Pazibent"

takarlar. İçinde kursun geçmez muska bulunur. Göğüslerinde, içinde "Enam" bulunan gümüşten "Hamaylı"asilidir. Pazibent kızan iken takılır ve ölene kadar çıkarılmaz.Efelerin mavzerleri gümüş kakma islemelidir. Göğüslerine "Karlılık" denilen çapraz fişeklik takarlar. Efelerin giydiği islemeli çizmeye "Kayalık" adı verilir.Bunu yalnız efeler giyer.Zeybek ve kızanlar ise, çarık giyerler. Yaz ve kış yün çorap giyilir ve üzerine "Kepmen" adi verilen dizlik takılır. Kepmenin arasına sokulan kama ise, oyunlarda kullanılır.

Efe ile zeybek, birbirlerinden mintanları arasındaki farkla ayrılır. Efenin mintanının düğmesi çözüktür, göğsü görünür.

ZEBEK OYUNLARININ FIGÜRLERİ VE ANLAMLARI"

Figürler, zeybek oyunu oynayan zeybeklerin, yürüyüş, figür, diz çöküş, dönüşlerindeki ayrılıklar ve kaldırışlar ile kolları yukarıda tutuş biçimleri arasında bazı farklar görülür. Zeybek oyunlarındaki yürüyüşlerde(Kolsuz ve kollu) sekmelerde, diz vurma ve dönmelerde oyun oynayan zeybeğin kendine güvenini, dürüstlüğünü, mertliğini ve etrafına meydan okuyuşunu görmek mümkündür.

ZEBEK OYUNLARI:

Dadaşlarda bar çeşitlerinin ilişkisi ne idiye, Zeybeklik ile kendi oyunları arasındaki münasebet de odur. Yani: Dadaşlık = Zeybeklik, Bar = Zeybeklik Oyunu.

Zeybek Oyunları, diz vuruş figürleriyle adeta devleri çökerten bir gücün sembolünü yaratırlar... Bengi'nin meydana bütün vatan olsa, oyunu milyonlar hep birlikte oynayabilirlerdi. Yüce ifadesinin anlatmak istediği budur. Bu duygunun heybetini yaşar ve yaşatmak ister.

Umumiyetle (genellikle) Zeybek oyunlarında kollar hep sağ ayak ileri atılırken yukarı kaldırılır. Kollar hep üçlerde sallanır, beşlerde yukarıdadır. Omuz hizasında kalmayıp baştan daha yukarı kaldırılırlar.

Oyunda ellerin şahadet parmakları avuç içine yatırılır. Baş parmak ile orta parmak vuruşturulup burularak şıklatılır.

Oyunların temposu 3-5 esasına göredir. Ölçü, her ne kadar 3-6 yani 9 sayı tutarsa da, dokuzuncu zamandaki ses oyunda başkadır, yani vaziyet alınışa bırakılmaktadır. Yalabık Zeybeği, 3-3 esasına göre tertiplenmiştir. Musikisindeki 9 ölçüden ilk üçler çabuk, ikinci üçler ağır olduğundan, çift yani altı hesaplanıp dokuz tutturulmuştur. Kozak ve Soma Zeybekleri 3-3-3 temposuna göre 9 sayı üzerine yazılmıştır.

Selâmlaşma:

Bu oyunlarda selâmlaşma çok önemlidir. Oyun alanına sırayla ve düzgün adımlarla girilir. Büyüklerin karşısında durulur. Az açık duran sağ ayak, sol ayağın yanına sertçe vurulur ve kesinlikle az yana açılıp yere basılır. Bu hareket yapılırken vücut biraz daha dikleşir, baş kaykılır ve gözler karşı azimle bakar.

Oyunun sonunda sol kol indirilir, sağ kol havada bırakılır, vücut dikleşir ve bakışlar sertçe ileri yöneltilir. Vücut katiyen öne doğru eğilmez. Çünkü, eğilmek tekâpû (dalkavukluk) olur.

Düğünlerde Oyun:

Ege bölgesinin köy düğünlerinde cıvar köylerin davetlileri, Çarşamba gününden düğünün yapılacağı köye gelirler. Konukların geldiği, köy kenarında patlayan silahlardan anlaşılır. Hangi taraftan daha önce silah sesi gelirse, bayraktar veya efebaşı çalgıları alıp o yana karşılamaya gider. Bayraktar o düğün için becerikli delikanlılar arasından evvelce seçilmiş olur. Gelen konukların da, aynı düğün için seçilmiş birer efesi vardır.

Karşılanan konuklar, çalgılar çalına çalma oğlan evine getirilir ve buradan konuk olacakları eve götürülür. Her yönden gelen konuklar böylece ağırlanır. Bu geliş 'Bayrak sırası' derler. Akşam yemeğinden sona konuklar bayrak sırasıyla ve çalgılarla ahenk yerine getirilip sırasıyla oturtulurlar. Ahenk yeri, oyun alanıdır. Maşanlarla (maşalelerle) aydınlatılmış bulunur.

Efebaşı'nın işareti üzerine davullar 'nöbet' vurur. Bundan sonra oyuna çıkış havası başlar. O köyün delikanlıları, efenin arkasından birer birer oyuna kalkıp halka çevirir ve yürürler.

Oyuna girenlerin arkası kesilince 'Bengi Havası' vurulmaya başlar. Bengi Oyunu, köy ve köylülerin birliğine, düzenli yaşayışına alamettir (işarettir). Bundan sonra, bayrak sırasıyla bütün konuklar başlarında kendi Efeleri bulunduğu halde, topluca Bengi oynarlar. Bengi bitince, yine aynı sıra mucibince öbür Zeybek Oyunlarına geçilir. Sonunda, Efebaşı köylü ve konukları Bengi'ye kaldırır. Hep birlikte Bengi oynanır. Düzen içinde ahenk sona erdirilmiş olur.

Oyunlarda bayrak sırası bozulmaz, yarı yolda kesilmez. Bütün konuklar hep bir tutulur. Aksi gidiş; kavgaya, bıçakların çekilmesine sebep olur.

Oyun esnasında, oyun tekrarlanırsa veya uzatılırsa herkesçe ayıplanır.

Perşembe günü sabah yemeğinden sonra öğle yemeğine kadar yine aynı düzenle çeşitli oyunlar oynanır. İkinci üzeri gelin almır ve konuklar dağılır. Uzaklardan gelenleri o gece bırakmazlar.

Tek oyun Bütün Zeybek Oyunları toplu oynanır. Ancak, oyunların hepsini tam olarak bilen bir Zeybek tek başına oyuna kalkabilir. Buna Tek Oyun derler. Onun her eda, hareket ve tavrında seyredenleri hayran bırakan bir ahenkte ve güzellik bulunur. Ancak, bu havayı yaratabilecek Zeybek Tek Oyun'a çıkabilir.

Oyunlarda Çalgı:

Düğünlerde oyunlar davul zurna önünde oynanılır. Zurnalar, ince kaba zurnalardır. En eski çalgı göreneği her yöremizde olduğu gibi Ege topraklarımızda da budur. Son dönemlerde glarınat (klarinet), büğlü ve tanpet (trompet), davul ile birlikte yeni bir refakat takımı teşkil eder oldular. Oturak oyunlarında ise dümbelek (dümbek veya darbuka), zillimaşa, cura bağlama çalınır. Bu da eski göreneğe uygun bir takım sayılır. Bazı köylerde en eski Türklük çağının mesela kopuz ile ikliğ takımını bağlama ile kabak ikilisinin yaşattığı olur.

Zeybek Kıyafeti:

Oyun, esas itibariyle bir göz estetiği olduğuna göre, seyirciyi duygulandıran en manalı dekor unsuru tarihi göreneğe uygun kalan millî giyimlerdir. Zeybeğin ünlü ve heybetli giyimi bu cümledendir.

Giyimin biçilişinde mesela şapkaya veya zünnâra (papaz kuşağına) yaklaşma vuku bulmadığı (asır iktizasınca "gereğince") bilinmekle beraber, madde kalitelerine göre zamanla bazı değişmelerin vuku bulduğu anlaşıyor.

En eski Türk börtülerinin bir biçimi, dikişli ve yüksek olup kalıba çekildiği, üstünün maden parçalarıyla süslendiği, ak ve al renklilerinin olduğu, Kaşgarlı Mahmut'tan (XI. asır) bazı eski Uygur duvar resimlerinden ve Anadolu Selçuklularından söz eden bir iki kayıttan biliniyor. Bütün bunlar, Zeybeğin baş giyiminde yaşayan özelliklerdi. Keçeden dövme ve dikişsiz fesin sonraki merhale olduğu açıktır. Çünkü, fesleriyle tanınan ve ordunun sipahi (sipah, zibağ?) bölüğünden saydıkları Osmanlı'dan bir hatıra bilerek onu kullanmaya devam eden Tunus'ta keçe adı muteherdir. Bunu, şimdi ağız kısmını dürüp yassılaştırmak ve boyunu alçaklaştırıp üstüne ak tülbent dolamak suretiyle, davul zurnalı sıra oyunlarında da giyer hem de cümlesinin -cepkenine kadar - Türklerden kaldığını yedisinden yetmişine kadar belirtip anarlar. Oyuncu loncasının da yaşıyorlar.

Zeybeğimizin baş giyimine dönelim. Epey eskiden başa sivri, yüksek, şişkin ve dilimli bir nevi kavuk da giyildiğini, onun üstüne püsküllü Trablus sarıldığı görülmüştür. Daha sonra mukavvadan ve bir buçuk karış yüksekliğinde bir nevi kutu başlık giyilip, üstüne iki üç oyalı yemeni sarılır olmuş. Fes üzerine, son olarak da oyalı bez veya abani sarık, yakut kafiye sarar olmuşlar ki, artık püsküllü Tanzimat fesiyle ve yüksekliği de epey devam etti. Nice eski Avrupalı seyyahların çizdiği müşahede resimlerinden (gravürlerden) ve Meşrutiyet öncesinin bazı fotoğraflarından baş giyiminin da öbür kısımlar gibi dış görünüşçe Selçuklu çağından

beri değişmediği kesinlikle anlaşıyor. Baş giyiminin bilhassa yüzyıllar öncesi kıyafet geleneğinden arta kalan önemli bir kısım olduğu ve geleceğin bir koreografya unsuru kabul edilebileceği düşüncesiyle üzerinde fazla durdu.

Sırtı yakası açık bırakılan (ki sonraları kapatıldığı biliniyor) ev dokuması ipek gömlek, üstüne kolsuz yelek, daha üste cepken giyilir. Yelek ile cepken aynı kumaştan ve işlemelidir. Yelek ve cepken üstüne camadan giyilir. Bu kollu ve işlemelidir. En üste de sallama 'sarka' giyilir ki kolları omuzdan sarkıp sallanır, işlemelidir. Cemadan ve sarka aynı çuhadandır.

Zeybeğin altında dizlik -don - vardır. Diz açıktır. Dizliğin bol olan ağı aşalı sarkar. Cemadan ve sallama ile aynı çuhadandır, işlemelidir. Kimi köylerde topdon denilen dizliğin ağ sırkıntısının az ve derli toplu paçaların ise fazla kısa olduğu eski resimlerde görülmektedir. Ayakta kara pabuç vardır. Bacaklar ya çıplak kalır veyahut uzun çorap giyilir veya çuhadan işlemeli tozluk takılır. Siyah keçi derisinden kalçın ve nihayet çizme de giyilirdi. Silahlık, beş gözlüdür. Gözlerin biri kese gibidir. İçine para, çakı, kavçakmak gibi şeyler konur. Diğerinde tabanca (çakmaklı-kubur) yer alır. Üçüncü gözde bıçak (kulaklı-yatağan) yer alıp 40-100 cm. kadar üç boyda olur. Bu, 'bıçak sakma' çok önemlidir. Bıçak çekilirse, yüzü ile değil sırtı ile vurulur. Bıçağın yüzüyle karşındakini vurmak alçaklıktır. Yani, ürkütme olabilir, lakin adam öldürmek üzere öfkeye kurban gitmek kötü karşılanır. Dördüncü göze yerleştirilen maşa iki iş görür. Kılıfıyken tabancayı güçlendirmek için dipçik gibi kullanılır. Kılıftan çıkarılınca da maşa gibi iş görür. Bunların hepsi de silahlığın sağ tarafına sokulur. Solda ve yanda kayışla asılı, işlemeli kadifeden bir tütün kesesi ile meşinden kavcarlık bulunur. Silahlığın etrafında yerli yünden dokunmuş kolan dolandır. Yine silahlığın üstüne telli çevre konulup dıştan sarkar.

Katılık (kütük) iki veya üç gümüş kutudur. Silahlığın üstüne kuşanılır. Kutular arkada ve yanlarda bulunur. İçlerine elde yapılmış fişek konulur.

Hamaylı, gümüşten bir kutucuktur. İçinde "En'am" vardır. Sağ koltuk altına asılır. Kayışın üstü de gümüş bileziklerle süslüdür. Pazvant (Bazubend) yuvarlak veya üç köşeli olup gümüş işlemelidir. Üç beş parçalıdır. Sağ pazuya takılır. Ayrıca sol pazuya da bağlanırdı.

Erkek kıyafetleri ibrişim ve kara kaytan işlemelidir. Efeler, sırmalı elbise giymemişlerdir. Gök çuhanın en makbulünün XVII. Asırda Aydın tezgahlarından çıktığını Evliya Çelebi'nin izahlarından anlıyoruz ki, bu üstünlüğün nerede ve ne zaman başladığı ve ne vakte kadar sürdüğü henüz araştırılmış değildir.

İzmir ve Aydın gibi Ege bölgesi topraklarımızda yer yer yörelenip gün görmüş ve tutunup kalmış tekli Zeybek oyunları ve onların, türkü, yer veya şahıslara bağlı adları uzunca bir liste tutar: İnce Mehmet, Ger Ali, Sarı Zeybek, Harmandalı, Bergama, Bakırlı, Köroğlu vs. başlıklı Zeybek Oyunları az veya çok yaygın, yahut da pek yörelilik görünmüşlerdir. Birde çıktığı yeri hiç aşamadan yaşayıp uzun ömürlü kalabilenleri olmuştur. Müşterek vasıfları (Ortak özellikleri); 9 / 8 veya 9 / 4 tartımlı havalarının olması bazılarının türküsünün de bulunması ve yiğitçe tavırlarındaki belirli figürlerdir. Kadınlarca da, kendi aralarında daha yumuşak surette oynanırlar. Yeni Zeybek Oyunları fürese, müşterek karakter, yine de değişmez. Adları bilinmese ve oyunsuz olarak sadece havası çalınsa Zeybek tarzlı olduklarını derhal anlarsınız. Gelenek, işte bu yiğitçe karakteriyle asırları aşmıştır.

İZMİR YÖRESİ TÜRKÜLERİ

İZMİR'İN KAVAKLARI

İzmir'in kavakları
Dökülür yaprakları
Bize de derler Çakıcı
Yar fidan boylum
Yakarız konakları

Selvim senden uzun yok
Yaprağında gözüm yok
Gamalı da zeybek vuruldu
Yar fidan boylum
Çakıcı'ya sözüm yok

AH BİR ATAŞ VER

Ah bir ataş ver
Cigaramı yakayım
Sen salın gel
Ben boyuna bakayım

Uzun olur gemilerin direği
Ah yanık olur anaların yüreği
Ah çatal olur efelerin yüreği

Ah vur ataşı
Gavur sineye koy yansın
Arkadaşlar uykudan uyansın

Uzun olur gemilerin direği
Ah yanık olur anaların yüreği
Ah çatal olur efelerin yüreği

GELENEKSEL YAŞAM İzmir'de Düğün ve Evlilik

Hepimizin bildiği bir söz vardır "İki bayram arasında düğün olmaz" diye İzmir'in geçmişte kalmış yaşantısında, sonu yeni bir yuva kurulmasına ulaşan ilişkilerin nasıl olduğuna ayırdığımız bu yazıyı da esprisine uysun diye iki bayramın sonrasına bıraktık. Araştırmalarım ile yakından ilgilenen dostlarım "ülkemizdeki bir çok yörenin evlenme yada düğün adetlerini ve geleneklerini iyi bildiklerini ama İzmir'in bu konuda nasıl bir geleneğe sahip olduğundan haberleri olmadıklarını" uzun bir zamandır söyleyip dururlardı. İzmir' de Bayanlar Arası Eğlencenin Merkezi: Kadın Hamamları.

Bir şehir Akdeniz kıyısında, güneşi bol, iklimi güzel ve çevresi cennet misali olur da, orada gönül işleri de o oranda yoğun ve sıcak olmaz mı? Hele o şehir İzmir gibi bir Dünya incisi olursa İzmir, günümüzde olduğu gibi Cumhuriyet öncesinde de hemen her millettten insanın sokaklarında oldukça rahat dolaşabildiği bir şehirdir Rıhtımdan itibaren art arda sıralanan Frenk, Rum, Ermeni ve Yahudi mahallelerinin ardında ve şehrin yüksek bölgelerinde yer alan Türk mahallelerinde yaşayan hemşehrilerimiz dinlerine oldukça bağlı ancak asla bağnaz olmayan insanlardır. Yeryüzünün her yerinde olduğu gibi İzmir'de de delikanlılar genç kızları herhangi bir şekilde görüp hoşlanmakta ve evlenmek istemektedir.

Ancak en yaygın eş seçimi “görücü usulü” ile olmaktadır Evliliğe aday genç kızların müstakbel kayınvalideleri tarafından görülebilecekleri en uygun yer ise hamamlardır. Çünkü gerek evlilikten önce, gerekse evlilikten sonra İzmirli hanımların en özel ve en eğlenceli mekanları kadın hamamlardır.

Eski İzmir’de bazı konak ve evlerin hamamları bulunmaktadır. Çoğu zaman ailenin yakınlarıyla, dostları konak hamamlarına davet edilmekte, söyleşilip eğlenilmektedir. Ancak bu sohbet ve eğlencenin en curcunalıları mahalle aralarındaki hamamlarla çarşı hamamlarında olmaktadır. Haftanın belli günlerinde yalnızca bayanlara açık olan bu hamamlardaki eğlenceleri günümüz gazinolarındaki “kadınlar matinesi”ne benzetmek doğrudur. İşte böyle hamam günleri, her yaştan İzmirli bayanlar koltuklarında bohçalar, ellerinde çeşitli kap kaçakla erkenden hamam yolunu tutmakta, hatta biraz da acele etmektedir. Çünkü böyle günler hamamda iyi bir yer tutabilmek savaşta kale zapt etmek kadar önemlidir. Hele aylardan Ramazan ise bu yer kapma işi adeta bir boğuşmaya neden olmaktadır. Hamamın, ortası küçük şadırvanlı salonunda ya da soyunma yerlerinde hep birlikte iftar açılmakta, sonra da iyi bir kurna kapabilmek için içeriye koşuşturulmaktadır. Musluğu bol su akıtan, üstelik hamamın her yanını iyi gören kurnalardan birini zapt etmek de oldukça önemlidir. Çoğu zaman bu nedenle kurna başında şamata çıkmakta hatta bu patırtı bazen hanımlar arasında küçük çaplı bir göbek taşı savaşına da dönmektedir. Ramazan ayı dışındaki zamanlarda bu hamam alemleri daha da renkli almaktadır. Çünkü tüm yiyecek içecek işi de göbek taşı üzerine taşınmaktadır. Bir yanda dolmalar, köfteler, börekler yenilip cacıktan şerbete kadar her türlü içecek tüketilmekte, diğer yandan da göbek taşı üzerinde hamam taşlarından darbukaların çıkardığı ritimlerle avaz avaz fasıllar geçilip, göbekler atılmaktadır. En gencinden, en yaşlısına kadar tüm hanımlar kara halinde şarkılar, türküler söylemektedir. Bu arada seslerinin pek de güzel olmadığı bilinenlerden bazıları, hamamda bulunduklarını unutarak çın çın çınlayan seslerinin yankısına kendilerini kaptırmakta ve “seslerinin güzel olmadığı” hakkındaki kararın yalan ve yanlış olduğuna inanarak, bu kez avaz avaz bağırarak “göbek taşı korosu”na katılmaktadır. Gırtlakları yorulan hanımlar bu kez kurna başlarında üçerli, dörderli gruplar oluşturmakta ve aralarında dedikodu muhabbeti başlamaktadır. İşte tüm bu curcuna içinde gelin olmaya aday kızlar, delikanlı anneleri ya da çöpçatanlığı iş edinmiş kadınlar tarafından gözlenmekte ve her davranışların ayrı ayrı değerlendirilmektedir.

Özellikle akşam saatlerine denk gelen hu hamam eğlenceleri sırasında mahallenin bazı cesaretli gençleri özellikle mehtapsız gecelerde- hamamın çevresinde kal gezen bekçiye görünmeden tam göbek taşının üstüne gelen kubbeye tırmanmakta ve aradaki küçük camlı deliklerden, camın alt tarafında yoğunlaşan buharın elverdiği ölçüde aşağısını seyretmeye çalışmaktadır. Cennetteki hurileri seyrederek gibi bu oldukça cüretkar sevdaya kalkışan, bu tip fazla cesur delikanlıların genellikle fark edildikten sonra yakalanıp, deyim yerindeyse “eşek sudan gelinceye kadar” cennetten çıkma dayak yemeleri ile ilgili haberler de zamanın gazetelerinde yer almaktadır.

Bu kadın hamamlarının çevresinde sevdikleri kızları görebilmek için bekleyen delikanlıların heyecanı da görülmeye değerdir. Bu gençler önceden hazırladıkları ve üzerine sevda sözcükleri yazılmış küçük kağıtları genellikle ellerine bir kaç kuruş sıkıştırdıkları küçük çocuklarla sevdikleri kızlara ulaştırmaktadırlar. Bunları aralarında kadın kıyafetine bürünerek sevdiklerine sokulmaya çalışanlar da bulunmakta ancak bunlar da önünde sonunda fark edilerek “cennetten çıkma” sapayı tatmaktadırlar.

Hamamda Asla Söylenmeyecek Bir Söz: Maşallah!

Mahalle hamamlarının hemen tüm Türk şehirlerinde olduğu gibi İzmir’de de özel bir yeri vardır. Geçen yüzyıldaki toplum yapısı içinde bir kadının genç kızlığından, boy boy torunlara sahip nine oluncaya kadar tüm hayatı boyunca oldukça önemli bir yer tutan bu hamamlar, şehirlerimizin “olmazsa olmaz” özelliklerindendirler.

Geçen yüzyılda birçok Türk şehrinde olduğu gibi İzmir'deki kadınlar hamamları da anneleriyle birlikte gelmiş anlarca çocuğun ciyak ciyak bağrışıp her yeri inlettikleri. kapılan kafesle örtülü, adeta masal diyarı yerlerdir. Ağzına kadar kadın ve çocukla dolu bir hamamdaki yaygarayı bir düşünün! Bu nedenle gürültülü yerler için kullanılan “Kadınlar hamamı gibi” deyimini a dönemlerden günümüze kalmış bir sözdür.

Cumhuriyet öncesi toplum yapımızda kadının erkekten kaçması ve buna mecbur bırakılması yüzünden gündelik yaşantımızda kadını, erkekli iki ayrı dünya yaratılmıştır. Kadınların umuma açık yerlerde, parklarda, tiyatroya da sinema salonlarında görünmesi en büyük ayıpların başında gelmektedir. Müslüman Türk kadını tiyatro sanatçısı olarak Atatürk'ün verdiği izinle sahneye ilk kez İzmir'de çıktığı gibi, bir sinema salonunda da erkeğinin yanındaki yerini yine a büyük insanın verdiği direktifte İzmir'de almıştır. İşte Cumhuriyet öncesi böylesi kuşatma ve baskı altında bulunan kadınlarımız için hamam demek adeta özgürlük anlamına gelmektedir. Bu nedenle kadın hamamlarında zaman zaman çeşitli eğlenceler ve kanserler bile düzenlenmektedir. Kadınlar arasında çeşitli oyunlar da oynanmakta ve bunlar arasında “lades” ve “peçiç” başta gelmektedir. Bu oyunlarda kaybedenler, genellikle bir başka günün hamam eğlencesini düzenlemekle cezalandırılmaktadır. Bu hamamlarda verilen ziyafetler de pek ünlüdür. Göbek taşına peştamallar serilmekte ve görenlerin ağızlarının suyunu akıtacak nefasette sofralar kurulmaktadır. En revaçta yiyecekler kabak, domates, patlıcan ve sarmadan oluşan karışık dolma; musakka ve karnı yarık başta almak üzere her türlü patlıcan yemeği, her çeşit turşu, kabaktan yapılanı da dahil olmak üzere her çeşit köfte ve börektir. Bu ziyafette göbek taşının üstündeki kubbeden damlayan sular altında yemek büyük bir iştahla yenmektedir. Hamama çoluk-çocuk gelmek adet olduğundan, genellikle sekiz-on yaşına kadar erkek çocuklara pek aldırış edilmezken, biraz irice erkek çocuklara hamama gelen hacı nineler mutlaka itiraz etmekte ve “Evladım, anana söyle, haftaya babanı da getirsin bari” diyerek bir daha gelmemelerini istemektedirler.

Kadın hamamlarını işleten kadınlar genellikle görmüş, geçirmiş kimselerdir. Kime nasıl davranacaklarını iyi bilmektedirler. Bu nedenle köklü ailelerin kadınlarına fazla hürmet etmekte ve bütün isteklerini. “Baş üstüne efendim” diyerek hemen karşılamaktadırlar. Bu hamamlarda çalışan başka kadınlar da vardır ki bunların başında “Usta”lar gelmektedir. Bunlar hanımları bir güzel yıkamakta ya da hamam deyimiyile “şartlamakta” ve “paklamakta”dır. “Natır hanım”lar ise su getirmekte, kahve ikram etmekte ya da peştamal taşımaktadırlar.

Evlenme çağına gelmiş genç kızlar hamamda en çok dikkat çeken ve gözlenen kişilerdir. Özellikle böyle kızlardan uzun saçlı olanların çok beğenilmekte ise de hiçbir zaman “Maşallah” denmemektedir. Çünkü bu sözcük hamamda hiçbir zaman kullanılmamaktadır. Temizlenmek için gidilmiş olan hamamda içinde “Allah” adı geçen bir sözcük asla söylenmemekte ve yalnızca “Kırk bir buçuk” demek yeterli olmaktadır. Hamile olanlara herkesin özen gösterdiği ve oturmasına, kalkmasına yardım ettiği kadın hamamları daha çok kına, kükürt ve zırnıklı ilaçlar kokmaktadır.

Gelin Hamamı

Mahalle hamamlarında gerçekleşen en özel günlerden biri de “Gelin Hamamı”dır. İzmir'deki evlilik ve düğün geleneğinde önemli yeri olan günlerden biri de, dünya evine giren genç kız için zıftan önce düzenlenen bu hamam törenidir. Her iki ailenin her yaştan hemen tüm kadınları ile yakın akraba ve komşu kadınların da davetli olduğu özel hamam töreninin baş konuğu olan “gelin”in evden hamama götürülmesi İzmir'de başka şehirlere oranla daha “sessiz” biçimde gerçekleşmektedir. Ancak kafilenin sokaktaki sessizliği hamama girer girmez bozulmakta ve adeta kıyamet kopmaktadır. Önceden yapılan anlaşma ile o gün özel olarak kapatılan hamamın göbek taşında genellikle ut, keman ve teften oluşan bir kadın saz takımı ve onların yanı sıra peştemala sarılmış çengiler de hazır bulunmaktadır.

Gelin hamamı kafilesi içeriye girer girmez şenlik başlamakta, şarkılar söylenmekte, göbekler atılmaktadır. Yenge hanımın ve tecrübeli natır kadınların büyük bir özenle gelini yıkamaları sırasında, saz takımının hamamın buharından akordu düşen ut ve derisi yumuşayan tefin nezleli ahengi ile coşan kalabalık, kurtlarını bir güzel dökmektedir. Bu arada kadın hamamlarının değişmez başka tiplerinin de bulunduğunu söyleyebiliriz. Bunların başında kadın satıcılar gelmektedir İzmir'deki kadın hamamlarının gözde satıcıları içinde en başta susam helvası ya da kağıt helva satan arap bacılar gelmektedir. Bunların "Gelin Hamamı" sırasındaki önemli bir görevi de; gelin yıkanırken iç kısma alınmayan çocukları yaptıkları maskaralıklarla güldürerek oyalamaktır.

Kadın hamamlarına ait bu adetler ve bu hamam eğlenceleri toplumsal gelişmemizin içinde tarihteki yerlerini almış ve bir çoğunun yalnızca adı kalmış hamamlarla geçmişte kalmışlardır. Cumhuriyet döneminin Türk kadınına tanıdığı sosyal haklar, eski hamam geleneğinin tamamen anılarda kalmasına neden olmuştur. Hamam sözcüğü çağdaş Türk kadını için artık yalnızca "yikanma yeri" anlamını taşır kalmıştır. Günümüzde İzmir hamamları da yavaş yavaş kaybolmaktadır. Hem bulundukları yerlerdeki arsa bedellerinin inanılmaz artışı, hem de günümüzün hızlı yaşam temposun içinde oldukça zaman alan "hamam keyfine" ilginin azalması onların da bir bir kapanmasına neden olmaktadır. Nasıl Kız İstersin?

1930'lu yılların başında İzmirli delikanlılar arasında oldukça moda olan bir kanto vardır. Belgeliğimizde özel olarak sakladığımız bu parçanın sözlerini yaklaşık yetmiş yıllık bir aradan sonra konuyla ilgili olduğu için burada bir kez daha sunuyoruz:

Yollarda kukla gibi gezenleri istemem!
Etrafa gözlerini süzenleri istemem!
Boynuna mavi boncuk dizenleri istemem!
Yürümekten, koşmaktan bezenleri İstemem;
Benim alacağım kız sporcu olmalıdır!
Asi genç kız dediğin kuvvetli, canlı gerek!
Karşısında korkudan titremelidir yürek!
Sandalda çekmelidir, çıplak kollarla kürek,
Benim alacağım kız sporcu Olmalıdır!
Gözleri ister ela, ister lacivert olsun,
Yeter ki pazuları bir taş gibi sert olsun!
Ondan sonra sevdası yüreğime dert olsun,
Benim alacağım kız sporcu olmalıdır!
Biliyorum: Böyle kız rast geldiğine çatar,
Eğer hiddet ederse, tozu dumana katar,
Bazen boks yapmak için bana da dayak atar,
Razıyım; benim karım sporcu olmalıdır.

Buyrun Gelin Alayına

Geçen yüzyılda ülkenin birçok yerinde olduğu gibi İzmir' deki çoğu evlilikte de gelin ve damat birbirlerini görmeden evlenmektedir. Her iki genç birbirini görüp tanımadan söz kesilmekte, nişandan hemen sonra da imam nikahı kıyılmaktadır. Ancak yine de iki gencin düğünden önce görüşüp konuşmaları adeta bir hafiflik olarak değerlendirilmektedir. O dönemlerde düğün mutlaka Perşembe günü yapılmakta, zifaf da mutlaka Perşembe gecesi olmaktadır. Şayet kız erkeğin evine gidecekse Perşembe günü öğleye doğru kız evinin önünde arabalar sıralanmaktadır. O zamanlar henüz otomobil olmadığından sözünü ettiklerimizin tümü atlı arabadır. Damadın zenginliğine göre bu arabaların sayısı iki ya da üç taneden aşağı olmamak şartıyla artıp gitmektedir İzmir'in ünlü ailelerinin arasında gerçekleşen bazı düğünlerde bu arabaların sayısının ellinin üzerine çıktığı da görülmüştür. Gelinin bineceği araba mutlaka kupa olup, perdeleri de tamamen iniktir. Bazen arabaya binen gelini sokaktaki

erkekler görmesin diye araba ile evin arasına iki taraflı bezler gerilmektedir. Genç gelin beyaz elbiselerini giymiş, çözükle saçları omuzları üzerinden bırakılmış durumda evinin kapısına gelir. O dönemlerde kadınların hemen tamamının saçları uzundur. Gelinin başında üzerinde tuğ bulunan pırlantalı bir taç vardır. Yanaklarıyla çenesinde pırlanta taklidi iri pullar yapıştırılmıştır. Ailesinden kendisine yakın kadınlardan birinin yardımıyla ve gelinliğinin uzun eteğini sürükleyerek kendisine ayrılan arabaya biner. Arabada gelinin yanına yine yakını olan kadınlardan biri otururken, karşısına ya kız kardeşi ya da yakınlarından gelin adayı bir kız oturmaktadır.

Yola düzülen bu konvoyun en önünde yer alan gelin arabasını izleyen diğer arabalarda her iki tarafın yakınları ve akrabaları bulunmaktadır. Tüm arabaların yanlarında bulunan fenerlere birer, ikişer metrelik basma kumaşlar bağlanmakta, bunlar daha sonra arabacıların bahşişi olarak bırakılmaktadır. Günümüzdeki düğün ya da sünnet alaylarında yer alan taksilerin aynalarına havlu ve benzeri kumaş bağlamak geleneği, sözünü ettiğimiz eski gelin alaylarından kalmadır. Gelin alayı damadın evine, İzmir'in Türk mahallesindeki bu konvoyun geçebileceği büyüklükteki hemen tüm cadde ve sokakları dolaşarak gitmektedir. Bu arada damat evinde düğün başlamış ve ince saz takımı oynak havaları çalmaya başlamıştır. İnce saz gelin alayı evin kapısı önüne gelince çalmayı keser. Bu arada evde büyük bir hareket başlar. Evin kapısı ile gelin arabasının arasına burada da aynı bezler gerilmiştir. Bu kumaştan tünelin içinden geçerek damadın evine giren gelini kapıda damat ailesinin büyüğü karşılayarak gelinin beline kıymetli bir kuşak bağlar ve orada beklemekte olan damada dönerek "Al emaneti oğlum!" diyerek kızı takdim eder.

Damat, koluna giren kız ile birlikte evin ikinci katın a çıkan merdivenlere doğru yürürken çevreden "Kırk bir kere maşallah! Birbirlerine ne kadar yakıştılar" sesleri duyulmaktadır. Bu arada damada görünmemek için başlarını örten kadınlar da göze çarpmaktadır. Damat merdiven başına geldiğinde, önceden hazırladığı küçük gümüş kuruşlar gelinin başı üstünden çevreye serpmekte ve bu hareketle birlikte orada bulunan tüm çocuk ve hatta bazı kadınlar itiş kakış içinde yerden para toplamaktadırlar.

Gelin ile damadın böyle kol kola yürümesinin evlenme geleneğimizdeki adı "Koltuk töreni"dir. Bu tören o zamanlarda evlenme geleneğinin yapılması zorunlu aşamalarından biridir. Damat bey koluna taktığı gelinin başına çil kuruşları serpe serpe üst kata çıkar. Daha tenha olan bu katta onları kayın valideler, baldız ve görümcelerle, yakın akrabalar karşılamaktadır. Damat kolundaki gelini bu katta özel olarak hazırlanan bir odaya alır. Bu odanın adı "İntizar Odası" dır. "Bekleme Odası" olarak da nitelendirebileceğimiz bu odada gelin için hazırlanmış özel bir koltuk bulunmaktadır. Gelini bu koltuğa oturtan damat hemen yanındaki bir kanepede ya da koltuğa kendisi ilişir. İntizar odasının kapısı asla kapatılmayıp açık bulundurulmaktadır. Bu arada evdeki tanındık ve yakınlar meraklarını yenemeyip bu töreni yakından izlemek üzere odanın kapısını çevresinde yerlerini almışlardır. Gelin ile damadın odadaki yerlerini almalarından sonra bu törendeki rol sırası "Yenge hanım"a gelmiştir. Yenge hanım olmak her kadının harcı değildir.

Gelin ve damat tarafından bilinen, ayrıca iki ailenin de güvenini kazanmış olması gereken bu kişi aynı zamanda girgin, güler yüzlü ve neşeli birisi olmak zorundadır. Yenge hanım yeni evlilerin teşrifatçısıdır. İşte bu yenge hanım odadaki yerlerini almış olan gelin ve damadın yanına giderek "Hoş geldiniz hanım kızım, safa geldiniz bey oğlum" sözleriyle her ikisini de selamlar. Söylediği tatlı sözlerle havayı yumuşatmaya ve gelinle damat arasında sıcak bir bağ kurmaya çalışır. Sıra damat beye ikram edilecek kahveye gelmiştir. Bu arada damadın küçük kız ya da erkek kardeşi ile gelinin kız kardeşi, yenge hanımın gözetiminde odaya alınır. Bu yaramazlara damadın herhangi bir övgüsü ya da gelinin küçük bir gülümsemesi çok önemli bir sevgi gösterisi sayılır.

Artık kahve gelmiştir. Kahveyi ağırdan alarak yudumlayan damat genellikle ilk kez o gün karşılaştığı hayat arkadaşıyla konuşmak için bir bahane aramakta, bunun için de günün

önemli bir haberinden ya da düğünün kalabalığından söz etmektedir. Ama o zamanın geleneğinde damadın üst kattaki kadınlar arasında "Bir kahve içiminden" fazla zaman kalmasına izin verilmemektedir. Bu nedenle alt kattaki ince saz takımı oynakça bir hava tutturmakta ve bu ses damada son uyarı olarak bilinmektedir. O an için ayrılmak zamanının geldiğini bilen damat geline selam verip odadan ayrılır.

Düğün Evinde Kadınların Şenliği

Alt kata inmek üzere merdiven başına yönelen damadı burada bir kadın kalabalığı karşılar. Bu meraklı kadınlar damadı kısa süreli olsa da görebilmek, yaşlı mı ya da genç mi olduğunu anlamak, herhangi bir yerinde görünür bir kusuru olup olmadığını anlamak için toplanmışlardır. Nihayet içlerinden bazıları " Damat beye yol verin, müsaade edin" ya da " Damat bey geçemiyor, bunaldı zavallı" gibi feryatlarla merdiven başındaki kalabalığın aralanmasını sağlar ve damat bey de alt kata inmeyi başarır.

Az da olsa damatların gelin evine "İç güvey" girdikleri de görülmektedir. Böyle durumlarda onlarca arabadan oluşan "Gelin alayı" yapılmaz ve damat bey bir araba ile gelinin evine gider. Kuşak bağlama ile koltuk merasimleri de gelinin evinde yapılır.

Düğün, ister damat isterse gelin evinde olsun her iki tarafın yakınlarına mutlaka yemek verilme adeti vardır. Düğün evinde o gün özel olarak tutulmuş olan bir aşçı, sabah erken saatlerde peştamalını kuşanarak yemek kazanlarını kaynatmaya başlar. Bu arada evin uygun olan odalarında sofralar kurulmaktadır. Kadınlar kısmında öğle yemeği saati gelince de kayın valide, görümce, elti, hala, teyze başta olmak üzere tüm akraba, yakınlar ve dostların katılmasıyla sofra başına geçilir. Yemek listesi genellikle şu yemeklerden oluşmaktadır. Terbiyeli tavuk suyu ve tavuk ciğeriyle yapılmış çorba. Bu çorbaya "Düğün Çorbası" da denilmektedir. Tavuk kızartması, mevsimine göre bir sebze yemeği. Genellikle bamya olmasına gayret edilmektedir. Sonra börek ve ardından bir sebze yemeği daha ve en sonunda pilav ile zerde. Pilav ile zerde bu sofranın en karakteristik yemeğidir. Pilav, üzüm ve fıstık katılarak, tavuk suyu ile iç pilav olarak pişirilmiştir. Zerde ise safrandan yapılmış sarı renkli bir sütlaçtır. Anlatmaya çalıştığımız düğün günü boyunca gelin hanım her zaman olduğundan daha ağırbaşlı ve ciddidir. Evdeki konuklar arasında özel olarak hazırlanmış, çekici görünümlü bir kanepede oturmaktadır. Genellikle İstanbul kökenli bazı aileler ise gelini bir kaç basamakla çıkılan, üstünde özel bir tavamı bulunan taht benzeri bir koltukta oturtmaktadırlar. Gelinin arkadaşları olan genç kızlar ise onun yanına sokulmakta ve kulaktan kulağa bir şeyler konuşarak, fıkır fıkır gülüşmektedir.

Düğün günü boyunca kapısı açık bulunan gelin evine bazen yakın olmayan kadınlar da içeriye girip gelini görmektedirler. Ancak tüm konuk kadınların en çok merak edip görmek istedikleri şey ise gelinin yatak odasıdır Gelinin karyolasının döşenmesine ve odanın eşyasına bir kere olsun göz atıp ardından dedikodusunu yapmak tüm konuk kadınların vaz geçemeyeceği bir dürtüdür.

Düğün evindeki kadınların bu çalgılı eğlencesi akşam saatlerine kadar sürmektedir. Bu arada gün boyunca evin kapısı önünde nöbet tutan mahalle bekçisi büyük erkek çocukların içeriye girmelerini engellerken, çocukların kendi aralarındaki ufak tefek kavgalarda da hakemlik yapmakta; bu arada sigarasını keyifle tütürerek akşam damat beyden alacağı bahışları düşünmektedir.

Bu arada gün boyunca çevresinde yaşadığı curcunadan sıkılan bazı nazlı gelinler, kalabalıktan ya da kendisine yöneltilmiş bakışlardan etkilenerek baygınlıklar geçirmekte ve hemen kalabalığın giremeyeceği bir odaya alınarak çiçek suyu ya da çeşitli kolonya ile kendine getirilerek bir zaman dinlenmesi sağlanmaktadır. Bu arada dışarıda merakla bekleyen onca kadın için yeni bir dedikodu konusu doğmuştur. "Aa... Tazecik haklı, ne kadar da kalabalık... Ne yapsın yavrucuk!" diyenlerin yanı sıra yanındaki kulağına eğilerek "Naz efendim... Naz... Hiç bir şeyi yok!" diyenler de görülmektedir.

Bu hayli hareketli günün sonunda, genellikle akşam ezanı okunmadan evdeki kadın kalabalığı yavaş yavaş aralanarak ve gelin evi tenhalaşmaya başlamaktadır. Ezana doğru da düğün evindeki konuk kadınların tamamı gitmiş olur. Artık sıra erkeklerin cümbüşüne gelmiştir.

Düğün Evinde Gece

Akşam ezanından sonra damat bey yakınları ve arkadaşlarının ortasında eve gelir gündüz evde curcuna yaratan konuk kadınlar dan kimse kalmamıştır. Erkekler eve gelir gelmez gündüz kadınlar için hazırlanan sofraların aynısı erkekler için hazırlanır. Sofra servisini bu kez ailenin yetişmiş delikanlıları yapmaktadır. Evin birkaç odasında birden sofra kurulduğu için yaşlılar ve önemli konuklar aynı sofra başında toplanmakta, herkes akrasıyla birlikte olmaya dikkat etmektedir. Yenilen yemekler, gündüz kadınlara sunulanların aynısıdır ve bu yemek de pilav ile zerde yenilerek sona ermektedir.

Bazı hali vakti yerinde İzmirli aileler bu akşama yaşlıca bir imamı da davet etmekte ve hazır bulunan erkekler yatsı namazını bu imamla birlikte evde kılmaktadırlar. Namazın sonunda imam efendinin yaptığı "Hayırlı bir aile kurulmasına", "Memlekete ve millete yararlı çocuklar yetiştirilmesine" yönelik duaya herkes "Amin" diyerek katılmaktadır. Eğer damat yatsı namazını camide kılmışsa, bu dua yakın akrabasıyla birlikte eve dönüşte kapı önünde edilmektedir. Bazı mahallelerde dua bitince, arkadaşlarının damadın beline yumruk indirdikleri de görülmektedir.

Yatsı namazının sonunda ev halkı dışında tüm konuklar düğün evini terk ederler ve ev birden sessizliğe bürünür. Damat gündüz gelinle birlikte çıktığı merdivenlerden bir kez daha ağır ağır çıkar. Onu gelin hanımın odasının kapısı önünde "Yenge hanım" beklemektedir. Yenge hanım güler yüzle karşıladığı damat beyi odaya alır ve gelinle damat bir kez daha selamlaşır. Gelinin yüzü uzun, şeffaf bir duvakla örtülmüştür. Yenge hanım kahve yapmak için mutfığa gider ve genç çift kısa bir zaman odada yalnız kalır. Damat gelinin yüzündeki duvağı açmak için hamle yaparsa da gelin eliyle bunu engeller. Bunun üzerine damat "yüz görümlüğü" olarak hazırladığı değerli bir yüzük ya da küpeyi geline takdim ederek duvağı açmak iznini alır. Bu sırada yenge hanım damadın kahvesini getirmiştir. Kahveyi ikram eden Yenge hanım çifti baş başa bırakarak odadan çıkar. Gerek kahve içerken, gerekse kahveden sonra damat bey gelin ile ilk kez tanışmanın verdiği çekingenlikle konuşmaya çalışır. Kısa bir söyleşiden sonra da ayağa kalkan damat bey namaz kılmak için hazırlanır. Seccadesini kibleye karşı kendi serer ve Allah rızası için iki rekat namaz kılmak üzere secdeye durur. Bu anda gelin de odanın bir köşesinde kibleye karşı sessizce ayakta durarak namazın bitmesini beklemektedir.

Damat namazın sonunda sağlık ve mutluluk dileğinde bulunurken gelin de ellerini kaldırarak duaya katılmaktadır. Namaz ve dua tamamlandıktan sonra sıra işin eğlenceli kısmı olan "Ayağa basmaya" gelir. Genç çiftten hangisi daha çabuk davranırsa diğerinin ayağına basar.

Günümüzdeki nikah törenlerinin de en eğlenceli anı olan bu gelenek günümüze bu eski düğün günlerinden kalmıştır. İki gençten hangisi diğerinin ayağına daha çabuk basarsa, evlilik boyunca onun sözünün geçerli olacağına inanılmaktadır. Bu uzun ve yorucu düğün gününün sonunda ise yeni evliler "Bir yastıkta" kocayacakları yepyeni bir hayatın başlangıcı için yataklarına girerler.

19. Yüzyılın sonlarında kaybolan bir geleneğimiz de Yenge hanımın zıfak odası kapısında sabaha kadar beklemesidir. "Damat beyin gelinden hoşnut olduğu" müjdesini sabah evin büyüklerine ilk haber veren de bu yenge hanım olmaktadır.

Isırgan Otlı Eşler

Kaybolan İzmir'in evlilik geleneğinde ısırgan otunun da özel bir yeri vardır. Yanlış okumadınız: "Dala diken" olarak da bildiğimiz ısırgan otu! "Isırgan otunun Yılbaşı geceleri kullanıldığını" söylersem hayretinizin daha da artacağına eminim.

Eski İzmir'de Yılbaşı özellikle Rumlar tarafından büyük eğlencelerle kutlanmaktadır. Şehrin yabancı mahallelerinde kumar oynamak üç gün üç gece serbesttir. Hatta bir çok yerde bu günlere özel kumarhaneler açılmaktadır. Bu kumarhaneler belki de günümüz "casino"larının ülkemizde görülen ilk örnekleridir. Bu yerlerde en çok para yitirenler de tıpkı günümüzde olduğu gibi yine Türklerdir. Henüz Miladi takvim kullanılmadığı için Türkler arasında her hangi bir önemi olmayan bu eski Yılbaşı kutlamalarına nedense genç erkeklerimizin tümü büyük ilgi duymakta ve sözünü ettiğimiz kumarhanelerde sabaha kadar ceplerini boşaltmaktadırlar. Hatta bunların arasında üç gün boyunca kumar masalarının başından kalkmayanlar da bulunmaktadır. Bu gençler arasında sırf yılbaşı geceleri kumar oynamak için haftalarca hatta aylarca önceden para biriktirenlere rastlanmakta, parası olmayanlar ise ne yapıp edip birilerinden ödünç almaktadır. Kumar için ödünç alınan bu paraların çoğu geri de verilmemektedir. İşte Türk erkekleri bu yılbaşı eğlencelerinde kumar oynamaya bayılırken, evde sabahlara kadar onlar bekleyen kadınlar başlarına ısırgan otu takmaktadır. Kocaları, kardeşleri, babaları ya da dayı oğulları Rum bitirim hanelerinde kumar oynarken, onlar gece yarısına kadar başlarındaki ısırgan otlarıyla oturduktan sonra yatmaktadır. Bunu yapmalarının nedeni de “ Erkeklerinin evden ayrı geçirdikleri gecenin tadını çıkaramamaları ve burunlarından gelmesi” dileğidir. Sözün kısası; eski kadınların inancına göre başlara ısırgan otu takan kadınların erkekleri böyle eğlence gecelerinin tadını çıkaramayıp, bilmem nerelerine ısırgan otu gibi batmaktadır.

Yaptığım araştırmalarda bu geleneğin bir de duası olduğunu öğrendim. Ancak bu duanın sözlerini elde edemedim. Ancak o dönem kadınlarının duası kabul olsa gerek ki, tüm erkeklerimiz sabahlara kadar kumarda ceplerindekinin tamamını kaybetmekte, sabah olunca da soluğu en yakın hamamda alarak ancak kendilerine gelebilmektedir. Gelin, sözü o dönemde bu nedenle söylenmiş bir deyişle bağlayalım: “ Bitirimde bayılan, hamamda ayılır.”

Eski Evlerde Harem

Türk kadını yüzyıllar boyunca kafes arkasında, çarşaf içinde yaşamıştır. Kadının erkek ile görüşmesi ve yüzünü açması ayıp sayılmıştır. Hayatları boyunca babaları ve erkek kardeşlerinin yanı sıra kocalarından başka bir erkeğin huyunu suyunu tanıyamayan kadınlarımız, bütün erkekleri bu gördükleri tiplerden biri gibi düşünmüşlerdir. Hayat boyu bu şekilde kapalı bir alemin tutsağı olarak yaşayan kadınlarımız erkeklerden tümüyle başka türlü düşünen, hayat felsefeleri dışarıdaki gerçeklerden tamamen kopuk olarak kocamışlardır. Cumhuriyete kadar kadının bu nedenle eksiklik duyduğu ve bu hayata karşı koyduğu pek görülmuş şey değildi. Asırlar boyu kadın erkekten o denli ayrılmıştır ki, ayrıca bir kadın konuşması oluşarak, kadının dili erkekten fark edilir biçimde söyleyiş özellikleri göstermeye başlamıştır.

Arapça' da “Girilmesi yasak olan yer” ya da “kutsal ve saygın olan şey” anlamında kullanılan “Harem” sözcüğü saray, konak ya da evlerin kadınlar için ayrılmış bölümüne verilen addır. Erkeklerle ayrılan bölümlere ise “Selamlık” denilmektedir. Günümüzde bir çok yayın organında ve de oldukça ünlü TV spikerlerinin konuşmalarında bile “Haremlik – Selamlık” olarak söylenen deyimdeki “Haremlik” sözcüğü büyük yanlışlıktır. Harem sözcüğü ayrıca "Eş" anlamına da gelir.

Zengin ailelerin büyük konaklarında harem dairesi kadınlığın kaynaştığı büyük ve geniş bir alemdir. Oraya belirli kuralların getirdiği düzen dışında hiçbir erkeğin girmesine olanak yoktur. Evin beyi selamlıkta erkek hizmetkarlar ve erkek konuklarla ayrı bir alemden yaşamakta, hareme çıkacağı zaman kadınlarda bir özen ve hazırlık göze çarpmaktadır. Genellikle Bolulu ustaların çalıştığı büyük konak mutfakları, harem ve selamlıktan bir döner dolapla ayrılmıştır. Bu dolap durağan bir eksen üzerinde dönen, içi yemek kaplarının konulacağı raflara bölünmüş garip bir cisimdir. Bu raflara mutfak kısmındaki pencereden yemek yerleştirildikten sonra dolap çevrilir ve diğer yandakilerin bu yemekleri alması sağlanmaktadır. Biraz irice yapılı ve on-on iki yaşındaki erkek çocuklardan bazı anormal

kadınlar "Bu artık erkek olmuş" diyerek kaçmaktadır. Bu kadınlar için "Horozdan kaçan" tanımı kullanılmaktadır. Öte yandan azınlıklara mensup gayri Müslim kadınları da "Kaçılması gereken yaratıklar" olarak var sayıp, başlarını örten kadınlara da rastlanmaktadır. Bu tipler böyle davranmalarının nedeni olarak şu saçma görüşü savunmaktadırlar. "Gayri Müslim kadınlar erkeklere göründükleri için, onların üzerlerine sinmiş erkek bakışları vardır. Bu nedenle onları da erkek gibi var sayarak örtünmek gerekir." Öte yandan konu komşudan bazı kadınlar ellerinde büyüdükleri düşünülen erkek çocuklara karşı yalnız başlarını örtmekle yetinmektedirler.

Kadını örten giysiler eski dönemlerde çeşitli biçim ve isimler almışlardır. Bunların belki de en estetik olanı yaşmaktır. Yaşamak içinde en çirkin kadın bile güzel görünmektedir. İzmirli kadınların giyimde çok duyarlı oldukları ve yenilikte her zaman öncü davrandıkları görülmektedir. Osmanlı'da peçeyi ilk kaldıran kadınlar İzmirli kadınlardır.

Kadın Adları Asla Söylenmezdi

Cumhuriyet öncesi toplum yaşamımızda görülen ilginç davranışlardan biri de erkeklerin, kendilerine yakın kadınların adlarını alenen söyleyememeleridir. Böyle bir davranış çok ayıp sayılmaktadır. Bu nedenle bir erkek, arkadaşlarının yanında annesinin, kız kardeşinin ya da evliyse kansının adını ağzına almamaktadır. Bir sağlık sorunu ya da benzer bir zorunluluk dışında kesinlikle isim söylenmemekte ve genellikle "Bizim ev çocukları" ya da "bizim kaşık düşmanı" denilip geçilmektedir. "Kaşık düşmanı" sözünü yerinde bulmayan bazı erkekler de "Bizim baci" ya da "Eksik etek" deyimlerini kullanmaktadır. Bazıları ise işi biraz da espiye boğarak eşleri için "Bizim kör ayvaz" demektedirler.

Yüzyılın başında ise "Bizimki" sözcüğünün oldukça yaygın biçimde kullanılmaya başlandığı görülmektedir. Kısa zaman sonra bu sözcüğü önce "Familyam", daha sonra "Bizim hanım", otuzlu yılların sonundan itibaren de "Refikam" sözcükleri yaygın olarak izlemiştir. Eşleri için "Bizim çocukların anası" ya da "çocuğumun anası" diyen erkekler de oldukça yaygındır. Bu dönemlerde kadın adı açıkça ancak mahkemelerde, nüfus müdürlüklerinde ve nikahlarda söylenmektedir. Adlarının açıkça söylenmesi yalnızca yaşlı kadınlar için serbesttir. Bir de kötü yola düşmüş olduğu bilinen kadınların adları açıkça söylenmektedir. Sözün kısası bir evin içindeki bir kadının adının yabancılar tarafından duyulacak ya da bilinecek olması o evin erkeği için büyük ayıp sayılırdı. çağdaş Türk kadınının toplum içindeki yerini almasıyla birlikte bu garip gelenek de yok olup gitmiştir.

Birden Fazla Kadın ve Hülle

Geçmişte kalan onca güzel şeyin yanında günümüze ulaşmamasından hoşnut kaldığımız şeyler de vardır. Bunlardan ikisi eski toplum yapımızda sık görülen "Erkeklerin birden fazla kadın alabilmesi" ve "Hülle"dir. Bir erkeğin iki kadın alması ülkemizin en uygar şehri İzmir' de yüz yıl önce bile ender görülen ve herkes tarafından yadırganan bir durumdur. 3 - 4 kadınlı erkekler ise çok ender görülmektedir. Böyle durumlarda erkeğin iki ya da daha fazla karısı birbirlerinin ortağı olmaktadır. Bu tür ortak eşler nerede birlikte olsalar hemen dedikodu konusu olmakta ve tüm bakışları üstlerinde toplamaktadır. Bu ortakların nasıl geçindikleri ise ayrı bir merak konusudur. Çünkü gelini ile iyi anlaşılan kaynanalar görülebilmekteyse de, birbirleriyle iyi geçinen iki ortak bulma olanağı hiç yoktur.

O dönemlerde ilk eşiyile iyi geçinip üstelik bir kaç çocuk babası olmuş erkeklerin günün birinde (bazen karısına haber bile vermeden) evlendikleri ender de olsa görülmektedir. Böyle bir şeyi genellikle zengin kimseler, evlerinde "Harem ve Selamlık" bölümleri bulunan ve zamanın lüks otomobili sayılan atlı araba sahibi aristokratlar yapmaktadır. Ancak orta halli erkeklerden de iki eş sahibi olanların bulunduğu da görülmektedir.

Birden fazla eşi olan bir erkeğin dinsel ve ahlaksal açıdan bazı şeylere dikkat etmesi gerekmektedir. Bunlara uymayan erkek bu evlilikleri gereğince yürütememiş addedilmektedir. Dikkat edilecek şeylerin başında ise "Erkeğin eşleri arasında adaletli bir eşitlik uygulaması yapması" şartı bulunmaktadır. Bu durumdaki erkekler eşlerine ayrı ayrı

evler kurmak ve her yuvayı aynı şekilde yaşatmak zorundadır. Bu kocalar bir geceyi bir evde, diğer geceyi ise öteki evde geçirmektedir. Tilkilik semtinde evli ve çocukları olan bir kimsenin Karşıyaka' da ikinci evi ve çocukları olabilmektedir. Bu erkek birer gün arayla Tilkilik'teki mahalleli ve konu komşu ile beraber olurken, ertesi gün Karşıyaka vapurunda eşli dostu ve Karşıyaka'daki komşularıyla bir Karşıyakalı olmaktadır. Ancak eşlerini aynı evde oturtanlar da görülmektedir. Ailenin parasal gücüne göre iki ortak kadın bir evde ayrı odalara ya da bölüklere sahip olmaktadır. Yeri gelmişken "Bölük" sözcüğünü "Eski evlerde bir kişinin oturması için ayrılmış odalardan oluşan bölümün adı" olarak kullandığımı da belirtmek isterim.

İşte bu bölüklerde erkeğin elbise ve çamaşırları da ikiye ayrılmış, hatta markalanarak işaretlenmiş olarak eşlerinin ayrı olan gardıroplarında saklanmaktadır. Akşam yemeğinde sofraya geçildiğinde erkeğin bir yanına bir karısı, diğer yanına ise öteki karısı oturmaktadır. Şayet o anda evde kayın peder, kayın valide, kayın birader ya da baldız gibi yakınlar da bulunmaktaysa, onlar da sofrada gelin hanımlardan sonraki yerlere oturmaktadır. Çocuklar kucaklarda yer bulmaktadır. Erkek o gece hangi eşinin odasında kalacak ise, o karısı o gün süslenip püslenmiştir. Sofrada kocasıyla daha çok o konuşmakta, hizmette hiç bir ayrıntıyı atlamamakta, yemekten sonra erkeğin kahvesini de yine o getirmektedir. Diğer eş ise sıranın kendisinde olmadığı günler biraz daha çekingen ve sessiz durmaktadır.

Böyle evliliklerde erkek, hangi karısından olursa olsun çocuklarını ayırım gözetmeden sevmekteyse de, kadınların çocuklara gösterdikleri ilgi farklı olmaktadır. Birbirlerinin kardeşi olup anneleri ayrı olan bu çocukların aralarındaki yaramazlıklar ortak eşlerin arasını bozan şeylerin başında gelmektedir. Öte yandan ortak eşler arasındaki yaş konusu da çok duyarlı olunan bir konudur. Çünkü her iki kadın da "Daha küçük yaşta" olmak savındadır. Yine bu eşlerden birinin biraz rahatsız, diğerinin neşeli olması ev halkını sıkıntıya sokan şeylerin başında gelmektedir. Ortak eşler çok ciddi terbiye almış olsalar bile kadınlık duygularının yarattığı tepkilerle evde soğuk bir havanın esmesine engel olamamaktadırlar. Hele hele eşler den birinin hamile olması iki kadının da ruhunda alevler saçmaktadır. Bazı ailelerde algılama yeteneği, karakter ve ahlak düzeyinin oldukça üzüntülü sahnelerle neden olduğu görülmektedir. Böyle ailelerde erkeğin eşlerden birine gelişi güzel bir biçimde "boş ol!" demesi, o kadının nikahının düşmesine yetmektedir. O dönemlerde erkeğe tanınmış bu hak(!) nedeniyle sayısız ailenin yok olduğu görülmektedir. Ortaklı kadınlar bunu düşünerek kocalarının huyuna giderlerken, bir gün birden bire patlayan bir olay ortaklardan birinin feda edilmesini gerektirmektedir.

Bu kadar rahat söylenebilen "Boş ol!" sözcüğünün ağır bir şartı da bulunmaktadır. Bu sözle eşini üç kez boşayan bir adamın o kadını dördüncü kez alması için eski karısının mutlaka bir başka erkekle evlenerek zifafa girmesi, ertesi gün de o erkeğin kadını boşaması gerekmektedir. Karısını dördüncü kez alacak olan adam ayrıca dört ay bekleyecektir. Bu zaman içinde kadının hamile olduğu anlaşılırsa çocuğunun da kabul edilmesi gerekmektedir. İşte bu uygulamaya da "Hülle" denmektedir.

EL SANATLARI

İzmir'in Batı Anadolu Halıcılığındaki Yeri

16. yüzyılın ortalarından sonra Batı'ya dönük bir görünüm almaya başlayan Osmanlı ekonomisi, 19. yüzyılda tamamen Batılı devletlerin denetimine girmiştir. Bu dönemde Osmanlı Halıcılığı üretim ve pazarlama açısından Batılı devletlerin ilgisini çekmiştir.

Bu çalışmada, 19. yüzyıldan başlayarak Türk halıcılığının, özellikle İngiliz sermayesi denetiminde geçirdiği yaklaşık yüzyıllık devredeki gelişim süreci, Batı Anadolu halıcılığında örneklenmeye çalışılacaktır. Bu örnekleme yapılırken İngiliz sermayesince geliştirilen örgütlenme biçimi ve günümüzdeki uzantılarından söz edilerek D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü öğretim üyelerince yürütülen proje

kapsamında, İzmir ve çevresinde saptanan, 19. yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında, Batı Anadolu'da üretilmiş bazı halı örnekleri de tanıtılacaktır.

Sanayi devriminin yol açtığı üretim patlaması, teknolojik gelişmeler, hızlı ulaşım araçları gibi unsurlar 19. yüzyılda dünya devletlerinin birbirleriyle ekonomik ilişkilerinin üst düzeye tırmanmasına yol açmıştır. 1838 Balta limanı Ticaret Anlaşması ve 1861 Kanlıca Anlaşması sonucu ulaşım, haberleşme, ticaret ve sanayi alanlarında gerçekleşen yabancı sermaye yatırımları ve dış borçlanma gibi uygulamalar Osmanlı İmparatorluğu'nu 19. yüzyılın ikinci yarısında dünya kapitalist düzeninin uydusu durumuna düşürmüştür. Bu süreç içinde dış ilişkilerin giderek yoğunlaştığı İzmir, Batı Anadolu ve Akdeniz'in en önemli ekonomi merkezi haline gelmiştir. Ayrıca 19. yüzyılın ortalarından sonra Anadolu'nun iç kısmı ile İzmir limanı arasında kurulan demiryolu, dış dünya ile Osmanlı'nın mal alışverişini kolaylaştırmıştır. Kısaca 19. yüzyılda, özellikle İzmir ve çevresi, yabancı sermayenin odak noktası haline gelmiştir. Sözgelimi, 1850 yılında İzmir'de 20 değişik ülkenin tüccarları büyük ticarethaneler kurmuş ve bu ülkeden 17'si şehirde konsolosluklar açmıştır.

Batı Anadolu'da halıcılık, 19. yüzyılın ortalarına kadar köylülerin uğraştıkları bir ev sanayi olup geniş bir coğrafi alana yayılmıştır. Bu bölgede organize olamamış, verimsiz çalışan büyük bir üretim potansiyeli bulunmaktaydı. O dönemde sanayileşme sıkıntısı yaşayan Osmanlı İmparatorluğunun mamul madde olarak ihraç ettiği sayılı ürün arasında halılar önemli bir yer tutmaktaydı. Bunun başlıca nedenlerinden biri halı üretiminin örgütlü bir lonca sistemi dışın da, evlerde yapılmış olmasıdır.

Avrupa'da ise Sanayi devrimi ile halıcılığın yükselmiş bir kesim oluşmuş ve bu kesimde el dokusu Doğu halısı alma isteği artmıştır. Buna bağlı olarak halı üretimi, organize edildiği takdirde dış ticaretini üstlenecek kuruluşlara çok büyük karlar sağlayabilirdi. Ayrıca, üretimin evlerde kadınlar ve çocuklar tarafından yapılması, bu işle uğraşacak kuruluşlara üretimi yapan kesimin üretimi istediği seviyede tutabilme olanağı sağlamaktadır.

Ancak 1838 yılında imzalanan Balta limanı Ticaret Anlaşması'na kadar, yabancıların Osmanlı topraklarında ticaret yapmasına izin verilmemiştir. İngiliz tüccarlar bu döneme kadar Ermeni aracılar kullanmışlardır. 1838 yılında yasağın kalkmasıyla İngiliz sermayesi aracısız pazara girmeye başlamıştır.

İngilizlerin halıcılığa sızmaya başlamalarının ilk izleri ise, 1864'lü yıllarda görülmüştür. O yıllara kadar Batı Anadolu ticari halıcılığı, köylülere malzeme verip sipariş üzerine iş yaptıran Osmanlı tüccarların denetimi altında kalmıştır. Osmanlı tüccarlarının sipariş üzerine dokuttukları ticari halılar dışında, Batı Anadolu'da çeyizlik halılar olarak, bilinen geleneksel örnekler, 1860'lardan sonra da üretilmiştir. Çeyiz halıları, dokuyucunun ait olduğu toplumun kültürel değerleri ile birlikte kişisel duygu ve düşüncelerini ifade eden semboller taşıması açısından son derece özel olup satılması asla düşünülmemeyen halılardır. Bu halılar her genç kız tarafından kendi çeyizi için dokunduğu gibi, anadan kıza geçerek veya kız çocuğu olmayan ailelerde erkek çocuğun karısına verilerek geçmişten günümüze kadar ulaşabilmiştir.

1860'lı yıllardan başlayarak Batı Anadolu halıcılığında üretim ve pazarlama aşamasında söz sahibi olmaya başlayan İngilizler, 1880'lerin ortalarına gelindiğinde Batı Anadolu halıcılığını tamamen tekelleri altına almışlardır. İngilizlerin İzmir'de kurduğu 6 büyük halı ticareti (P. De Andrea Co., J. Baker, Habif ve Polako, Sydney la Fontaine, T A Spartalı Co ve Sykes Co) halı ipliklerinin hazırlanmasından dokunan halının ihracatına kadar tüm işlem aşamalarını denetimleri altında tutmuşlardır.

Yüksek fiyata satılan, geleneksel motifler kullanılarak yapılan ince kalite halıların üretimine devam eden şirketler, 1890 yılından itibaren geleneksel desenlerin yanısıra Avrupa'nın tercih edeceği yeni desenleri de dokutarak yörenin geleneksel halıları da değişim sürecini başlatmışlardır. O yıllarda halı fiyatlarında, kullanılan boyarmadde cinsine ve diğer

girdilere göre, değişiklikler olmuştur. 1870'li yıllarda kullanılan boyarmaddelere göre halıların pik kare (0 46 m2) fiyatları görülmektedir.

19 yüzyılın sonuna doğru talep, el emeği ve doğal boyarmadde fiyatlarındaki artış, Batı Anadolu halılarının fiyatlarının %40 oranında yükselmesine neden olmuştur. Satışı arttırabilmek için maliyeti düşürmek isteyen bazı üreticiler, anilin gibi ucuz olan boyarmaddeleri kullanmaya başlamışlardır. Bu tercih daha sonraları Batı Anadolu halıcılığında büyük problemlere neden olmuştur.

Batı Anadolu'da düşük maliyetle üretilen halılar, Avrupa'da kolay pazar bulmuştur. 1872 yılında 135 000 pik kare(62 100 m2), 1884 yılında 309 956 pik kare (155.000m2) olan üretim, 1893 yılında 799.730 pik kare'ye (367 876 m2) yükselmiştir. İzmir'in halı ihracat değeri 1872 yılında 720.000 florin (9 milyon kuruş), 1884'te 3 milyon frank, 1893'te 75 milyon frank olmuştur.

Avusturya şirketi 20 yüzyılın başlarında Uşak yakınlarında bir halı dokuma atölyesi açmıştır. İlk yıllarda Avusturyalıların elde ettiği yüksek karı gören diğer yatırımcılar, küçük sermayelerle 15 halıcılık şirketi daha kurmuşlardır. Ancak İngilizler gibi bir üretim ve dağıtım ağı kuramayan bu şirketler, ipliklerini İngilizlerin iplik eğirme ve boyama atölyelerinden aldıklarından maliyetleri daha yüksek olmuştur. Daha önce sözü edilen 6 İngiliz tüccar, tekelci durumları sarsılınca, 25 Şubat 1907 yılında birleşerek Şark Halı Kumpanyası'nın (The Amalgamated Oriental Carpet Manufacturers) kuruluş mukavelesini imzalamışlar, 1 Ocak 1908'de 400.000 sterlin gibi büyük bir sermaye ile fiilen çalışmaya başlamışlardır.

Bu kuruluş, daha sonraki yıllarda Anadolu'nun çeşitli yerlerinde atölyeler kurup faaliyete geçirebilmek için sermayesini 1.000.000 sterline çıkarmıştır. Şirket, yapağı alımı, depolanması, yün ipliği üretimi ve boyaması, desenlerin bürolarında çizimi, halıların dokuma sırasında kontrolünden, halıların Avrupa ve Amerika piyasasına pazarlanmasına kadar tüm işlemleri denetim altında tutarak planlı bir yol izlemiştir.

Bu dönemde Avrupalılar kendi desen ve renk zevklerine göre halı sipariş etmeye başlamışlardır. Böylece halı, dokuyucunun arzusuna bağlı olmaktan çıkarak ısmarlayanların talebine göre dokunmuştur. Sipariş üzerine dokunacak halının resmi Avrupa'dan gönderilmiş. Bu resim usta bir dokuyucuya verilerek halı, model olarak dokutulmuştur. Daha sonra bu model halılar, dokuyucular tarafından tersinden kullanılarak yeni halılar üretilmiştir. Aynı dönemde Batı Anadolu halıcılığı geleneksel özelliğini kaybetmeye başlamakla birlikte ticari bakımından son derece canlı bir döneme girmiştir. Bu ticari canlılığın vs yabancı girişimcilerin Batı Anadolu halıcılığına getirdiği örgütlenme ve disiplinli çalışma günümüzde İzmir'de bulunan bazı halı üreticileri tarafından da sürdürülmektedir. Söz konusu örgütlenme günümüzde merkezi İzmir'de olan El-SA, halıcılık şirketinde de uygulanmaktadır.

İzmir ve çevresi Türk halı sanatının tarihsel gelişimi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Kaynaklardan elde edinilen bilgilere göre Anadolu halıları, yaklaşık 600 yıldır Batı'ya ihraç edilmektedir. Bu halılar, önceleri Sakız Adası, daha sonraları da İzmir Limanı üzerinden Venedik'e, oradan Avrupa kıtasında önce güneye sonrada tüm batı sahilini izleyerek İngiltere'ye kadar ulaşmıştır. Anadolu'nun, büyük bir ticaret ağına konu olan halıları, 18. ve 19. yüzyılda giderek artan oranlarda Avrupa'ya ihraç edilmiş ve çoğu, Batı Anadolu'nun Bergama, Uşak, Gördes, Selendi, Kula, Demirci, Milas gibi halı merkezlerinde dokunmuştur. İzmir Limanı'ndan yurt dışına ihraç edilen halılar Smyrna (İzmir) Halıları adı altında kayıtlara geçmiştir.

Yurt dışında birçok özel koleksiyonda ve müzede yer alan Batı Anadolu halılarının önemli bir bölümü de İzmir ve çevresinde yaşayan ailelerin elinde bulunmaktadır. Bu düşünceden yola çıkarak, D.E.Ü. Güzel Sanatlar Fakültesi geleneksel Türk El Sanatları Bölümü olarak, Doç. İsmail öztürk sorumluluğunda "İzmir ve Çevresinde Halı Üretim Merkezlerinde Yaşayan Ailelerde ve Özel Koleksiyonlarda Bulunan Türk Halı Örneklerinin Belgelenmesi ve Desen Arşivi Oluşturulması" konulu bir proje çalışmasına başlanmıştır. 1998

yılında başlayan 2 yıl süreli projenin amacı, bu güne kadar yeterli çaba gösterilemediği için gün ışığına çıkarılamayan, Türk halı sanatı açısından son derece önemli ve değerli halıları belgelemek ve Batı Anadolu halılarında ortaya çıkan değişimi saptamaktır. Bu güne kadar proje kapsamında incelenen halıların ait olduğu yöre, teknik özellikleri, hammaddesi, kullanılan renkler ve kompozisyon özellikleri belirlenmiş, gelecek kuşaklara doğru bilgilerin aktarılması bir ölçüde sağlanmıştır. Haziran 2000 itibarıyla İzmir'de 16, Kula'da 6 ve Bergama'da 3 aile ziyaret edilmiş İzmir'de 109, Kula'da 35, Bergama'da 15 halı incelenmiştir. Ancak İzmir'de daha birçok ailede, özellikle 19 yüzyıl sonu 20. yüzyıl başında üretilmiş, farklı özelliklere sahip halı örneklerinin bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle projenin süresi 1 yıl daha uzatılarak daha çok aileye ve halı örneğine ulaşılması hedeflenmiştir.

İZMİR MUTFAĞI

Ege insanının sofrasında sebze ve doğal bitkilerden oluşan zengin yemek çeşitleri bulunur. Ot kültürü Yunanlılarla aynıdır. Ancak İzmir'de Türkiye'nin çeşitli yörelerine özgü restoranlar ve balık restoranlarının yanı sıra, hemen her restoranda dünya mutfağından örnekler, ayrıca Çin, Kore, Meksika, İngiliz, İtalyan ve daha birçok ülkeye özgü restoranlar, bunun yanı sıra oldukça fazla fast food bulabilirsiniz.

İZMİRİ ÖZGÜ YİYECEKLER

İzmir'e özel bazı şeyleri bizimle paylaşmanızı istedik. Böylesi güzel, böylesi aşk dolu, böylesi Akdeniz kokan bir şehirde elbette farklı tatlar yaşanması gerekir.

Size klasik anlamda yemek tarifi vermek istemiyoruz. Bunu her yerde bulabilirsiniz. Ama belki damak tadınızdaki bir değişiklik size İzmir'i hatırlatacak, hatta özletecektir. Hiç sabah kahvaltısında veya işe giderken boyoz ve haşlanmış yumurta aldınız mı? Şimdi boyoz ne demek diyebilirsiniz. Bu poğaçaya gibi ama daha farklı, ağızda dağılan bir yiyecek. Bizim işimiz yemek tarifi yapmak değil, geldiğinizde bir tadına bakarsınız. Ama adını unutmayın sakın.

Ayrıca, söğüş yediniz mi hiç? Eminiz onu da deneyince beğeneceksiniz. Kısaca söyleyelim. Haşlanmış kuzu kafası, soğuk olarak ve içinde yeşillik ve baharatla pide içinde satın alıyorsunuz.

Kokoreç, tatmanız gereken diğer bir yiyecek. Sıcak, ekmek arasında ve o da baharatla yeniyor.

Kumru denediniz mi hiç? Sandviç gibi. Ama ekmeği farklı. Kızarmış, değişik bir ekmekle içinde istediğiniz her şey. Tercih size kalmış.

Bir şey daha. Hiç kılıksız ekmek arası sardalye balığı yediniz mi? Mutlaka deneyin. Zahmetsiz ve çok lezzetli.

Kordonboyu'nda buz üzerinde soğutulan buzlu badem enfes bir çerezdir. Mutlaka denemelisiniz.

Bu yiyecekler İzmir'e has. Gündüz veya gece bulabilirsiniz. Gece eğlence dönüşü acıyorsanız, bu yiyecekleri gece geç vakitlere kadar eğlence mekanları çevresinde bulabilirsiniz.

İzmir yemekleri

İzmir ve yöresinin yemekleri, çeşit açısından son derece zengindir. Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri mutfak örnekleri, Antik Çağ Anadolu'sundan ve Rum'lardan arta kalan gelenekle bu zengin mutfak oluşturmuştur. Örnekleri şöyle sıralayabiliriz

ÇORBALAR:

- Bulamaç Çorbası
- Tarhana Çorbası
- Trança Kellesi Çorbası

YEMEKLER:

- Kirde
- Sakız Yahnisi
- Mücver

- İzmir Köftesi
- Papaz Yahnisi
- Enginar Dolması
- Zeytinyağlı Kereviz
- Kereviz Dolması
- Domates Bastısı
- Yerelması
- Zeytinyağlı Taze Börülce
- Zeytinyağlı Kuru Börülce
- Fava

SEBZE YEMEKLERİ:

- İspanak Boranisi
- Pazı Kavurması
- Etli Semizotu
- Zeytinyağlı Semizotu
- Etli Arapsacı
- Zeytinyağlı Arapsacı
- Zeytinyağlı Turpotu Yemeği
- Şevketi Bostan
- Ebegümece

BALIK YEMEKLERİ:

- Kakavya (Pilaki)
- Taratorlu Kefal
- Bakkal Yarı (Tavuk Balığı)
- Midye Salma Pilavı

SALATALAR:

- Radika Salatası

- Hardal Salatası
- Turp Otu Salatası
- Çibez Salatası
- Taze Börülce Salatası
- Deniz Börülce Salatası
- Kuru Börülce Salatası
- Şevket Bostan Salatası

BÖREKLER:

- Gelincik Böreği
- Fincan Böreği (Puf Böreği)
- Katmer
- Çarşı Katmeri
- Pişi

TATLILAR:

- Yağlı Ballı (Bezdırme Tatlısı)
- Lokma
- Kalbura Basma
- Lor Tatlısı
- Lor Kurabiyesi
- Lorlu Lalanga
- Lor Baklavası
- Un Kurabiyesi
- Zerde
- Gerdan Tatlısı
- Sakız Macunu
- Murabba

SALATALAR

TURPOTU SALATASI

Bu bitki doğanın nimetlerinden birisidir ve Ege insanının sofrasında her zaman yer alır. İki çeşidi vardır. Turpotu ve Hardal. Bu bitki sadece kış ve bahar başlangıcında toplanabilir. Ama isterseniz derin dondurucuya koyup yaz günlerinde de aynı tatla yiyebilirsiniz. Toplandıktan sonra kökleri kesilir ve iyice yıkanır. Yumuşayınca kadar haşlanır. Soğuduktan sonra zeytinyağı ve limonla servis yapılır.

SARMAŞIK

Çalılıklar arasında veya zeytin ağaçlarının etrafında yetişir. Sadece bahar aylarında kısa bir süre toplanabilir. Toplaması zahmetlidir. Bitkinin filizleri en kırılgan yerinden koparılır. İyice yıkandıktan sonra haşlanır. Daha sonra zeytinyağı ve limonla servis yapılır.

CİPEZ SALATASI

Bu bitki lahananın filizidir. Sadece kış aylarında bulunur. Kalın sapları kesildikten sonra iyice yıkanır ve haşlanır. Soğuduktan sonra zeytinyağı ve limonla servis yapılır.

SEMİZOTU SALATASI

Doğal yada üretilmiş olan semizotlarının kökleri kesildikten sonra iyice yıkanır. Doğranıp zeytinyağı, limon ve tuzla servis yapılır. İstenilirse dövülmüş sarımsakta eklenebilir.

YOĞURTLU SEMİZOTU SALATASI

İyice yıkanıp ayıklanmış semizotu doğranır. Zeytinyağı, tuz ve yoğurt (ayrıca mayonez de eklenebilir) karıştırılarak semizotuna eklenir. Arzuya göre sarımsak eklenerek servis yapılır. (Bu tarif yoğurt yerine mayonezle de yapılabilir)

BAKLA FİLİZİ SALATASI

Baklalar tane vermeden filizleri koparılır. Aslında bu bakla bitkisinin iyi türün vermesi için yapılır. Ama toplanan bu filizlerden güzel bir salata yapabilirsiniz. Kısa süreli bulunan bu filizler iyice yıkandıktan sonra doğranır. Zeytinyağı, limon, tuz ve dövülmüş sarımsakla yapılan sos üzerine dökülür. Ayrıca yoğurtlu da yapılabilir.

DENİZ BÖRÜLCESİ

Deniz kıyısında yetişen bir bitkidir. Kökleri kesilip iyice yıkandıktan sonra haşlanır. Zaten tuzlu olduğu için tuz koyulmaz. Zeytinyağı, limon, sarımsak sosuyla yenilebileceği gibi yoğurtlu da hazırlayabilirsiniz. Kесе yoğurdu tercih edilmelidir.

KABAK SALATASI

Bu salatayı hazırlamak için kabakların küçük boy ve çekirdeksiz olmasına özen gösterin. İyice yıkanan kabaklar haşlanır. Soğuyunca halka halka kesilir. Düz bir tabağa dizilen kabak halkalarına bol zeytinyağı ve limonla yapılan sos eklenir. Tuz ilave edilerek buz dolabında bekletildikten sonra soğuk olarak servis yapılır.

TAZE BÖRÜLCE SALATASI

Taze börülceler iyice yıkandıktan sonra sapları koparılıp birkaç parçaya bölünür. Daha sonra haşlanır. Zeytinyağı, tuz ve limonla servis yapılır. İsteğe göre sarımsak da eklenebilir.

KURU BÖRÜLCE SALATASI

Kuru börülceler ayıklandıktan sonra iyice yıkanıp diğer bakliyatlar gibi bir gece suda bekletilir. Daha sonra haşlanır. Soğuduktan sonra küçük küçük doğranmış domates, ince

kıyılmış maydanoz,dereotu,taze nane,taze soğan eklenir. Zeytinyağı,tuz ve limonla yapılan sos eklenerek servis yapılır.

ZEYTİNYAĞLILAR

KABAK ÇİÇEĞİ DOLMASI

az aylarının sebzesi olan kabağın çiçekleri sabah erken saatte toplanır.Aksi takdirde çiçekler kapanır ve içi doldurulamaz.Çiçek toplandıktan sonra alt kısmındaki dikenli bölüm temizlenir.Yıkandıktan sonra içine pirinç,rendelenmiş soğan,yarım demet ince kıyılmış maydanoz,tuz,karabiber,kuru nane,rendelenmiş 2 orta boy domates ve zeytinyağıyla hazırlanan dolma harcı

doldurulur.Çiçeğin yaprakları içine doğru kıvrılarak yaprak kısmı yukarı gelecek şekilde tencereye boşluk kalmayacak şekilde yerleştirilir. Tencereye dolmaları geçmeyecek kadar su ilave edilip kısık ateşte pişirilir.Daha sonra yoğurtla servis yapılır.

ZEYTİNYAĞLI SEMİZOTU

Eğer bu yemeği doğadan topladığınız yabani semizotlarıyla yaparsanız ıspanak gibi çok su kaybedip küçülmez.İyice yıkayıp ayıkladığınız semizotlarını doğrayıp tencereye alın.Üzerine domates rendeleyip ince doğranmış soğanları,zeytinyağı ve tuzu ekleyip biraz karıştırın.Daha sonra az miktarda su ekleyip kısık ateşte pişirin. Arzu ederseniz sebzeler ölüncə ykanıp sıcak suda bekletilmiş pirinç ilave edebilirsiniz.Domateslerin rengi olmadığı kış aylarında salçayla da yapabilirsiniz.

TAZE BÖRÜLCE YEMEĞİ

Börülceleri iyice yıkayıp ayıklayın. Zeytinyağında kavurduğunuz salçaya su, rendelenmiş domates,ince doğranmış soğan ve börülceleri ekleyin.Tuzunu da ilave edip kısık ateşte pişirin.

Zeytinyağlı Arapsacı

Arapsacını temizleyin. 5-6 Cm uzunluğunda parçalara böldükten sonra tencereye koyun. 1/2 Kg arapsacına 1/2 çay bardağı zeytinyağı, dilimlenmiş yarım limon, 3 su bardağı su, 1 tane bütün olarak orta boy soğan ekleyin. Yaklaşık 45 dk. 1 saat pişirin. Piştikten sonra soğanı içinden çıkarın. Soğuyunca zeytinyağı, tuz ve limonla yaptığınız sosu ekleyip servis yapın.

Kuzu Etli Arapsacı

Yukarıdaki gibi pişirdiğiniz arapsacına ayrı bir tavada kavurduğunuz ince kıyılmış 1 adet soğanla 250 gr kuzu etini ekleyip 15 dk. daha pişirip sıcak servis yapın.

HASRET

Bir gün İzmir'e gidersem
Bir faytona atlayacağım istasyondan
Hep böyle filimlerde göreceğim değilim ya İzmir'i
Cigaramı tellendirip
-Çek! Diyeceğim arabacıya
-Kordon boyuna!

Ellerimi denize sokacağım.
Sizin evin ışıklarını arıyacağım karşı kıyıda
Çıkarıp boş kibrit kutusunu
Kayık yapıp bırakacağım
-Haydi kaptan, diyeceğim, uzaklaşsana!

Sonra dönüp sakalı uzamış adama:
-Ahbab, diyeceğim, haline şaşma,
Ben artık hep buralıyım;
Ben artık hiç gitmeyeceğim...

Özlem ERDOĞAN

1977'de Almanya'nın Berlin şehrinde doğdu. Öğrenimine 1983 yılında İzmir'de Halit Bey İlkokulu'nda başladı. Sırasıyla 1991'de Alsancak Ortaokulu ve 1994 yılında İzmir Kız Lisesi'nde orta öğrenimini tamamladı. 1997 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne giren Özlem ERDOĞAN burada bir yıl kadar eğitim gördükten sonra Kıbrıs'ta Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne yatay geçiş yaptı.

Edebiyat gündemini yakından takip eden Erdoğan'ın İstanbul Üniversitesi Türkoloji bölümünün yayınladığı Dönemeç ve Sefine adlı dergilerde yayınlanan şiir ve denemelerinin yanısıra Almanya'da çıkan Kafdağı edebiyat seçkisinde de yine şiir ve denemeleri yer almıştır. Son olarak 1999 yılında Hayat Yayınları'ndan çıkan "Fırsatı Yakalayın" adlı çeviri eseri yayına hazırlayan Özlem ERDOĞAN evli ve Antalya'da oturmaktadır.

KAYNAKÇA

- İzmir Kent Kültürü Dergisi, Sayı: 2, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Kasım 2000
- İzmir Kent Kültürü Dergisi, Sayı: 3, İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını, Mart 2001
- Banarlı, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, MEB, İstanbul 1998
- Necatigil, Behçet, Edebiyatımızda Eserler Sözlüğü, Varlık Yayınları, İstanbul 2000

“BEN, BÜTÜN İZMİR’İ, İZMİR’LİLERİ SEVERİM; GÜZEL İZMİR’İN TEMİZ KALPLİ
İNSANLARININ DA BENİ SEVDİKLERİNDEN EMİNİM.”

H. Oktar